

METSÄBILEET HETEROTOPIANA: OMAEHTOISEN TILAN MERKITYKSET ALAKULTTUURIYHTEISÖLLE

Sauli Okker
Maisterintutkielma
Yhteiskuntapolitiikka
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Okker, Sauli	
Työn nimi Metsäbileet heterotopiana: Omaehtoisen tilan merkitykset alakulttuuriyhteisölle	
Oppiaine Yhteiskuntapolitiikka	Työn tyyppi Pro gradu -tutkielma
Aika Tammikuu 2022	Sivumäärä 118 sivua + liite
Ohjaajat Mikko Jakonen ja Kaisu Kumpulainen	

Tiivistelmä

Metsäbileitä on järjestetty julkisesti saavutettavissa sijainneissa Jyväskylän lähimetsissä jo useita vuosia, mutta ne ovat silti pysyneet eräänlaisena salaisuutena. Tapahtumat ovat elektroniseen musiikkiin painottuneita, suurelta yleisöltä piilossa olevia eksklusiivisia kutsuvierastapahtumia. Metsäbileet ovat niin kutsuttuja reivejä, ja tapahtumina ne pyrkivät eroamaan ja tarjoamaan vaihtoehtoista tilaa valtavirtaisille tapahtumailloille ja tapahtumakulttuurille. Tutkielma soveltaa alakulttuurin käsitettä sekä Michel Foucault'n teoreettisia ajatuksia subjektista, vallasta ja tilasta. Foucault'n käsite heterotopia toimii tutkielmassa keskeisenä teoriaohjaavana käsitteenä.

Vastaavat muualla Suomessa järjestetyt tapahtumat ovat nousseet viime vuosina julkisuudessa esille esimerkiksi meluhaittojen vuoksi, mutta järjestäjien ja tapahtumiin osallistuvien näkemykset ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Tutkielman tavoitteena on raottaa metsäbileitä koskevaa salaisuutta ja tuoda ilmiötä sekä sen taustalla olevaa kulttuuria ymmärrettäväksi. Olen kiinnostunut selvittämään, millaisia merkityksiä metsäbileisiin osallistuvat antavat tapahtumalle, miksi tapahtuma on eksklusiivinen, millainen tapahtumatila on kokemuksena sekä millaisille tapahtumille ja tiloille metsäbileet toimivat vaihtoehtona. Tutkielman tutkimuskysymykset ovat:

Millaisia merkityksiä metsäbileillä on niihin osallistuville?

- A) Millaisia merkityksiä tapahtuman eksklusiivisuudella on?
- B) Millainen esteettinen kokemus metsäbileet ovat?
- C) Kuinka tapahtumatila eroaa muista tiloista?

Tuotin aineiston kesällä 2021 haastatteleamalla metsäbileiden sisäpiirin kuuluvia. Tulokset olen johtanut teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Ensinnäkin metsäbileisiin osallistuvien näkökulmasta tapahtuman eksklusiivinen luonne ensisijaisesti ennaltaehkäisee mahdollisia järjestyshäiriöitä. Toiseksi metsäbileiden estetiikka nojaa psytranceksi kutsuttuun alakulttuuriin. Psytrancesta kumpuavien perinteiden, kuten luontoyhteyden korostamisen, uniikin visuaalisuuden ja psykedeliaa korostavan musiikin pohjalta tapahtumatila pyrkii tuottamaan ympäristön, jota osallistujat kuvaavat eskapistisena ja transsimaisena arjesta irtautumisen kokemuksena. Kolmanneksi haastateltavat kertovat metsäbileiden olevan vaihtoehto yökerhoille, baareille ja alakulttuurin omille kaupallisissa tiloissa järjestetyille klubiilloille. Keskeisenä erona näihin tiloihin metsäbileiden kuvaillaan mahdollistavat vaihtoehtoisen tilan, josta huomion arvoisena esimerkkinä toimii metsäbileiden tanssilattian eroavaisuus yökerhojen tanssilattian normeihin.

Johtopäätöksinä esitän, että metsäbileet ovat transgressiivista toimintaa, joka hallinnalta piiloon vetäytymällä pyrkii tuottamaan marginaalitalan yhteiskunnan normatiivisten odotusten ulkopuolelle. Metsäbileiden keskeiset merkitykset ovatkin toimia omaehtoisena alakulttuuritalana, joka mahdollistaa poikkeuksellisia subjektiivisia vapauden kokemuksia yhden yön ajan.

Asiasanat

metsäbileet, alakulttuuri, heterotopia, psytrance, juhlat, rave, reivit, Jyväskylä, omaehtoinen, tila, Foucault, merkitykset, kulttuuri, vaihtoehtoinen, musiikki, jyväskylän meininki, kulttuuripolitiikka, yhteisö, normi, luonto, kaupunki

Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto

KUVIOT

KUVIO 1	Esimerkki: analyysin luokittelu (koodit ja apukysymykset)..	55
KUVIO 2	Sisällönanalyysi: tapahtuman eksklusiivisuus.....	65
KUVIO 3	Sisällönanalyysi: tapahtuma esteettisenä kokemuksena	76
KUVIO 4	Sisällönanalyysi: tapahtumatilan eroavaisuus	87

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Heterotopian prinssiipit ja metsäbileet	37
TAULUKKO 2	Heterotopian prinssiipit ja metsäbileet (tiivistys).....	51

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuskysymykset	6
1.2	Tutkielman rakenne	6
2	METSÄBILEIDEN JUURET	8
2.1	Elektroninen tanssimusiikki (EDM)	8
2.2	Rave-kulttuuri: omaehtoista tilojen käyttöä	9
2.2.1	Rave-kulttuurin tunnuspiirteitä	11
2.3	Psytrance: psykedeelistä tilojen tuottamista	14
2.4	Mitä metsäbileistä tiedetään	18
3	ALAKULTTUURI	20
3.1	Käsitteen varhaiset juuret	21
3.2	Alakulttuurin käsite ja nuorisokulttuuri	22
3.3	Alakulttuuri 1990-luvulta eteenpäin	23
3.4	Alakulttuuri tässä tutkielmassa	25
4	HETEROTOPIA	27
4.1	Toinen tila	28
4.2	Käsitteen kritiikki ja tulkinta	30
4.3	Heterotopian periaatteet ja alakulttuuritila	31
5	LAADULLINEN TUTKIMUS JA EETTINEN POHDINTA	38
5.1	Laadullinen tutkimus	39
5.2	Eettinen pohdinta	40
5.2.1	Hyvä tieteellinen käytäntö	40
5.2.2	Henkilötiedot, tietosuoja, tietoturva ja suostumus	41
5.2.3	Haastattelutilanteet	42
6	AINEISTO JA SISÄLLÖNANALYYSI	45
6.1	Haastatteluaineiston tuottaminen	46
6.1.1	Puolistrukturoitu haastattelutilanne	47
6.1.2	Aineiston koostumus	48
6.2	Sisällönanalyysi	49
6.2.1	Sisällönanalyysin suhde teoriaan	49
6.2.2	Teoriaohjaava sisällönanalyysi	50
6.3	Tutkimuskysymykset	53

7	METSÄBILEIDEN ETSIMINEN.....	54
7.1	Matka sisään ja ulossulkevat mekanismit	55
7.2	Sisäänpääsymatkan päätös ja tilan portinvartija.....	60
7.3	Metsäbileiden eksklusiivisuuden merkitykset.....	63
8	SAAPUMINEN METSÄBILEISIIN	66
8.1	Metsän merkitys tapahtumatilana.....	67
8.2	Erilaiset tilat metsäbileiden sisällä.....	71
8.3	Tilan heterotopinen festivaalisuus	73
8.4	Metsäbileiden merkitys esteettisenä kokemustilana	75
9	SISÄLLÄ METSÄBILEISSÄ	79
9.1	Tilan poikkeavuus.....	79
9.2	Tilan suhde muihin tiloihin.....	83
9.3	Metsäbileiden merkitykset vaihtoehtoisena tapahtumatilana	86
10	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	89
10.1	Yhteenvetoa	89
10.2	Yhteenveto tuloksista	91
10.3	Metsäbileiden merkitykset tapahtumiin osallistuville	95
10.4	Metsäbileet heterotopisena alakulttuuritilana.....	99
11	POHDINTA.....	103
	LÄHTEET	110

LIITTEET

- 1) Puolistrukturoitu haastattelurunko

1 JOHDANTO

Kesällä 2020 sain kutsun metsäbileisiin, joita Jyväskylän lähimetsissä on järjestetty jo pitkään. Tieto arvoituksellisesta tapahtumasta oli tullut Facebookin välityksellä saatuna kutsuna tapahtumaryhmään, jonka kuvauksessa puhuttiin elektronisesta musiikista, ja jonka kansikuvaa leimasi metsään yhdistyvä mystiikka ja psykedelia. Tapahtumapäivänä seurasin tapahtumaryhmän ylläpitäjän julkaisuja tarkasti, sillä tapahtuman sijainti oli ilmoitettu pidettävän salaisuutena aivan viime hetkille saakka.

Illalla päädyin pyöräilemään kohti erästä Jyväskylän lähiötä, josta jatkoin jalan muutaman kilometrin etäisyydelle metsään. Tapahtumapaikkaa lähestyminen oli varsin jännittävä hetki, sillä kävelin valoisassa kesäyössä etsimässä jotain salaperäistä. Johtolankoina toimivat Facebookin tapahtumaryhmässä saadut ohjeet sijainnista sekä jostain metsän siimeksestä kantautuvan, sijaintia lähestyessä voimistuvan tasaisen bassorummun ääni. Perillä tapahtumapaikassa odotti alue, joka oli koristeltu näyttävästi kankailla ja värivaloilla. Alueen taaimmaisessa kulmassa, äänentoistolaitteiston takana, DJ soitti intensiivistä musiikkia alueen keskiössä tanssivalle ihmisjoukolle. Alueen ympäristössä ihmiset juttelivat, makailivat riippumatoissa tai tanssivat. Kais-tale metsää oli muuttunut tilaksi, joka vaikutti luonnosta irralliselta, mutta silti jotenkin oudosti sinne kuuluvalla. Metsä vaikutti muuntuneen yhden yön ajaksi joksikin, jota voisi luonnehtia *unenomaiseksi fantasiamaailmaksi*.

Tässä tutkielmassa tarkastelen sitä, mistä metsäbileissä on kyse niihin osallistuvien mukaan. Kansainvälisessä tutkimuksessa metsäbileiden on kuvailtu keskittyvät tiettyihin elektronisen musiikin alagenreihin ja tapahtumina niiden on osoitettu olevan tiloja, joista haetaan arjesta irtautumisen kokemuksia (Vitos 2017). Suomen metsäbileitä on tarkasteltu suppeasti muutamissa pro gradu -tutkielmissa. Esimerkiksi Toni Aittoniemi (2012, 138) on tarkastellut metsäbileitä osana laajempaa goa- ja psytrance-kulttuuria koskevaa tutkielmaa. Oskar Tunderberg (2020) on taas sivunnut Jyväskylän metsäbileitä pro gradussa, joka keskittyy tutkimaan laajemmin suomalaista 2010-luvun undergroundkulttuuria. Ilmiötä koskeva vähäinen huomio suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa on kiinnostavaa esimerkiksi siksi, että kansainvälisessä tutkimuksessa on kuvailtu metsäbileiden ympärillä olevaan kulttuuriin kytkeytyvää suomisound-nimistä musiikillista tyyliä (St John 2010, 2-3; St John 2012, 3).

Tutkimukset ovat käsitteellistäneet tällaisia virallisten tapahtumatilojen ulkopuolella järjestettyjä, DJ-vetoiseen musiikkiin painottuneita tapahtumia, rave-tapahtumiksi. Rave-tapahtumien on kuvailtu olevan tiettyihin elektronisen tanssimusiikin genreihin keskittyneitä epävirallisia yhteisöllisiä tapahtumia, jotka organisoituvat ruohonjuuritasolla. Tapahtumia järjestetään usein esimerkiksi luvatta hylätyissä rakennuksissa ja ulkoilmatiloissa. (Thornton 1996, 14; Gibson 1999; Ott & Herman 2003, 251–253; Glover 2003, 308–309; Anderson & Kavanaugh 2007; Kavanaugh & Anderson 2008, 181; Charles 2019, 58.) Ilmiönä reivit kytkeytyvät etenkin 1980–1990-lukujen taitteen populaarikulttuuriin, jolloin ilmiötä myös tutkittiin paljon. Tutkimukset ovat keskittyneet tarkastelemaan etenkin reiveissä tapahtuvaa nuorten huumeiden käyttöä (Anderson & Kavanaugh 2007.) Suomenkieleen käsite *rave* taipuu huonosti, mutta tässä tutkielmassa käytän suomenkielistä vastinetta ja kutsun tapahtumamuotoa *reiveiksi* tai *rave-tapahtumiksi*. Lähestyn ilmiötä *rave* ja *reivit* käsitteiden avulla myös siksi, että haluan tarkastella ilmiötä samoilla käsitteillä kuin millä tapahtumiin osallistujat itse kutsuvat tapahtumaa. Metsäbileitä kutsutaankin myös *metsäreiveiksi*.

Yleisesti reivejä on Suomessa käsitelty ainakin yhdessä pro gradussa. Pauliina Seppälä (2020) määritteli rave-kulttuurin elektroniseen musiikkiin kytkeytyväksi juhlimiskulttuuriksi. Seppälä kuvaili reivejä virallisissa tapahtumatiloissa järjestetyistä klubeista erillisiksi tapahtumiksi, joista tiedottaminen tapahtuu epävirallisten kanavien kautta. Myös Seppälän tutkielma keskittyy tarkastelemaan ilmiöön kytkeytyvää laittomien päihteiden käyttöä (Seppälä 2000.)

Reivejä tutkinut Sarah Thornton kuvaili 1990-luvulla, kuinka ilmiö nähdään usein median tuottaman niin kutsutun moraalipaniikin kautta (Thornton 1996; myös esim. Hill 2002). Suomessa reivit ovat olleet jälleen ajankohtainen ilmiö (Keso 2021). Mediassa vastaavat ulkoilmatapahtumat ovat näkyneet viime aikoina etenkin meluhaittojen, roskaamisen ja järjestyshäiriöiden kautta (esim. Rätty & Timonen 2020; Salomaa 2021; Eromäki 2021). Osa ajankohtaisista ilmiötä koskevista uutisista on tuonut esiin myös järjestäjien ja tapahtumaan osallistuneiden näkemyksiä. Esimerkiksi järjestäjät puhuvat intohimoisesta ja vastuullisesta tapahtumien järjestämisestä sekä kaupunkikulttuurin tuottamisesta (Eromäki 2021; Keso 2021). Yhteiskuntapoliittisesti ilmiö on kiinnostava, sillä viime vuosina on pyritty käsitteellistämään uusin tavoin verkostoitunutta ja organisoituvaa kansalaistoiminnan kenttää.

Esimerkiksi Pasi Mäenpää ja Maija Faehnle (2021) ovat esittäneet *neljännen sektorin* käsitettä *kolmannen sektorin* rinnalle kuvaamaan omaehtoista yhteisöllistä toimintaa, joka kuitenkin asettuu perinteisen kolmannen sektorin yhdistystoiminnan ulkopuolelle. Neljäs sektori kuvaa kansalaisyhteiskunnasta lähtevää yhteisöllistä ja tee-se-itse henkeä huokuvaa – jopa kansalaisaktivistisia piirteitä sisällään pitävää – omaehtoista ruohonjuuritason toimintaa. Neljännen sektorin toiminta organisoituu esimerkiksi sosiaalisen median ryhmissä. Toiminta on osallistavaa ja yhteisöllistä, ja sen piiriin on niputettu esimerkiksi ravintolapäivän ja Kallio Block-partyyn tapaisia ilmiöitä. (Mäenpää & Faehnle 2021.) Neljännen sektorin käsite on kiinnostava avaus tunnistaa

nykyaikaisen (kaupunki)elämän yhteisöllisiä muotoja, sillä tällainen toiminta on usein piilossa, ja sen osallistavat merkitykset yhteisöille ja yksilöille jäävät helposti tunnistamatta.

Paikallisen kulttuuripolitiikan kannalta on kiinnostavaa, kuinka Jyväskylän kulttuurikentän on raportoitu pitävän sisällään taide- ja kulttuurilaitoskentän sekä julkisten kulttuuripoliittisten toimenpiteiden ulkopuolella olevaa monimuotoista ja omaehtoista alakulttuuritoimintaa (Ruokolainen, Sokka, Kurlin & Tohmo 2019). Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus *Cuporen* tuottamassa raportissa esitetään alakulttuurit osana kaupungin kolmannen ja neljännen sektorin kulttuuritoiminnan muotoja (Ruokolainen ym. 2019, 25–26). Kulttuuripoliittisesti metsäbileet sijoittuvat osaksi tätä Jyväskylän omaehtoista neljännen sektorin alakulttuuritoimintaa.

Alakulttuureista puhuminen metsäbileiden kaltaisten ilmiöiden kohdalla on nähdäkseni osuvaa: alakulttuurit viittaavat erityisesti nuoriso- ja musiikkikulttuureita koskevissa tarkastelussa eräänlaiseen piilossa olevaan *underground*-kulttuuriin (esim. Thornton 1996). Toisaalta käsitteenä alakulttuuri on haastava jo siksi, että se pitää sisällään arvottavan konnotaation ”jostain alemmasta”. Käytän käsitettä kuitenkin Thorntonin tavoin kuvaamaan ”maan alla” *undergroundissa* – kuvainnollisesti piilossa olevaa – elektroniseen musiikkiin kytkeytyvää kulttuurimuotoa (Thornton 1996, 8). Tutkimuksissa alakulttuurin käsitettä on käytetty ristiriitaisesti ja monin eri tavoin. Suomessa käsite on esiintynyt esimerkiksi vankeja tarkastelleessa Vera Virolaisen (2018) artikkelissa. Virolaisen artikkelissa käsitteen käyttötapana eroaa täysin siitä, mihin käsite yhdistetään nuoriso- ja musiikkikulttuureihin kytkeytyvissä tutkimuksissa. Alakulttuurin käyttäminen musiikkikulttuuria koskevassa tarkastelussa on perusteltua, sillä edelleen moni nuori identifioi itsensä alakulttuuria edustavaksi (Williams 2011).

Lähestyn ilmiötä myös siksi alakulttuurin käsitteen avulla, että moni metsäbileisiin osallistunut on kuvannut metsäbileiden kulttuuria alakulttuuriksi. Alakulttuurin käsitteen ympärillä tehty tutkimus tarjoaa myös alakäsitteitä, joiden kautta ilmiö tulee ymmärretyksi sen vaatimalla tavalla: ilmiöön kytkeytyy paljon puhekielimäisiä käsitteitä, jotka tulisi tuoda ymmärrettäväksi siten, että tarkastelu ”puhuisi samaa kieltä” ilmiön kanssa. Esimerkiksi alakulttuurien sosiaaliseen ulottuvuuteen viitataan tutkimuksissa usein käsitteellä *scene* (esim. Anderson 2009; St John 2010; Williams 2011; Aittoniemi 2012; Charles 2019). *Scene* tai suomeksi *skene* viittaa usein alakulttuurin ympärillä toimivaan yhteisöön. Erityisesti erilaisia alakulttuureja edustavien henkilöiden puheessa *skene* on vakiintunut puhekieleen, mutta käsitteelle ei ole hyvin toimivaa vastinetta suomenkielisessä tutkimuskirjallisuudessa. Käytän tässä tutkielmassa sanan suoraa suomennosta *skene* ja korostan sillä ilmiön sosio-kulttuurista ja yhteisöllistä luonnetta. Skenen käsitteellä on kuvattu alakulttuurien ympärillä olevaa laajempaa musiikillisten aktiviteettien ja sosiaalisen toiminnan kokonaisuutta, joka pitää sisällään tapoja koskien kulttuurin tuottamista, esittämistä, markkinoimista, promoamista ja julkaisutoimintaa. *Skene* tuottaa myös kollektiivista

identiteettiä ja yhteisöllisyyttä paikallisesti sekä globaalisti (Straw 1991; Bennett 2006, 96; Glass 2012.) Skenet ovat kuin mikrokulttuureja, joita voisi käsitteellistää myös idiokulttuureiksi (Fine 1979). Alakulttuurien piirissä skenejen muodostumisella on ollut vahva suhde tilaan ja paikkaan (Glass 2012). Alakulttuuritutkimus on tuonut esille myös millaisia skenejä eri musiikkityylien ympärille on syntynyt.

Metsäbileitä voi kutsua omaksi skeneksi, joka pitää sisällään omat, tapahtuman luonnetta määrittävät kulttuuriset tavat. Aiempi tutkimus on tuonut esille, kuinka metsäbileissä on usein kyse *psykedeelisen trancen* eli *psytrancen* ympärille kytkeytyvästä skenestä (mm. Aittoniemi 2012; Vitos 2017; Tunderberg 2021). Musiikillisen tyytilajin lisäksi skenenä psytrancen sosiaaliseen luonteeseen kuuluu oleellisesti ”pop-up” henkiset ulkoilmatapahtumat sekä tunnistettava estetiikka, joka musiikin lisäksi näkyy tapahtumatilan koristelussa. Psytrance ja sen alagenret ovat niitä musiikkityylejä, joiden tahtiin tanssitaan usein luonnossa ja ulkoilmatiloissa sijaitsevissa reiveissä (esim. Vitos 2017).

Yhteiskuntatieteellisesti reivit ovat monella tavalla kiinnostava ilmiö. Reivejä on kuvailtu ruohonjuuritasolla järjestäytyneiksi, yhteisöllisiksi sekä vaihtoehtoiksi ja yhteiskunnan normeista poikkeaviksi tapahtumiksi (Anderson 2009, 310). Normit ovat normalisaation tulosta, joissa tietyt yhteiskunnassa nähdyt käyttäytymismallit nähdään normaaleina, ja toiset ”poikkeavina” (Rose 1999, 76). Rave-käsite pitää sisällään jo itsessään oletuksen tapahtumatilojen vaihtoehtoisesta ja vastustavasta luonteesta, sillä RAVE kirjainyhdistelmän on esitetty tarkoittavana *Renegade Alternative-Venue Events*¹ (Ott & Herman 2003, 253).

Reivit ovat usein luonteeltaan eksklusiivisia, eli ne pyrkivät rajaamaan tapahtuman vain pienen ryhmän juhliksi. Eksklusiivisuutta pyritään vaalimaan esimerkiksi sillä, kuinka tapahtumasta tiedottaminen tapahtuu tapahtumasta kiinnostuneiden omien kanavien kautta, jotta vältyttäisiin tapahtumaa koskevan tiedon päätymiseltä ulkopuolisille (Thornton 1996, 56; Ott ja & Herman 2003, 254).

Ilmiöön perehtyminen sai minut pohtimaan metsäbileiden luonnetta tarkemmin: Mikä tekee tapahtumasta niin erityisen? Miksi metsä? Miksi tapahtuma on niin salamyhkäinen ja eksklusiivinen? Mitä ovat ne tilat ja normit, joista reiveissä pyritään poikkeamaan? Tämä pohdinta sai minut lähestymään Jyväskylän metsäbileitä Michel Foucault’n teoreettisten ajatusten kautta. Foucault tunnetaan muun muassa valtaa koskevista teoreettisoinneista, jotka ovat tarjonneet metodologisia työkaluja esimerkiksi subjektien ja vallan välisen suhteen tarkasteluun (Pyykkönen 2015). Foucault’n mukaan jäljittämällä vastustuksen ja vastaan toimimisen sijainnin suhteessa valtaan pystymme havainnoimaan valtasuhteita paremmin, kuin vain tarkastelemalla valtaa sen omien rationaalisuuksien näkökulmasta. (Foucault 1982, 780.) Foucault kutsuu tällai-

¹ *Renegade Alternative-Venue Events*, on haastava kääntää suomeksi, mutta sanayhdistelmä viittaa eräänlaiseen kapinalliseen vaihtoehtoiseen tapahtumatilaan.

sia asetelmia *antiautoritaarisiksi kamppailuiksi*. Nämä ovat anarkistisia, yksilöiden läheisyydessä oleviin vallanmuotoihin kohdistuvia, ja ”irrottautumisen” kautta yksilön identiteettiä koskevia kamppailuja. Nämä sosiaaliset kamppailut ovat usein kohdistuneet esimerkiksi eettistä, kulttuurista ja uskonnollista ylivaltaa vastaan (Foucault 1982).

Foucault’n laajan tutkimustyön joukossa on myös kiinnostavia tilaan kytkeytyviä teoreettisia ajatuksia, jotka kuitenkin ovat jääneet keskeneräisiksi. Yksi tällainen teoreettinen käsite on *heterotopia*. Sana heterotopia muodostuu kreikan *heteros* (toinen) ja *topos* (paikka) sanoista. Ensimmäinen maininta käsitteestä on teoksen *Les mots et les choses: Une archéologie des sciences humaines*² (1966) esipuheessa, jossa Foucault esittelee hyvin laajasti tulkittavat ajatukset heterotopiasta³. Vallan suhde subjekteihin tuottaa paikkoja, joiden merkitys on toimia tilana, jossa ”toimia toisin”. *Heterotopia* on siis ajatus paikasta, joka sallii tällaisen normaalista ja normeista poikkeavan toiminnan ja tarjoaa tilan subjektiivisuuden ilmaisulle. Heterotopiaan pääseminen edellyttää myös sisään ja ulos sulkevaa eksklusiivista mekanismia. (Foucault 1986.)

Tutkimuksessa heterotopian käsitettä on sovellettu, kun on selitetty tiloja, joissa vallitsee vaihtoehtoinen sosiaalinen järjestys (Johnson 2006; Hetherington 1997). Esimerkiksi Reijo Kupiainen (2014) on soveltanut heterotopian käsitettä artikkelissa, jossa tarkastelee nuorten kaupunkitilojen merkityksiä muokkaavaa toimintaa. Nuoret tuottavat omia tiloja esimerkiksi kuvaamalla rullalautailua kaupunkitilassa: tuolloin videoilla näkyvissä kaupunkitiloissa vallitsee vaihtoehtoinen sosiaalinen järjestys tavalla, joka haastaa sen, kuinka kaupunkitila on perinteisesti totuttu näkemään.

Tässä tutkielmassa heterotopian käsite pyrkii teoriaohjaavasti selittämään metsäbileiden merkityksiä auki. Käsite auttaa purkamaan ymmärrettäväksi sen millaiseksi vaihtoehtoiseksi tilaksi metsä muuntuu metsäbileiden aikana. Reivejä koskevissa uutisissa on näkynyt tapahtumien aiheuttamien haittojen lisäksi myös reivien järjestäjien ja tapahtumiin osallistuneiden näkökulmia juhlien merkityksistä. He puhuvat muun muassa vastuullisuudesta ja tapahtumien käyttäytymissäännöistä (Eromäki 2021; Keso 2021). Jaakko Keson dokumenttiraportti esittää tapahtumat myös omaehtoisena, yhteisöllisenä ja hyvin luovana tapana käyttää kaupunkitilaa. Metsäbileisiin osallistuvien näkökulmien selvittäminen näyttäytyy yhteiskuntatieteellisesti erityisen kiehtovana ja ajankohtaisena aiheena.

² *The Order of Things: An archaeology of the human sciences* (2002).

³ Heterotopia on myös lääketieteellinen käsite, johon Foucault’n heterotopiaa ei pidä sekoittaa (Johnson 2006, 77).

1.1 Tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoite on raottamaan metsäbileitä koskevaa salaisuutta. Tutkielma tutkii millaisia sosiaalisia merkityksiä Jyväskylän metsäbileisiin osallistuvat antavat tapahtumalle.

Luonteeltaan Jyväskylän metsäbileet ovat eksklusiivisia. Ensimmäkin tutkielma on kiinnostunut siitä, miksi metsäbileet pyrkivät eksklusiivisena tapahtumana olemaan suurelta yleisöltä piilossa. Toiseksi haluan selvittää millainen alussa kuvailemani ”unenomainen fantasiamaailma” on kokemusympäristönä; tutkielma on kiinnostunut myös siitä, millaisia esteettisiä kokemuksia tapahtumatila tuottaa tapahtumiin osallistuvien sanoittamana. Kolmanneksi tutkielma pyrkii selvittämään millä tavoin metsäbileet tapahtumatilana eroavat muista tiloista, ja mitä nämä muut tilat mahdollisesti ovat. Näin ollen tarkastelen, myös sitä, mille metsäbileet toimivat vaihtoehdona. Tutkielman tutkimuskysymykset ovat:

Millaisia merkityksiä metsäbileillä on niihin osallistujille?

- A) Millaisia merkityksiä tapahtuman eksklusiivisuudella on?
- B) Millainen esteettinen kokemus metsäbileet ovat?
- C) Kuinka tapahtumatila eroaa muista tiloista?

1.2 Tutkielman rakenne

Seuraavassa luvussa perehdytän lukijan siihen, mistä ilmiössä on kyse. Esittelen aiempaa tutkimusta tavalla, joka auttaa hahmottamaan metsäbileisiin liittyviä kulttuurisia periaatteita, arvoja ja toimintamalleja, mutta myös musiikkityylejä, jotka oleellisesti kytkeytyvät metsäbileisiin. Luvussa esittelen ilmiötä koskevaa tutkimuskirjallisuutta ja tuon esille mitä ilmiöstä tiedetään: luku etenee elektronisen tanssimusiikin tapahtumien ja reivien kuvauksesta syvemmälle kohti metsäbileiden kulttuurisia juuria.

Luvussa kolme tuon alakulttuurin käsitettä ymmärrettäväksi: esittelen käsitteen ongelmallisuutta, avaan käsitteen historiaa ja lopuksi perustelen, miksi käytän sitä tässä tutkimuksessa. Ilmiön kuvailusta ja alakulttuurin käsitteen määrittelystä etenen

heterotopiaa käsittelevään lukuun. Luvussa neljä kytken ilmiön osaksi laajempaa teoreettista selitysmallia: muodostan heterotopiasta tutkielmaani ohjaavan teoreettisen mallin, joka tuo tutkielmalle analyyttistä selitysvoimaa.

Metsäbileiden kohdalla erityisen kiinnostavaa on se, että tapahtumia on ollut Jyväskylän ympäristössä jo vuosia – ja ne vetävät suurimmillaan satoja henkilöitä tapahtumiin – ne ovat silti pysyneet eräänlaisena salaisuutena. Salaperäisyyden verho ja ilmiön anonyymi luonne tuovat minulle tutkijana vastuuta. Tämän johdosta olen pohtinut omaa asemaani ja tutkimusta kattavasti luvussa viisi, joka käsittelee eettistä pohdintaa, yhdessä muun metodologian kanssa. Luku kuusi jatkaa metodologian käsitteilyä avaten sitä prosessia, jolla kytken teorian ja empirian yhteen.

Luvut seitsemän, kahdeksan ja yhdeksän keskittyvät analyysiin ja tuloksiin. Luvussa kymmenen käsittelen tutkielmani johtopäätökset ja vastaan tutkielmani pääkysymykseen *Millaisia merkityksiä metsäbileillä on niihin osallistuville?* Luku alkaa yhteenvedolla, joka tiivistää myös aiempien lukujen sisällön. Viimeisessä luvussa pohdin tutkielman tuottamia johtopäätöksiä ja esitän mahdollisia jatkotutkimusta vaativia huomioita sekä pohdin kuinka ilmiöön tulisi kulttuuripoliittisesti suhtautua.

2 METSÄBILEIDEN JUURET

Metsäbileiden ympärille sijoittuva kulttuuri kytkeytyy osaksi hyvin laajaa ja moniulotteista kulttuuririhmastoja. Tässä luvussa avaan metsäbileiden taustalla olevaa elektroniseen musiikkiin kytkeytyvää kulttuuria ymmärrettäväksi sekä pyrin jäljittämään ilmiön juuret ja kuvailemaan, kuinka ilmiö näkyy nykyajassa.

Elektronisen musiikin juuret ulottuvat 1800-luvun lopulle, kun elektronisen musiikin tuottamiseen tarvittavia instrumentteja alettiin valmistamaan, mutta ensimmäiset kokonaan elektronisesti tuotetuilla äänillä valmistetut sävellykset syntyivät 1900-luvun puolivälissä (Kuljuntausta 2008, 10). Ensimmäiset Suomessa tuotetut elektronisen musiikin teokset voidaan jäljittää esimerkiksi Erkki Kurenniemen 1960-luvun tuotantoon, jota hän tuotti rakentamassaan elektroniseen musiikkiin painottuneessa studiossa Helsingin yliopiston musiikinlaitoksella (Kuljuntausta 2008, 194).

Paikallisesti Jyväskylässä elektroninen musiikki esittäytyi jo varhaisessa vaiheessa sillä elektronisen musiikin urauurtajiin kuuluva Karlheinz Stockhausen vieraili *Jyväskylän Kesä* -tapahtumassa vuosina 1961 ja 1962, joista jälkimmäisenä vuonna hän piti myös luennon elektronisesta musiikista (Lång 1990, 21; Brandelin 2018, 11–12).

2.1 Elektroninen tanssimusiikki (EDM)

Nykyaikana sateenvarjokäsitteenä elektronista musiikkia tarkastelevassa tutkimuskirjallisuudessa toimii usein *electronic dance music* (mm. Anderson 2009; Ruane 2015; Aittoniemi 2012; St John 2015; Conner & Katz 2020). Käsite viittaa musiikilliseen genreen, joka painottaa tanssittavaa elektronista musiikkia, mutta ei erittele tarkemmin

musiikillisia tyyliuuntia. Käsitteen olen suomentanut suoraan *elektroniseksi tanssimusiikiksi*, mutta käytän siitä pääosin tekstin sulavuuden kannalta englanninkielistä vakiintunutta lyhennettä *EDM*⁴.

EDM:ssä on kyse laajasti levinneestä populaarikulttuurin murroksesta. Se kuinka tutkimuskirjallisuudessa EDM käsitetään ulottuu 1970- ja 1980-lukujen vaihteeseen, kun elektroniset musiikin tuottamiseen käytetyt välineet kuten syntetisaattorit, rumpukoneet ja samplerit yleistyivät. Tuolloin elektronisesti tuotettu musiikki tarjosi DJ:lle – eli musiikkia levyiltä esimerkiksi yökerhoissa soittavalle henkilölle – uudenlaisia taiteellisia mahdollisuuksia toimia. Alkuaikoina DJ:n soittamassa musiikissa yhdistyi ajalle tyypillisen disko-musiikin tanssittavuus uudenlaisiin elektronisiin instrumentteihin. Etenkin aluksi EDM vakiinnutti asemansa yhteiskunnan normeille vaihtoehdon tarjoavissa tiloissa, kuten esimerkiksi seksuaalivähemmistöihin myönteisesti suhtautuvilla klubeilla. (Ott & Herman 2003, 252.)

Klubikulttuuria on usein tarkasteltu hyvin samanlaisena ilmiönä kuin rave-kulttuuria (esim. Thornton 1996). Rave-kulttuuriin ja klubikulttuurin välille on kuitenkin hyvä tehdä rajanveto. Elektronisen tanssimusiikin ympärillä järjestetyt rave-tapahtumat ovatkin musiikin lisäksi myös sosio-kulttuurisia antiautoritaarisia ja transgressiivisiä ilmiöitä (Ott & Herman 2003).

2.2 Rave-kulttuuri: omaehtoista tilojen käyttöä

1980-luvulla alkoi korostumaan musiikillisen vaihtoehtoisuuden lisäksi myös EDM-tapahtumien vaihtoehtoisuus. EDM-tapahtumien ympärille muodostui tapahtumakulttuuri, joka korostaa tapahtumien järjestämistä aiempaan verrattuna epätyypillisimmässä tiloissa. Näitä usein klubien, yökerhojen ja muiden virallisten tapahtumapaikkojen ulkopuolella järjestettyjä tapahtumia alettiin kutsuaan reiveiksi ja kulttuuria niiden ympärillä reivaamiseksi. (mm. Thornton 1996, 14; Ott & Herman 2003, 251–253; Charles 2019, 58). Reiveiksi kutsutut tapahtumat ovat usein ruohonjuuritasolla järjestäytyneitä ja luvattomia läpi yön kestäviä tapahtumia (Anderson 2009, 309).

Tapahtumina klubitapahtumien ja reivien keskeisenä erona voi nostaa sen, kuinka klubikulttuurissa ajatuksena on vierailta tätä varten rakennetussa paikassa, kun taas reiveihin kuuluu oleellisesti, että tila tuotetaan osallistujien toimesta itse. Siinä missä klubilla toimitaan esimerkiksi omistajan sanelemien sääntöjen alla, reiveissä säännöt määritellään yhteisön toimesta. (Ott & Herman 2003, 253–254.)

⁴ EDM viittaa myös 2000 alkupuolella yleistyneeseen ja suuria ”supertähti” DJ:tä synnyttäneeseen alagenreen. Ilmiö kytkeytyy esimerkiksi Weekend -festivaalin kaltaisiin tapahtumiin, joihin osallistuu kymmeniä tuhansia ihmisiä. En tässä tekstissä viittaa tähän genreen, vaan puhun elektronisesta tanssimusiikista yleisesti.

Ilmiönä rave-tapahtumat ja reivaus levisivät globaalisti ja kasvoivat isoksi osaksi 1980–1990-lukujen taitteen populaarikulttuuria. Vaikka ilmiö oli globaali, määrittivät muutamat hegemonisessa asemassa olevat keskuksat kulttuurin musiikillisia tyyli-suuntia. Keskeisiksi rave-kulttuurin keskuksiksi muodostuivat esimerkiksi Detroit ja Chicago Yhdysvalloissa sekä Manchester Englannissa. (Ott & Herman 2003, 252–253; Huq 2006, 98.) Myös nuorten matkailijoiden suosimista kohteista kuten Ibiza ja Intian Goasta muodostui keskeisiä elektronisen tanssimusiikin keskuksia (St. John 2015, 250). Usein näihin keskuksiin yhdistyivät myös omat elektronisen tanssimusiikin alla olevat tyyli-suuntaukset, kuten esimerkiksi Detroit ja *tekno* (Ott & Herman 2003, 252), Goa ja *goatrance* (St. John 2015, 2) sekä Chicago ja *house* (Huq 2006, 97).

Rave-tapahtumien luonteen vuoksi on huomionarvoista nostaa esille myös *sound system*-tapahtumat, joiden juuret vievät 1950–1960-lukujen Jamaikalle. *Sound system* -tapahtumat ovat spontaaneja festivaalimaisia tapahtumia joissa DJ:n työpiste ja äänentoistoon vaadittavat kaiuttimet ja vahvistimet sijoitetaan julkiseen paikkaan, kuten usein esimerkiksi kadulle (ks. esim. Henriques 2011; Fintoni & McLauchlan 2018). Jamaikalaistaustaiset yhteisöt toivat *sound system*-tapahtumat esimerkiksi Iso-Britanniaan, ja osa tutkijoista korostanut *sound systemien* merkittävyyttä elektronisen tanssimusiikin ja rave-tapahtumien taustalla (Thornton 1996, 47; Charles 2019, 57–58).

Rave-tapahtumien tuottamisen ympärille on kehittynyt oma yhteisöllinen tapa toimia (Charles 2019). Yhteisöllinen ruohonjuuritason toiminta osallistaa toimijoita vastaamaan esimerkiksi tarvittavasta tekniikasta, promootiosta, rahoittamisesta sekä artistien palkkaamisesta ja majoittamisesta sekä kuljettamisesta tapahtumapaikalle. Usein palkan sijaan motivaationa toimii yhteisöllinen intohimoinen työskentely sen eteen, että tapahtumatuotantoon osallistuvien kotikaupungissa järjestettäisiin heille mieluisia musiikkitapahtumia. (Charles 2019, 71.)

Reivien huippuvuotiksi katsotaan usein 1980- ja 1990-lukujen taite ja esimerkiksi Iso-Britanniaan painottunut *second summer of love* -aikakausi. *Second summer of love* viittaa 1960-luvun hippien rakkauden kesään ja kyseisen ajan hengen eräänlaiseen toiseen tulemiseen reivien yhteydessä. (Huq 2006, 92.) Näkemystä ilmiön yhteydestä 1960-luvun hippiliikkeeseen tukevat myös useat aihetta tarkastelleet tutkijat (mm. D'Andrea 2007; St. John 2012, 9). Esimerkiksi elektronisen tanssimusiikin tyyli-suuntaan *goatranceen* kytkeytyvät tapahtumat on jopa nähty suorana jatkumona 1960-luvun hippiliikkeelle (St. John 2009, 52).

Reivejä alakulttuurina tarkastelleet tutkimukset tuovat esille kulttuurin sisällään pitämää monenkirjavaa neuvottelua artistien ja skenen toimijoiden autenttisuuden merkityksistä. Tässä yhteydessä rave-kulttuurin on nähty omaksuneen sitä edeltävien nuorisokulttuurien piirteitä asettua ulkopuolelle suhteessa valtavirtana nähtyyn⁵ (Huq 2006, 92.). Nämä kamppailut ilmenevät yhteisöllisyyden, kaupallisuuden ja

⁵ *mainstream*

tuotteistamisen teemojen ympärillä ja näkyvät esimerkiksi artistien tai tapahtumien "aitouteen" kohdistuvan kritiikin kautta. Etenkin postmodernin kuluttajakulttuuria tarkastelevan alakulttuuriteoretisoinnin kautta nämä musiikkikulttuuria koskevat keskustelut on nähty osana nuorten identiteettien rakentumista. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, kuinka reiveihin kytkeytyvien musiikkityylien kautta on rakennettu identiteettiä erottautumalla jostakin toisena nähdystä, kuten kaupallisena nähdystä valtavirtakulttuurista (Ott & Herman 2003, 250.)

2.2.1 Rave-kulttuurin tunnuspiirteitä

Rave-tapahtumat syntyivät luvallisuuden ja luvattomuuden välimaastossa toimivan tilan käytön pohjalta, kun nuoret tapahtumatuottajat reagoivat yöelämän "kaupallistumiseen" 1980-luvulla (Thornton 1996, 47). Eräitä merkittävimpiä piirteitä rave-kulttuurissa on yhteisöllisyys ja ryhmäidentiteetti (Seppälä 2000; Anderson 2009). Tätä yhteisöllisyyttä korostaa kulttuurin eetos, jota tutkimuskirjallisuudessa on usein tiivistetysti kuvattu lyhenteellä PLUR⁶ (Weir 2000; Takashi & Olaveson 2003; Anderson 2009). Rave-tapahtumiin osallistuneiden näkökulmasta tämä eetos ja sen utopistiset ihanteet ovat perimmäisiä syitä mikä tekee tapahtumista juuri reivejä (Takashi & Olaveson 2003, 88–89).

Toisena merkittävänä tunnuspiirteenä toimii ruohonjuuritason omaehtoinen toiminta (Anderson 2009, 310). Tämä näkyy esimerkiksi siinä missä tapahtumat järjestetään ja kuinka ne organisoidaan: tapahtumia järjestetään muun muassa hylätyissä tehdashalleissa ja ulkoilmatiloissa, ja tapahtumien luvattoman luonteen vuoksi niistä tiedottaminen tapahtuu kulttuurista kiinnostuneen yhteisön sisällä tavalla, jonka avulla pyritään välttämään viranomaisten huomion aiheuttamat seuraamukset. (Ott & Herman 2003; Anderson 2009.) Aiemmin tapahtumista viestiminen on tapahtunut esimerkiksi niin sanottujen kädestä käteen kulkevien "flyereiden" välityksellä (Ott & Herman 2003, 254; Anderson 2009, 310). Tällaisella yhteisellä salaisuudella on nähty olevan myös yhteisöllisyyttä korostava merkitys (Ott & Herman 2003, 254). Nykyään viestintä on kuitenkin painottunut hyvin paljon sosiaalisen median välityksellä tapahtuvaksi.

Kolmantena merkittävänä tunnuspiirteenä toimii reivien alakulttuurimainen vaihtoehtoisuus. Tämä tarkoittaa tiivistetystä kokoelmaa poikkeavia normeja ja tapoja toimia toisin. Vaihtoehtoisuus näkyy jo siinä, kuinka verrattuna esimerkiksi yökerhojen aukioloaikoihin, reiveissä ajatus on tanssia vapautuneesti yön yli (Anderson 2009, 310). Reivien pyrkimys on kestää mahdollisimman pitkään ja usein tapahtumat jatkuvat läpi yön seuraavaan päivään (Seppälä 2000; Weir 2000; Takashi & Olaveson 2003).

⁶ Peace, Love, Unity and Respect

Myös reiveissä tanssiminen korostaa tapahtuman vaihtoehtoista eetosta ja tapahtumissa tanssimisen on kuvailtu ilmentävän itsenäisyyttä ja riippumattomuutta mutta samalla yhtenäisyyttä ja yhteisöllisyyttä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että verrattuna yökerhoihin reivit on nähty paikkoina, jossa tanssilattialla keskitytään tanssimiseen, eikä tanssilattia edusta paikkaa, jossa pyritään löytämään irtosuhteita, kuten yökerhoissa. (Anderson 2009, 323–325.) Yhdessä nämä tunnuspiirteet ovat vahvistaneet skeneen kuuluvien ryhmäidentiteettiä, jolla asettua kaupallisina nähtyjä musiikkiteollisuutta ja tapahtumatiloja sekä yhteiskunnan normeja ja säädöksiä vastaan. Tammy L. Anderson (2009) on nostanut esille, kuinka reivit nähdään usein ilmiönä, joka hiipui vuosituhaten vaihtuessa. Hiipumisen taustalla on nähty usein syyllisenä kulttuuriteollisuus, joka oli sulauttanut alakulttuurin itseensä ja muokannut siitä yökerhoihin mukautetun version. Tämän assimilaation myötä rave-kulttuurista on nähty kadonneen esimerkiksi sen alkuperäisenä eetoksena nähty autenttisuus. Reivit näyttävät usein alakulttuurina, joka on kaupallistunut ja sulautunut osaksi valtavirtaa, jota se on vastustanut, ja kulttuuriteollisuus on nähty keskeisenä voimana tämän prosessin taustalla (esim. Ott & Herman 2003, 250). Toisaalta Anderson on tunnistanut kulttuuriteollisuuden lisäksi myös muita voimia, jotka vaikuttivat ilmiön hiipumiseen (Anderson 2009).

Artikkelissa ”Understanding the Alteration and Decline of a Music Scene: Observations from Rave Culture” hän avaa voimia, jotka ovat johtaneet skenen muutokseen ja paikallisen alakulttuuritoiminnan hiipumiseen. Artikkelin lähtökohtana toimi tarkastella etnografisesti Philadelphian reiviyhteisöä, jonka toiminta oli hiipunut vuosituhaten alussa. Hän totesi, että kaupallistuminen vauhdittaa, mutta ei yksin ole ainut voima ”skenen kuoleminen” taustalla (Anderson 2009, 329). Hänen tunnistamansa voimat antavat myös hyvän kuvan siitä, millaisia merkityksiä reiveillä on ollut niissä käyneille ihmisille.

Kaupallistumisen voima vaikutti muun muassa siten, että reivien ollessa suosionsa huipulla, myös monet yökerhot halusivat hyötyä tästä ilmiöstä. Tämä mahdollisti monen DJ:n myös ammatillistua ja saada elantonsa tältä kulttuuriteollisuuden alalta. Tämän muutoksen myötä EDM saavutti myös kulttuurisen legitimitetin. Samalla reivit siirtyivät viralliseen ympäristöön, kuten yökerhoihin (Anderson 2009, 322). Muutos kuitenkin hyödytti vain pientä osaa yhteisöstä, kuten joitakin DJ:itä. Kaupallisten voimien kautta tapahtuva voiton tekeminen nähtiin olevan myös ristiriidassa skenen eetoksen (PLUR) kanssa. Muutosta ruokki myös klubeilla järjestettyjen tapahtumien ammattimainen markkinoiminen, joka korvasi kulttuuriin oleellisesti kuuluneen ruohonjuuritason järjestäytymisen (Anderson 2009, 319–321, 330.) Näiden kaupallistumiseen liittyvien voimien lisäksi Anderson tunnisti neljä erilaista voimaa muutoksen taustalla.

Nämä neljä muuta muutoksen taustalla olevaa voimaa olivat kytköksissä skeneen itsessään. Ensinnäkin reiveissä aiemmin käyneiden henkilöiden elämät muuttui-

vat iän myötä. He eivät esimerkiksi töiden vuoksi voineet enää osallistua viikolla olleisiin tapahtumiin. Nuorempaa sukupolvea taas kiinnostivat uudet kulttuuriset ilmiöt. Sukupolvien mieltymykset, identiteetit ja ideologiat aiheuttivat sukupolvien välistä skismaa ja skene epäonnistui ”rekrytoimaan” nuorempaa väkeä. (Anderson 2009, 318–319, 330.)

Toiseksi reiveihin kuulunut poikkeava ja valtavirran ulkopuolelle asettuva toiminta vauhditti muutosta. Yökerhot esimerkiksi edellyttivät, että ihmiset pukeutuivat normien mukaisesti. (Anderson 2009, 323, 330). Näin alakulttuuriin kuuluneet vaihtoehtoisemmat pukeutumistavat joutuivat taipumaan valtavirtaisempaan pukeutumiseen. Tapahtumina reivit oli skenen toimesta nähty olevan myös aseksuaalisia tiloja. Klubien markkinoinnissa ja esimerkiksi tanssilattioilla tapahtuva toiminta nähtiin usein seksistisenä. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, kuinka tapahtumia mainostettiin klubien toimesta, mutta myös klubeilla tapahtuvan seksuaalisia kanssakäymisiä koskelevan toiminnan vuoksi. (Anderson 2009, 323–325.)

Klubien tehdessä voittoa alkoholin myynnillä tämä edellytti sitä, että tapahtumissa kulutettaisiin enemmän alkoholia kuin mihin reiveissä oli totuttu. Useat reiveissä käyvät henkilöt kuluttivat vain pullovetä ja tämä nähtiin klubien liiketoiminnan kannalta kannattamattomana (Anderson 2009, 323–325). Lukuisten tutkimusten mukaan alkoholin kulutuksen lisäksi rave-tapahtumissa on todettu käytettävän usein myös laittomia huumausaineita, joskin käyttöä tapahtuu myös klubeilla (mm. Yacoubian, Deutsch, Schumacher & Elizabeth 2004). Reiveihin osallistuvien on raportoitu suosivan vettä alkoholin sijaan, esimerkiksi välttääkseen ekstaasin kaltaisten ”klubi-huumeiden” aiheuttamaa kehon kuivumista (McCaughan, Carlson, Falck & Siegal 2005, 1517). Andersonin tarkastelussa juuri huumeiden käyttö alkoi aiheuttamaan ongelmia skeneen kuuluvien ihmisten henkilökohtaisessa elämässä, jonka lisäksi huumeiden käyttö myös etäännytti osan ihmisistä paikallisesta skenestä (Anderson 2009, 330).

Kolmanneksi reiveihin alkoi kohdistumaan myös viranomaistoimenpiteitä, jotka vaikuttivat kulttuurin muutokseen. Tämä näkyi esimerkiksi erilaisissa hallinnallisissa säädöksissä, jotka kohdistuivat tapahtumiin. Näitä olivat muun muassa julkiisiin kokoontumisiin ja meluhaittoihin kohdistuvat säädöksen, mutta myös huumausaineiden käyttöön ja levitykseen kohdistuvat viranomaistoimet⁷. Osaltaan nämäkin toimenpiteet vaikuttivat siihen, että tapahtumat siirtyivät virallisiin ympäristöihin kuten yökerhoihin. (Anderson 2009, 326, 330–33.)

Neljänneksi alakulttuurista oli kasvanut niin iso, että sen sisään oli syntynyt useita alagenrejä omine tyylistyysmuutoksineen. Tämä osaltaan pirstaloi yhteisöä yhä pienempiin ryhmiin. Yksien isojen elektronisen tanssimusiikin tapahtumien sijaan

⁷ Esimerkiksi Yhdysvalloissa tuolloisen senaattori Joe Bidenin ajama huumeiden myynnin kitkemiseen tähtäävä vuonna 2003 voimaan tullut Illicit Drug Anti-Proliferation Actin rinnalla kulki aluksi myös Reducing Americans Vulnerability to Ecstasy Act, eli RAVE-act (Anderson 2009, 326)

Philadelphiassa alkoi olemaan omia erilaisiin tyyliuuntiin erikoistuneita tapahtumia. Skenen pirstaloituminen ruokki myös omien toisistaan irrallaan olevien sosiaalisten ryhmien syntymistä. (Anderson 2009, 329–331.)

Andersonin tutkimus on tarkkanäköinen kuvaus mistä rave-tapahtumissa alakulttuurina on kyse. Tutkimus kuvaa myös kiinnostavalla tavalla sitä millaisista arvoista yhteisö rakentuu ja kuinka tämän alakulttuurin eetoksen vaaliminen on merkittävä osa tapahtumien luonnetta. Andersonin artikkeli piirtää näin tarkempaa kuvaa myös siitä mitä esimerkiksi Ott & Herman (2003, 250) ovat tarkoittaneet, kun puhuvat kulttuurin sisällään pitämistä neuvotteluista ja autenttisuuden vaalimisesta.

Tarkastelun kenttänä toimi Philadelphian rave-tapahtumiin osallistuvat, mutta tutkimusten mukaan vastaavia havaintoja on tehty myös muualtakin. Esimerkiksi useat tutkimukset ovat keskittyneet kuvaamaan ilmiötä usein normien vastaisena toimintana. Näiden tutkimusten tarkastelu painottuu usein hyvin huumausainekeskeisesti ja viranomaiset ovat pyrkineet puuttumaan alakulttuurin toimintaan ympäri maailman hyvin samoista syistä. (esim. Ott & Herman, Takashi & Olaveson 2003, Vitos 2017).

Nämä tarkastelut jättivät usein varjoonsa esimerkiksi positiivisesti sävyttyneet havainnot reivauksesta, kuten Andersonin havainto aseksuaalisena kulttuurina kuvailtujen reivien suhteesta yökerhojen seksuaalista kanssakäymistä korostavaan ilma-
piiriin (Anderson 2009, 323 & 330). Esimerkiksi Ott & Herman (2003, 259) mukaan tapahtumissa käyvät naiset ovat kuvailleet reivejä turvallisemmiksi kuin yökerhot.

2.3 Psytrance: psykedeelistä tilojen tuottamista

Elektroniseen tanssimusiikkiin painottuneita reivejä ei voi nähdä yhteen musiikilliseen tyyliuuntaan nojaavana. Rave-tapahtumissa soiva musiikki koostuu hyvin pirstaloituneesta genrepaletista ja usein tyyliuunta on sidoksissa myös siihen millaisessa tilassa tapahtumat ovat. Reivit näyttäytyvät ilmiönä, joka kukoisti 1980–1990-luvun vaihteessa (Anderson & Kavanaugh 2007). Tästä huolimatta rave-kulttuurin eetos ja tapahtumat eivät ole kadonneet. Ne ovat pikemminkin kaivautuneet alakulttuurimaisesti takaisin ”maan alle”. Yksi tällaisista alakulttuureista on psytrance⁸, jonka omintakeiseen kulttuuriin kuuluvat oleellisesti yökerhojen ulkopuolella, usein ulkoilmassa järjestetyt tapahtumat.

Psytrance-tapahtumia on luonnehdittu muun muassa uskonnollis-spirituuaaliksi, ja niiden on nähty pitävän sisällään vastakulttuurisia ja rituaalisia piirteitä (St John 2009; St John 2015). Tapahtumien nähty pyrkivän tuottamaan musiikin avulla

⁸ Laajasti käytetty lyhenne ja vakiintunut muoto käsitteestä psychedelic trance

eräänlaista *liminaaltilaa* (St John 2015). Psytrance-alakulttuuria on kutsuttu myös globaaliksi uusheimoksi (St John 2009; 2010; 2012).

Psytrance kehittyi 1990-luvun lopulla goatrance⁹ -tyylisuunnan pohjalta (St John 2009, 42). Psytrance-kulttuurin ymmärtämisen kannalta on tärkeää tarkastella ensiksi hieman goatrancen historiaa. Goatrancen synty voidaan jäljittää Intian Goalla järjestettyihin *full moon partyihin* ja 1960-luvun vastakulttuuriliikehdintään (Huq 2006, 98). Sijaintina Goa oli kiinnostanut matkailijoita¹⁰, artisteja ja henkisyttä etsimässä olevia ihmisiä vahvasti jo 1960-luvulta saakka, ja paikka toimi syntyinä elektronisen musiikin alagenrelle, joka 1990-luvulla vakiinnutti nimensä goatranceksi (St John 2012, 3).

Psytrancen historiaa on kuvailtu narratiivilla, joka johtaa juurensa 1960-luvun hippiliikkeen edustajiin, jotka löysivät tiensä Goalle ja alkoivat järjestää progressiivisen ja psykedeelisen rock-musiikin ympärille keskittyneitä kokoontumisia¹¹ (Vitos 2017, 544). Tapahtumat ottivat vaikutteita myös intialaisesta kulttuurista, ja myöhemmin kun EDM yleisty 1980-luvulla tapahtumissa soinut musiikki kehittyi elektronisemmaksi. Myöhemmin Goatrance levisi globaalisti ja esimerkiksi Australiasta ja Israelista muodostui keskeisiä tyyllilajin keskuksia (Charles 2019, 59). Keskeinen goatrance tapahtumien tunnuspiirre on niiden sijoittuminen ulkoilmaan paikkoihin, joissa tanssilattiana toimivat metsät, rannat tai aavikot (St John 2009, 42).

Musiikillisesti¹² goatrance pohjautuu usein 130-150 iskua minuutissa tempolla kulkevaan rumpukoneella tai samplerilla tuotettuun 4/4 kulkevaan rytmiin, jonka päälle on tuotettu kerroksia esimerkiksi syntetisaattorilla. Tunnistettavana elementtinä on usein käytetty nopeita syntetisaattorilla tuotettuja arpeggio-kiertoja. Ääniraitoja käsitellään usein ääntä muokkaavilla "filttereillä" siten, että niiden käyttämisestä muodostuu yksi tyyllilajin keskeisimmistä instrumenteista. Kokonaisuutena kappaleiden rakenteet ovat pyrkineet luomaan transsimaisen ja hypnoottisen "spirituaalisella matkalla" olevan tunnelman Tätä tunnelmaa on pyritty korostamaan esimerkiksi "äänisampleilla", joita on upotettu muuten instrumentaalisuutta korostavan musiikin joukkoon. (St John 2015, 245.) Äänisamplet ovat äänileikkeitä, jotka ovat usein otettu esimerkiksi scifi-elokuvista ja videopeleistä (St. John 2015, 253). Usein äänisamplejen teemat liittyvät psykedeliaan ja korostavat esimerkiksi psykedeelisiä vaikutuksia tuottavia huumausaineita (Vitos 2017, 543). Tältä musiikilliselta pohjalta kehittyi psytrance, joka yhdisti goatranceen lukuisia uusia elementtejä. Psytrance on pirstoutunut useampiin alagenreihin, jotka ovat muodostuneet, globaaliksi levinneen tyyllilajin ammennettua vaikutteita paikalliskulttuureista (St John 2012; Vitos 2017, 545).

⁹ Goatrance kirjoitetaan usein myös erikseen goa trance. Käytän tässä yhteen kirjoitettua muotoa, jollaisena se tutkimuskirjallisuudessa usein esiintyy. (St. John 2012, 3.)

¹⁰ Goalle suuntautunut rave-turismi on tuonut mukanaan myös negatiivisia vaikutuksia. (ks. esim. Saldanha 2007, 153)

¹¹ *gatherings*

¹² Tarkemmasta musiikillisesta koostumuksesta (ks. Aittoniemi 2012). Hän on avannut tutkielmassaan erittäin tarkasti sitä mistä goatrance ja psytrance musiikillisesti koostuvat.

2000-luvulle tultaessa psytrance terminä oli jo osittain korvannut goatrancen ja nykyään niistä puhutaan usein jopa ristiin. (Charles 2018, 59). Tällä hetkellä goatrancen viitataan usein psytrancen orgaanisempana alagenrenä. Tässä tutkielmassa psytrance toimii sateenvarjokäsitteenä, joka pitää sisällään myös goatrancen omana tyyli-suuntanaan. Muita keskeisiä psytrancen alagenrejä ovat esimerkiksi *forest* ja *full on* (Charles 2018, 59). Erilaiset psytrancen alagenret asettuvat tapahtumissa usein tapahtuman ajankohdan ja esimerkiksi lavan teeman mukaan (St John 2009, 36). Esimerkiksi tapahtumien päälavalla voi soida full on yön intensiivisimmällä hetkellä, kun taas hieman sivulla olevalla chill out-lavalla voi soida rauhallisesta *ambient*-musiikista vaikutteita ottava *psybient*. (St John 2009, 36; St John 2010, 1–2.) Musiikkina psytrance on tapahtumissa lähes poikkeuksetta DJ:n soittamaa. Joskus yksittäisen DJ:n soittama keikka voi kestää jopa yhden vuorokauden (St John 2015.)

Pelkän musiikin lisäksi psykedeelisiä tiloja pyritään tuottamaan myös videotaiteen ja tilan koristeluiden avulla (St John 2015). Psytrance-kulttuuri pitää musiikin lisäksi sisällään lukuisia muitakin osallistumisen muotoja ja kulttuurisia tunnuspiirteitä, joista Christopher Charles nostaa esille esimerkiksi tuliperformanssit, tanssimisen ja visuaalisen taiteen kuten tapahtumatilojen koristelun (Charles 2019, 58–59). Psytrance-kulttuuri nojaa estetiikassa myös vahvasti intialaiseen spiritualismiin (mm. St. John 2010, 2012; Charles 2019). Psytrance -kulttuurin on kuvailtu pitävän sisällään ekstaattista yliaistillisuutta, performatiivista itseilmaisua ja reflektiivistä vaihtoehtoisen tietoisuuden hakemista. (St John 2009, 36).

Botond Vitos (2017) on tarkastellut etnografisin menetelmin Australiassa luonnon äärellä ja kaupunkien ulkopuolella toteutettuja psytrance-tapahtumia, joihin osallistuvat ihmiset hakevat arkisesta elämästään irtautuvia kokemuksia. Hän tarkasteli erityisesti tapahtumaan osallistuneiden luontokokemuksia Baudrillardin kulutus-kulttuuria koskevan teorian kautta. Artikkelin tulokset kertovat urbaanin psytrance-kulttuurin ja luonnon ironisesta suhteesta. Ironia näkyy esimerkiksi siinä, kuinka tapahtumia järjestetään metsän keskellä, mutta tapahtumaan kuuluu oleellisesti urbaani teknologia kuten äänentoistolaitteet ja huumausaineet. Lisäksi tilan tulee sijaita kuluttajaystävällisesti tarpeeksi lähellä kaupunkia. (Vitos 2017.) Vitosin johtopäätösten lisäksi artikkelista tekee kiintoisan se, että se tarkastelee metsäbileitä. Verrattuna yökerhoihin ja klubitapahtumiin, Vitosin mukaan ulkoilmassa järjestettävät tapahtumat mahdollistavat kokemuksellisesti sopivamman ja ideaalimman paikan psytrance-tapahtumalle (Vitos 2017, 544). Näitä väliaikaisia kaupunkien ulkopuolella metsässä ja luonnon keskellä toteutettuja tapahtumia, kutsutaan termillä ”doof” tai ”puskabiilet”. (Vitos 2017, 547). Vitosin mukaan doofeja kuvaillaan käyttämällä transsendentaalia narratiivia, jossa jätetään kaupunki taakse, ylitetään rajoja ja vältellään säädöksiä (Vitos 2017, 552).

Doofeja järjestetään suurimmaksi osaksi muutaman tunnin ajomatkan päässä Melbournen ulkopuolella. Niissä käy alle sadasta noin tuhanteen osallistujaa, riippuen siitä onko tapahtuma yhden vuorokauden vai koko viikonlopun kestävä. Tila

on koristeltu psykedeelisillä neonvärisillä kankailla ja DJ:n työpiste on usein näiden visuaalien keskipisteenä. Doofit ovat matkoja pois urbaanista maailmasta. Tutkimuksen perusteella Doofien keskeinen ajatus on olla kaupunkien rajojen ja urbaanin ympäristön ulkopuolella, kuitenkin niin että sijaintipaikkaan pääsee autolla. Doofit korostavat metsän ja luonnon vapautta sijaintina ja yhteys luontoon näkyy myös tapahtumien visuaalisuudessa: autenttisen metsäympäristön lisäksi tilaa koristellaan sieniä, ötököitä ja lehtiä esittäville koristeilla, ja visuaalisesti tila muistuttaakin fantasiamaailmaa. Visuaalisuudessa olevien luontoviitteiden lisäksi tapahtumissa on käytetty myös esimerkiksi uv- ja laservaloja. Visuaalisuus yhdistettynä elektroniseen musiikkiin tarjoaa kinesteettisen kulutusmediakokemuksen luonnon keskellä. Doofeissa on mahdollista toimia tavoilla, joita psytrance tapahtuma Vitosin mukaan edellyttää. Vitos kuvaileekin Doofeja väliaikaisiksi tiloiksi, joissa vapautta haetaan luonnon sekä säädöksistä vapaan festivaaliympäristön kautta. Vaikka vapaus on keskeisessä osassa ja tapahtumat ovatkin ”free partyja” ne eivät suinkaan ole pääsymaksuttomia. Vapaus ja säätelemättömyys näkyy esimerkiksi avoimessa ja vapaassa huumeiden käytössä. Tutkimus nostaa esille psykedeelisiä vaikutuksia aiheuttavien huumeiden kuten LSD:n käytön yhdeksi keskeiseksi toiminnaksi ja oleelliseksi osaksi tapahtumien luonnetta (Vitos 2017.)

Populaarimusiikkiteoksia ja media-aineistoja sekä etenkin alakulttuureihin liittyvää tapahtumakenttää tarkasteltaessa voi päätellä että elektroninen tanssimusiikki on ollut jo pitkään läsnä suomalaisessa kulttuurikontekstissa (esim. Kinnunen ym. 2017). Myös psytrance ja metsäbileet ovat olleet suomessa läsnä jo hyvin varhaisesta vaiheesta saakka. Kirjallista taustatietoa¹³ ilmiöstä selvittäessä tulee vastaan tarinoita suomalaisista, jotka ovat tuoneet goatrancen Intiasta Suomeen jo varhaisessa vaiheessa. Vaikuttaisi että metsäbileitä on järjestetty jo 1990-luvulla. Myöhemmin nämä bileet kasvoivat virallisiksi festivaaleiksi, kuten esimerkiksi Konemetsä-festivaali. Osa luvattomina järjestetyistä tapahtumista kasvoivat siihen saakka, kunnes viranomaiset kiinnostuivat ilmiöstä. (Aittoniemi 2012; Kinnunen 2017.)

Musiikillisen tyyliä psytrance on sulauttanut sisäänsä paikallisia vaikutteita (Vitos 2017, 545). Myös Suomessa on syntynyt oma alagenrensä, joka on huomioitu myös kansainvälisesti. Tätä tyyliä kutsutaan ”suomisaundiksi” joka tunnetaan kansainvälisesti myös nimillä ”spugedelic trance” sekä ”suomisound¹⁴” (St. John 2010, 2-3; St John 2012, 3). Tästä huolimatta suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa on yllättävän vähän käsitelty psytrancea tai siihen liittyviä tapahtumia.

Merkityksellisin julkaisu suomen kohdalla ilmiöstä on Toni Aittoniemen Musiikkitieteen pro gradu vuodelta 2012. Aittoniemen tutkielma: *“Cultural and Musical Dimensions of Goa Trance and Early Psychedelic Trance in Finland: The history, translation*

¹³ Esimerkiksi *Kone-Suomi* (Kinnunen ym. 2017).

¹⁴ Joskus myös soumisound (sic)

and localization of an internationally mobile electronic dance-music scene". Aittoniemi kuvailee kattavasti Suomen psytrance-kulttuuria. Aittoniemi etenee gradussaan goatrancen ja psytrancen historiasta analyysiin, jossa hän avaa millaisista musiikillisista elementeistä psytrance-tyylisuunta rakentuu. Tämän jälkeen hän siirtyy käsittelemään etnografisin menetelmin tuotettua tietoa suomalaisesta psytrance-kulttuurista. Suomalaista goa- ja psytrance kulttuuria käsittelevän osion lopussa hän nostaa esille myös metsäbileet. (Aittoniemi 2012.)

Yökerhoissa ja virallisissa tapahtumaympäristöissä järjestettyjen tapahtumien sijaan metsäbileitä hän kuvailee paluiksi skenen alkujuurille. Kiinnostus tapahtumia kohtaan nousi internetin myötä ja tapahtumat kasvoivat isoksi. Yleisön kiinnostuksen kasvu nostatti myös viranomaisten kiinnostusta ilmiötä kohtaan. Osa metsäbileistä syntyneistä tapahtumista kasvoivat myös isoiksi virallisiksi festivaaleiksi kuten esimerkiksi *Konemetsä* -festivaali. Tutkielman mukaan sittemmin suuremman yleisön kiinnostus on laskenut huippuvuosista, ja tapahtumat ovat jälleen pienentyneet ja palanneet "maan alle". (Aittoniemi 2012, 138–139.)

2.4 Mitä metsäbileistä tiedetään

Metsäbileiden juuret ovat elektroniseen tanssimusiikkiin kytkeytyvässä tapahtumakulttuurissa, joka on pyrkinyt irrottautumaan yökerhoissa ja klubeilla olevista tapahtumista. Tätä toimintatapaa ja tapahtumakulttuuria on käsitteellistetty rave-kulttuuriksi ja reivaukseksi (mm. Thornton 1996; Ott & Herman 2003; Glover 2003; Anderson & Kavanaugh 2007; Anderson 2009; Charles 2019). Metsäbileet ovat metsässä järjestettyjä reivejä, jotka kytkeytyvät etenkin psytrancena tunnettuun musiikin tyyliin (Vitos 2017). Alakulttuurina psytrance-tapahtumat ovat luonteeltaan yhteisöllisiä ja perustuvat ruohonjuuritasolla tapahtuvalle, monenlaisia osajia yhteen kokoavalle tapahtumien tuottamiselle (Charles 2019).

Tutkimukset nostavat ilmiön kohdalla usein huumausaineet keskeisesti esiin (Anderson & Kavanaugh 2007; Vitos 2017). Rave-kulttuurin tarkastelu keskittyy usein ekstaasiin (Yacoubian ym. 2004; McCaughan ym. 2005; Ott & Hermann 2003; Anderson 2009). Psytrancen kohdalla nousee usein esille LSD, joskin psykedelia esteetiikkana nousee myös esille, pelkän käytön lisäksi: esimerkiksi LSD näkyy esteettisesti itse musiikissa, sillä musiikin matkalla oleva tunnelman kuvaillaan jäljittelevän LSD "trippiä". (esim. Vitos 2017).

Aiempi tutkimus kutsuu paneutumaan metsäbileisiin, eli psytranceen painottuneisiin metsäreiveihin laittomien päihteiden tarkastelua laajemmin. Huumeisiin keskittynyt tulokulma on tärkeä ilmiön ymmärtämisen kannalta, mutta esimerkiksi Andersonin (2009) tarkastelut rave-skenen sisäisistä merkityksistä, Vitosin (2017) tarkastelut Australian metsäbileiden luontosuhteesta ja Charlesin (2019) niin kutsuttuihin

creweihin kohdistuva tutkimus psytrance-yhteisön ruohonjuuritason tapahtumatuotannosta, ovat mielenkiintoisia avauksia laajentaa ilmiön tarkastelua.

3 ALAKULTTUURI

Edellisessä luvussa esittelin metsäbileiden juuria aiemman tutkimuksen pohjalta. Yhteistä näille tutkimuksille oli, että useissa niistä puhuttiin *alakulttuureista* (Thornton 1996; Hill 2002; Anderson & Kavanaugh 2007). Toisaalta osassa tutkimuksista, etenkin psytrance-kulttuurin yhteydessä, puhutaan alakulttuurin lisäksi myös esimerkiksi uusheimoista (St John 2010; St John 2015). Tässä tutkielmassa alakulttuuri viittaa Sarah Thorntonin tavoin EDM kulttuurin ”undergroundiin”, jota rave-tapahtumat edustavat (Thornton 1996). Alakulttuuri on myös käsite, jota vastaaviin kulttuurimuotoihin identifioituvat itse usein käyttävät (Williams 2011). Alakulttuurin käsitteen on nähty kuvaavan muun muassa nuorten luovaa ja auktoriteetteja vastustavaa kollektiivista kulttuuritoimintaa, joskin käsitteen määrittelyyn liittyvät näkemyserot ovat muokanneet käsitteestä tutkimuksellisesti haastavan (Blackman 2015). Alakulttuurin käsite nojaa tutkimushistoriallisiin perinteisiin, jotka tarjoavat ristiriitoja, mutta toisaalta myös selitysvoima metsäbileiden tarkasteluun. Tässä luvussa avaan alakulttuurikäsitteen historiaa, ongelmallisuutta ja sen ristiriitaisuutta.

Kulttuurin käsitteen voi nähdä perinteisesti koskevan estetiikkaa, kuten taiteen kokemista ja ihmisten tapaa ilmaista itseään luovasti, mutta myös antropologista tapaa nähdä kulttuurit kokonaisina elämäntapoina, jotka koostuvat joukosta erilaisia sosiaalisesti merkityksellisiä yhteisesti jaettuja käytäntöjä (Williams 1995). Nämä käytännöt rakentavat myös yksilöiden ja yhteisöjen identiteettiä.

Identifikaatio eli eräänlainen kulttuurinen samaistuminen rakentuu havainnolle yhteisestä alkuperästä tai yhdessä jaetuille ominaispiirteille yksilöiden ja ryhmien välillä, ja perustaltaan huokuu solidaarisuutta ja uskollisuutta tätä käsitystä ”yhteisestä” kohtaan. Identiteetti on konstruktiona jatkuvasti muutoksessa. Tämä muutoksen prosessi nojaa eroavaisuuksiin, ja siteet ja merkitykset luovat symbolisia rajoja ja vaatii myös sen mikä jää ulkopuolelle, samalla lujittaen identifikaation prosessia. (Hall & du Gay 1996.) Toisin sanoen kulttuurisen yhteisen identiteetin rakentuminen rakentaa usein käsitystä myös siitä mikä jää ”ulkopuolelle”. Toisaalta tällainen määrittely rakentaa myös sitä mitä käsitetään sisäpuoleksi ja tämä voi olla myös ongelmallista, sillä se rakentaa tietynlaista käsitystä siitä mitä ovat esimerkiksi jonkinlaisen kulttuuriryhmän erityispiirteet. Esimerkiksi alakulttuuri on hyvin haastava käsite, sillä ensinnäkin ihmisryhmien luokittelu luonteeltaan jollain tavalla ”yhteiskunnallisesti poikkeavana” tai ”marginaaliin asettuvana” on monin tavoin ongelmallista. Lisäksi suomenkielinen käsite alakulttuuri pohjautuu englanninkieliseen alkuperäiskäsitteeseen *subculture*. Etuliite ”ala”, englanniksi ”*sub*”, on latinasta johdettu etuliite, joka tarkoittaa alapuolella olevaa. Alkuaikoina alakulttuurin käsitettä on käytetty kuvaamaan esimerkiksi erilaisia yhteiskunnan sisällä olevia alaryhmiä (Jenks 2005, 7).

3.1 Käsitteen varhaiset juuret

Kun tarkastellaan historiaa tutkimuksista, joissa alakulttuurin käsitettä on käytetty, nousee esiin keskeisesti asetelma, jolla on pyritty selittämään jotain valtakulttuuriin sidoksissa olevaa epänormatiivista tai marginaalista ilmiötä, ja sen suhdetta johonkin normatiiviseen tai normaalina nähtyyn. (Gelder 2005.) Pohjimmiltaan käsitteellä onkin pyritty kuvaamaan eräänlaista yhteiskunnan alajoukkoa tai sosiaalista ryhmää, jonka toiminta on erillään valtakulttuurista, mutta silti suhteutuu siihen (Blackman 2005, 2). Käsitteen varhaisia juuria voidaan havainnollistaa tarkastelemalla kolmea tutkimusta 1900-luvun puolivälistä.

Ensimmäisenä esimerkkinä Milton Gordonin esitteli vuoden 1947 artikkelissaan käsitteen soveltuvuutta, kun tarkastellaan erilaisten yhteiskuntaryhmien taustojen vaikutuksia erilaisten ryhmien asemaan osana kaupunkikulttuuria (Gordon 1947). Miltonin tapa käyttää alakulttuuria perustui ajatukselle siitä, että jos yhteiskunnan voi luokitella demografiseksi alaluokiksi, siten myös kulttuurin voi luokitella samoin. Keskeisenä ongelmana tässä määritelmässä oli, että se oletti saman kulttuurisen piirteen jaetuksi koko luokitellun alakulttuurin kesken. (Williams 2011, s. 6–7.)

Toisena esimerkkinä 1950-luvulla alakulttuuri näkyi keskeisesti teoksessa *Delinquent Boys: Culture of the Gang* (Cohen 1955). Tässä alakulttuuria käytettiin rikollisia nuorisojengejä tarkasteltaessa. Cohen näki alakulttuurin ja valtavirran asetelman siten, että rikollinen alakulttuuri omaksuu normit laajemmasta (valta-) kulttuurista, mutta kääntää ne päinvastoin (Cohen 1955, s. 28).

Tarkastelu on hyvin käytännönläheistä ja Gordonin tutkimuksen tavoin hyvin vanhentunutta, mutta alakulttuuri käsitteen historiallista kehittymistä tarkasteltaessa mielenkiintoista, sillä hänen tapansa käyttää alakulttuuria kuvaamaan rikollisia ilmiöitä näkyy edelleen tänä päivänä esimerkiksi kriminologian parissa. Cohenin näkemyksessä nuorisojengien alakulttuuritoiminnassa nähtiin pohjimmiltaan olevan kyse ongelmien ratkaisusta. Esimerkiksi ruoan ja suojan saaminen ei ole lähtökohtaisesti samalla tavalla mahdollista alakulttuurin edustajille. Esimerkiksi nuoret työväenluokaiset miehet nähtiin ryhmänä, jolla oli vajavaiset mahdollisuudet valtakulttuurin resursseihin: alakulttuurina he ryhtyivät kollektiivisesti ratkaisemaan ongelmiaan vaihtoehtoisilla metodeilla. Erona Milton Gordonin edellisen vuosikymmenen tarkasteluun oli, kuinka Gordon näki alakulttuurin lähtökohtaisesti vain demografisesti määrytyneeksi ja annetuksi, kun Cohenilla kyse oli myös ryhmän käytöksestä (Williams 2011, 7.)

Kolmannessa esimerkissä mukaan astuu myös musiikkiin kytkeytyvät kulttuurit. Howard Beckerin vuoden 1963 yhteiskunnallista ulkopuolisuutta ja poikkeavuutta tarkastelevan tutkimuksen 60-luvun tanssimusiikkia soittavia muusikoita tarkasteleva osio on kiinnostava alakulttuurin näkökulmasta. Tässä alakulttuuriin kuuluva marginaalinen ryhmä nähtiin yhteisönä, joka jaetun kiinnostuksen kohteensa kautta

itse identifioi itsensä irralleen yhteiskunnan valtavirrasta. He näkivät identiteettinsä antagonistisena suhteessa heidän kokemaansa normaalia vastaan. Sen sijaan että heidät olisi asetettu alakulttuurin edustajaksi esimerkiksi ihonvärinsä, asuinpaikkansa tai luokkansa mukaan, he itse määrittelivät itsensä ulkopuolisiksi ja sisäpiiriksi (Becker 1991.) Beckerin mukaan muusikot kuvailivat itseään ”erilaisiksi kuin muut ihmiset” mystifioimalla ja eksotisoimalla elämäänsä ja sisäpiiriään. He olivat tavallaan sisäpiiriläisiä, mutta silti ulkopuolella (Becker 1991, 86.) Beckerin näkemys ryhmän ulkopuolisuuden ja sisäpiirin asettelusta muistuttaa osittain sitä, kuinka myöhemmin alakulttuurin käsitettä on käytetty kulttuurientutkimuksellisessa yhteydessä (Williams 2011, 8). Etenkin 1970-luvulta eteenpäin käsite on näkynyt kulttuureita tarkastelleissa tutkimuksissa, joissa on pyritty ymmärtämään populaarimusiikkiin kytkeytyviä sosiaalisen toiminnan ja kollektiivisen identiteetin merkityksiä (Bennett 2006, 95).

3.2 Alakulttuurin käsite ja nuorisokulttuuri

Toisaalla 1960–70-luvuilla Isossa Britanniassa kehittyi työväenluokkaiseen nuorisoon kohdistunut kulttuurintutkimuksellinen tutkimuskenttä, joka käytti alakulttuurin käsitettä. Tämä tutkimus keskittyi etenkin Centre for Contemporary Cultural Studies -tutkimuskeskuksen ympärille (CCCS). Yhdysvaltalaisen alakulttuuritutkimuksen yhteiskunnallisen normatiivisuuden poikkeamien ja rikollisuutta tarkastelleen perinteen sijaan CCCS:n alakulttuuriin kytkeytyvä tutkimus keskittyi enemmän sosiaaliseen luokkaan ja ideologioihin ja otti tarkastelun kohteeksi teddyjen, punkkareiden ja skinheadien kaltaisia nuorisokulttuureja. Ilmiöitä tarkasteltiin esimerkiksi (uus)marxilaisena konfliktina kulttuurisen hegemonian käsitteen avulla. CCCS:n alakulttuuritutkimuksissa näkyi etenkin Louis Althusserin ja Roland Barthesin vaikutus. Näin CCCS:n tarkastelu keskittyi vahvasti ideologiaan, strukturalismiin ja semiotikkaan, joiden myötä kulttuuriset luokkasidonnaiset lähtökohdat valtarakenteiden tuottajina nähtiin esimerkiksi alakulttuurien tavoissa kommunikoida. (Williams 2011, 26–28.)

Toisen maailmansodan jälkeen musiikin ja television kautta välittyvän populaarikulttuurin merkittävyys nuorisokulttuurien taustalla sekä CCCS:n omaksumat tutkimusperinteet johtivat siihen, että nuorison alakulttuureita alettiin näkemään yhteiskunnallisina kamppailuina, joissa osapuolina olivat esimerkiksi nuorten työväenluokkainen kulttuuri vastaan heidän vanhempien työväenluokkainen kulttuuri, tai nuorten erottautuminen porvarillisesta kulttuurista, jota edustivat esimerkiksi poliisit ja opettajat. Alakulttuurit nähtiinkin kollektiivisena vastarintana kulttuurista hegemoniaa vastaan. (Williams 2011, 27–29.)

Keskeisen kuvan CCCS:n koulukunnan alakulttuureja koskevasta tutkimuksesta saa esimerkiksi Stuart Hallin ja Tony Jeffersonin toimittamasta teoksesta *Resistance*

thought Rituals: Youth subcultures in post-war Britain (1976). Teos tunnustaa Beckerin (1963) muusikoita tarkastelleen tutkimuksen käännteentekevänä, mutta pyrkii vieämään tutkimusta kohti nuorisokulttuurien sosiaalisten ja poliittisten merkitysten selittämistä. Teos tarkastelee mm. *skinheadeja, rastoja, kommuuneja, modeja ja tedejä*. (Hall & Jefferson 1976.)

Isossa-Britanniassa tehty tutkimus keskittyi nuorisokulttuureihin, kytkemällä musiikin, tyyliin ja muodin teoreettisiin luokkakysymyksiin ja semiotikkaan, kun taas Yhdysvalloissa näkyi edelleen Chicagon koulukunnan perintö, siten, että tutkimus keskittyi kaupunkietnografisen ”poikkeavuuden” tutkimukseen. (Williams 2011, 28–29.) Molemmat perinteet tarkastelivat alakulttuuri-ilmiöitä ja luokittelivat erilaisien nuorisoryhmien käyttäytymismalleja usein ylhäältä alaspäin, yksinkertaistaen ja arvottavan luokitellen, ja sivuuttivat ilmiöiden monimuotoisuuden ja sen kuinka nuoret itse kokivat nämä ilmiöt. (Williams 2011, 29–31; Bennett 1999.)

Edelleen alakulttuuriin kuulumisen näyttäytyi asiana, joka oli sidoksissa ympäristöön, kuten luokkaan, jossa yksilöt varttuivat, tai sosiaaliseen ryhmään, johon kuulumisen ”altisti poikkeamalle”. Tämä johti siihen, kuinka Isossa Britanniassa alakulttuuritutkimus rajoittui luokkakysymyksiin vailla vahvaa empiiristä kytköstä, ja rajoitti näin laajemman alakulttuurien moninaisuuden ymmärtämistä. Toisaalla Yhdysvalloissa, jossa aineistonkeruu oli painottunut etnografiaan, käsitteen käyttö siirtyi sosiologian piiristä vahvemmin kriminologian puolelle. (Williams 2011, 30–31.)

3.3 Alakulttuuri 1990-luvulta eteenpäin

1990-luvulle tultaessa alakulttuuriin kytkeytyneitä tutkimuksia oli alettu kritisoidaan niiden mieskeskeisyydestä, luokkakeskeisyydestä ja – etenkin CCCS:n tutkimuksessa – teorian ja empirian heikkoa kytköstä (Bennett 2006, 95). 1990-lukua voi pitää monelakin tavalla käännteentekevänä alakulttuuritutkimuksen kannalta. Aikakausi toi esimerkiksi sukupuolen, seksuaalisuuden ja etnisyyden kaltaisia intersektioita luokkakysymysten rinnalle. Aika toi myös uusia ilmiöitä tarkasteltavaksi, kuten reivit ja klubikulttuurin. Tutkimuksen laajeneminen myös pirstaloi alakulttuuritarkastelua tuoden käsitteen rinnalle uusia käsitteitä kuten *uusheimot* ja *jälkialakulttuurit* (Williams 2011, 31.) Myös *skenen* käsite, joka kuvaa alakulttuurien ympärillä olevaa musiikkiin kytkeytynyttä sosiaalista ja yhteisöllistä, paikallista ja globaalia kollektiivista identiteettiä tuottanutta toimintaa, nousi alakulttuuritutkimuksen piiristä vahvemmin oman tarkastelun ja teoretisoinnin alle (Straw 1991; Bennett 2006, 96).

1990-luvulla Iso-Britanniassa tehty reiveihin ja klubikulttuuriin suuntautunut tarkastelu haastoi CCCS:n aiempaa alakulttuurin käsitteen käyttöä ja kritisoi sitä toimi-

mattomaksi kuvaamaan näitä uudenlaisia nuorisoilmiötä (esim. Thornton 1996). Käsitteen uudelleenmäärittely johti esimerkiksi siihen, että musiikkiin ja tyyliin kytkeytyvät alakulttuurit alettiin näkemään kuluttajayksilöiden omavalintaisena identiteettien rakentajana, sen sijaan että identiteetti ikään kuin annettaisiin valmiina esimerkiksi luokka-aseman pohjalta (Bennett 1999). Andy Bennett yhdisti elektronisen musiikin ilmiöihin ja identiteettiin kytkeytyviin tutkimuksiin ranskalaisen sosiologin Michel Maffesolin (1996) teoriaa ja esitti kuinka uusheimoista¹⁵ puhuminen kuvaisi 1990-lukuisia kulutusyhteiskunnan alakulttuureja huomattavasti paremmin (Bennett 1999, 614).

Toinen merkittävä elektronista musiikkia alakulttuurina 1990-luvulla tarkastellut tutkimus on Sarah Thorntonin (1996) teos *Club cultures: music, media and subcultural capital*, jossa tarkasteltiin myös reivejä. Teosta on luonnehdittu yhdeksi 1990-luvun merkittävimmistä alakulttuuritutkimuksista, sillä Thornton yhdistää Iso-Britanniassa tehdyn alakulttuuritutkimukseen perinteeseen yhdysvaltalaisista alakulttuuritutkimuksen empiirisistä metodiperinnestä. (Williams 2011, 33.) Hän kutsuikin CCCS:n alakulttuuriteorioita empiirisesti toimimattomaksi (Thornton 1996, 8; Blackman 2005, 7). Tämä johti pyrkimykseen ymmärtää klubi- ja rave-kulttuuria nimenomaan ”sisäpiirin” näkökulmasta. (Williams 2011, 33.)

Thornton hylkäsi perinteisen CCCS:n luokkakeskeisen teoreettisen mallin ja kehitti sitä eteenpäin (Bennett 2006, 95; Thornton 1996, 8). Thornton kytki alakulttuurin käsitteeseen Pierre Bourdieun teorian pääomista. Thornton toi tarkasteluun perspektiiviä, joka sanoitti alakulttuurin ja valtavirran¹⁶ vastakkainasettelua, pelkästään luokkaa koskevien kamppailujen sijaan laajemmin. Thornton näki esimerkiksi median roolin alakulttuurien merkityksiä rakentavana ja valtakulttuurin ”valtavirtaista” näkemystä tukevana. Hän toi ymmärrettävämmäksi myös alakulttuurin sisällä käytyjä kamppailuja, jotka koskivat esimerkiksi musiikkia koskevaa tietoa ja tyyliin liittyviä merkityksiä (Thornton 1996.)

Thornton nosti esille myös nuorison sosiaalisten tilojen, etenkin klubien ja reivien merkityksen alakulttuuritutkimuksessa. Reivejä hän kuvaili kuin klubeiksi, mutta joita pidetään virallisesti järjestäytyneiden¹⁷ tanssimusiikkia tarjoavien tapahtumapaikkojen ulkopuolella, epätavanomaisissa paikoissa, joita usein värittää tietty musiikin alagenre. Thornton korosti klubikulttuuria ja reivejä nimenomaan sosiaalisina ilmiöinä, ja niihin kytkeytyviä tapahtumapaikkoja tiloina, joiden sosiaalinen ulottuvuus tulisi huomioida vahvemmin tutkimuksessa. Hänen tarkastelussaan korostui myös elektronisen musiikin genren merkitys alakulttuuri-identiteetin määrittäjänä. (Thornton 1996.) Thorntonin tarkastelussa alakulttuuri oli undergroundia, joka pyrki olemaan irti ”valtavirrasta”. Underground oli ristiriitaisesti elitististä, sillä esimerkiksi

¹⁵ Neotribe

¹⁶ Mainstream

¹⁷ Establishment

rave-tapahtumat olivat toisinaan eksklusiivisia, vaikka perimäisenä ajatuksena taustalla olivat tasa-arvon ja ”vapaiden” juhlien eetos (Thornton 1996, 117.)

3.4 Alakulttuuri tässä tutkielmassa

Alakulttuurin käsitteen käyttö yhteiskunnallisia ilmiöitä tarkastelevassa tutkimuksessa on perinteisesti nähty jakautuneen kahteen eri tutkimusperinteeseen: Yhdysvaltalaiseen tutkimukseen, joka on keskittynyt tarkastelemaan rikollisuutta, sekä Isossa-Britanniassa tehtyyn tutkimukseen, joka nojaa etenkin *Centre for Contemporary Cultural Studies* -tutkimuslaitoksen tekemään tutkimukseen, joka keskittyi muun muassa nuorisomuotiin. (Blackman 2005; Bennett 2006; Williams 2011, 17.) Nämä erilaiset tutkimushistorialliset tavat ovat tuottaneet alakulttuurista käsitteen, jota käytetään nykyään tutkimuksessa ristiriitaisesti¹⁸. Toisaalla on myös esitetty, että käsite on täysin hyödytön ja sen soveltuvuus nykyaikaiseen kulttuurientutkimukseen liian väljä (Jenks 2005, 145).

Alakulttuurin käsitteen rinnalle on pyrkinyt myös muita käsitteitä kuten *uusheimot* (Bennett 1999; St John 2010; St John 2015), *jälkialakulttuurit* (Bennett 2011), *vastakulttuuri* (Roberts 1978). Ne ovat syntyneet vaihtoehtoiksi etenkin CCCS:n alakulttuurin teoretisointiin kohdistuneen kritiikin pohjalta (Williams 2011, 12). Esimerkiksi uusheimo ja jälkialakulttuuri ovat syntyneet kuvaamaan ilmiöitä, joiden kohdalla on tunnustettu alakulttuurin käsitteen rajautuneisuus (Williams 2011, 147). Uusheimon käsite on ollut usein työväline kuvaamaan tarkastelemaani psytrance -kulttuuria (mm. St. John 2015). Kuitenkin verrattuna alakulttuurin käsitteeseen, jälkialakulttuurien ja uusheimojen kaltaisia käsitteitä on kritisoitu niiden selitysvoiman heikkoudesta ja teoreettisen koherenssin puutteesta (Blackman 2005).

Vastakulttuuri on perinteisesti nähty alakulttuurin sukulaiskäsitteenä ja se kuvaa kulttuurien välistä konfliktia, jossa vastakulttuuri pyrkii tietoisesti tuottamaan vastatoimintaa suhteessa hegemonisessa asemassa olevaan (Roberts 1978). Metsäbileissä näyttää olevan ensisijaisesti kyse underground-musiikkikulttuurin ympärille syntyvästä yhteisöllisestä toiminnasta, suoran poliittisen vastustamisen sijaan. Metsäbileet eivät astu tilan käytön kautta vastakulttuurimaisesti ja julistaen suoraan yhteiskuntaa vastaan (vrt. esim. Lopez 2012; Kaufer & Lein 2020). Myös esimerkiksi Kavanaugh ja Anderson ovat kuvanneet reivaamista kulttuuriksi, joka pyrkii tuottamaan ”*mainstreamia*” edustavalle valtakulttuurille vaihtoehtoista elämäntapaa, ilman varsinaista pyrkimystä yhteiskunnalliselle muutokselle (Kavanaugh & Anderson

¹⁸ Suomessa alakulttuuri on esiintynyt lähivuosina esimerkiksi yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa, jossa on pyritty kuvaamaan naisvankien uhridiskurssia. Tässä tutkija nimesi toimijuuden diskurssin alakulttuurinarratiiviksi, jolla kuvattiin läpi elämän jatkunutta väkivaltaista ympäristöä (Virolainen 2018).

2008, 185). Lisäksi, kuten esimerkiksi vastakulttuurin käsitteen esitellyt Keith A. Roberts (1978) totesi, vastakulttuuri on alakulttuurin sukulaiskäsite. Alakulttuuri toimii tässä tutkielmassa sateenvarjokäsitteenä, pitäen sisällään myös vastakulttuurisia piirteitä

Alakulttuuri on myös hyvin paljon käytetty positiivinen käsite, sillä sitä käytetään esimerkiksi nuorten keskuudessa, kun he merkityksellistävät elämäänsä, ja siksi sitä ei pitäisi myöskään hylätä yhteiskuntatieteellisissä ja kulttuurintutkimuksellisissa tarkoituksissa (Williams 2011, 42–43). Kuitenkin tapa käyttää käsitettä sekä konteksti pitäisi perustella ja kuvata hyvin tutkimuksessa (Williams 2011, 187).

Alun perin alakulttuurin käsite on päätyntä osaksi tätä tutkielmaa, siksi että käsite osoittautui varsin varauksettomasti käytetyksi arkikielessä tutkielman tarkastelemaan ilmiön kohdalla. Toisaalta alakulttuurin käsitteen tutkimushistoriallinen käyttö nuorisoa koskevien ja populaarikulttuurin underground-ilmiöitä koskevien tarkastelujen yhteydessä sitoo tämän tarkastelun alakulttuureja koskevaan tutkimusperinteseen. Taustalla oleva yhdysvaltalainen etnografiseen tutkimusperinteseen nojaava tapa käyttää käsitettä kytkee sen tapaan ymmärtää (kaupunkien) yhteisöllisiä kollektiivisia tapoja sisäpiiristä käsin, kun taas Ison-Britannian kulttuurien tutkimuksellinen tutkimusperinne kytkee tarkastelun osaksi populaarikulttuuria koskevia tarkasteluita.

Iso-Britannian tutkimusperinne on nähnyt alakulttuureihin kytkeytyvän sosiaalisen toiminnan pitävän sisällään esimerkiksi nuorisomuodin lisäksi myös yhteiskunnan kritisointia, erilaisten konfliktien käsittelyä ja sosiaalisen muutoksen mahdollisuuksia. Alakulttuurit ovat näyttäneet kollektiivisena luovana auktoriteettien vastustamisena. (Blackman 2005.)

Tässä tutkielmassa alakulttuurin käyttö perustuu kytkökseen rave-tapahtumia ja elektronista tanssimusiikkia koskevaan tutkimushistoriaan, jonka lisäksi se on käsite, jota käytetään kriittikittömästi tämän kulttuuri-ilmiön kohdalla. Jo se, että yksilöt identifioivat itseään alakulttuurin kautta on hyvä peruste käyttää käsitettä (Williams 2011, 42–43). Puhumalla alakulttuurista en pyri katsomaan ilmiötä arvottavasti ”alaspäin”, vaan käytän käsitettä samoin kuin Sarah Thornton: alakulttuuri toimii synonyymina ja teoreettisena käsitteenä niille toimintamalleille mitä klubi- ja ravekulttuurin sisällä käsitetään undergroundiksi (Thornton 1996, 8).

Thornton kuvailee klubikulttuuria ja reivejä hyvin kiintoisalla ja uraauurtavalla tavalla, mutta ei tee riittävää erotusta klubitapahtumien ja reivien välille. Hänen tarkastelussaan reivit edustavat klubiympäristöä, joka on siirretty epätavalliseen paikkaan kuten, pelloille ja hylättyihin tehdashalleihin (Thornton 1996, 14). Reivien sosiaalisesti rakentunutta luonnetta ja rave-tapahtumiin luonteenomaisesti kuuluva ”vastustamista” tarkastelleet Brian L. Ott ja Bill D. Herman kuvasivat reivejä tilana jossa alakulttuurin tapa käyttää tilaa luo eräänlaisen ”haltuun otetun tilan¹⁹”, joka on versio *heterotopiana* tunnetusta sosiaalisesta tilasta (Ott & Herman 2003, 253–254).

¹⁹ *appropriated space*

4 HETEROTOPIA

Aiemmin olen esitellyt metsäbileitä koskevaa kulttuuria, tuoden esille kuinka se kytkeytyy elektroniseen tanssimusiikkiin, erityisesti psytrance-tyylilajiin, ja reiveiksi kututtuun tapahtumamuotoon. Reivit on tutkimuskirjallisuudessa kuvailtu usein alakulttuuriksi, johon kytkeytyy oleellisesti tilojen käyttö (Thornton 1996; Gibson 1999). Tämä alakulttuuritoiminta on yhteisöllistä, vastustavaa ja yhteiskunnallisesti poikkeavaan pyrkivää. Poikkeama näkyy esimerkiksi siinä, kuinka kulttuuri pitää sisällään oleellisesti esimerkiksi tilojen käyttöä, joka toimintana asettuu ”harmaalle vyöhykkeelle” laittomuden ja luvattomuuden välille. Kulttuuri pyrkii myös poikkeamaan yhteiskunnan normeista monella tavalla, mikä näkyy esimerkiksi tapahtumien tavassa organisoitua, mutta myös huumeiden käytössä (esim. Thornton 1996; Ott & Herman 2003; Anderson 2009.) Reivejä on luonnehdittu myös performatiivisiksi protesteiksi (Alwakeel 2010).

Tässä luvussa avaan Michel Foucault’n (1986) muotoilemaa heterotopian käsitettä, ja esittelen käsitteen teoriaohjaavaa soveltuvuutta suhteessa tutkimaani ilmiöön. Alakulttuureja ja reivejä koskevien tutkimusten kautta käsitteellistän heterotopiasta analyysissä hyödynnettävän työkalun. Tiivistetysti kuvailtuna heterotopioiden voidaan tulkita olevan eräänlaisia poikkeaman sallivia *toisia tiloja*. Teoksen *The Order of Things*²⁰ (2002) esipuheessa Foucault kuvailee utopiaa paikkana, joka tarjoaa lohdutusta asioiden luokittelun tuottamaa mahdottomuutta vastaan: utopia tarjoaa paikan, johon asettaa lokeroon sopimattomia asioita. Ne tarjoavat helppoa elämää ja ovat tiloja, joissa kaikki on hyvin, joskin paikkana utopia on kuvitteellinen. Tästä hän siirtyy kuvailemaan heterotopiaa, joka haastaa asioiden luokittelun vaikeuden. Heterotopia tarjoaa tilan, johon asettaa vaikeasti luokiteltavia asioita, mutta paikkana se on todellinen. Tämä tekee siitä myös häiritsevän järjestykselle. (Foucault 2002, XIX.)

²⁰ Ensimmäinen Foucault’n maininta heterotopiasta on teoksessa *Les mots et les choses: Une archéologie des sciences humaines* (1966). Käytän tässä myöhemmin ilmestynyttä teoksen englanninkielistä käännöstä *The Order of Things: An archaeology of the human sciences* (2002).

The Order of Things -teoksen esipuheessa ollut ensimmäinen maininta heterotopiasta viittaa tekstuaaliseen tilaan, kun taas myöhemmät Foucault'n täsmennykset viittaavat sosiaaliseen tilaan (Johnson 2006, 75). Myöhemmin Foucault täsmensi utopian ja heterotopian eroja sosiaalisina tiloina. Utopiat kuvaavat paikkaa, joka edustaa jotain ei todellista paikkaa ja sen tilaa. Utopia voi olla eräänlainen heijastus siitä millainen yhteiskunnassa sijaitseva tila voisi olla. Se on jotain ei todellista, eräänlainen täydellinen kuvitelma siitä mitä tila voisi olla. Toisin kuin utopiat heterotopiat ovat todellisia tiloja, vaikka ovat silti toisia ja ulkoisia tiloja. Ne ovat eräänlaisia heijastuksia, kuten peili: peili edustaa ulkopuolista toista tilaa myös utopiana, mutta heijastus kuvaa silti jotain todellista ja konkreettista ja on näin heterotopia. (Foucault 1986, 3–4.)

Foucault avasi käsitettä myös radiolähetyksessä, jossa Johnsonin (2006, 76) mukaan kuvaili kuinka heterotopiat ovat "vastatiloja"²¹. Esimerkkinä tällaisesta tilasta Foucault kuvaili leikkiä, jota lapset leikkivät vanhempiansa sängyn alla piilossa. Tämä kekseliäs tilan käyttö luo sängyn alla olevasta tilasta erillisen tilan, joka kuitenkin kytkeytyy myös ympäröivään tilaan. Muina konkreettisina esimerkkejä radiolähetyksessä Foucault luetteli muun muassa bordellit, vankilat, hautausmaat ja lomakylät. Nämä esimerkit toistuivat myös heterotopian perinnoissa, joita hän kuvasi eräänlaisina heterotopioiden perimmäisinä tunnuspiirteinä. (Foucault 1986.)

4.1 Toinen tila

Vuonna 1967 Foucault piti puheen ryhmälle arkkitehteja. Puhe on yksi keskeisimmistä dokumenteista, joissa Foucault kuvailee heterotopian käsitettä, sillä puhe pitää sisällään Foucault'n määrittelemät heterotopian perinnot esimerkkeineen. Puhe julkaistiin vuonna 1984 tekstiksi muunnettuna ranskankielisessä *Architecture, Mouvement, Continuité* -julkaisussa (Foucault 1984). Teksti käännettiin muutama vuosi myöhemmin englanniksi nimellä *Of Other Spaces: Utopias and Heterotopias* (Foucault 1986). Tämän jälkeen on ilmestynyt myös kolme muuta keskeistä englanninkielistä käännöstä: *Of other spaces* -otsikolla julkaistu uusi käännös teoksessa: *Rethinking Architecture: A Reader in Cultural Theory* (1997), *Different Spaces* -otsikolla julkaistu kolmas käännös teoksessa *Aesthetics, Method, and Epistemology: Essential Works of Foucault Volume 2* (1998) sekä jälleen *Of other spaces* -otsikolla julkaistu neljäs käännös teoksessa *Heterotopia and the City – Public Space in a Postcivil Society* (2008).

Käytän tulkinnassani lähteenä pääosin vuoden 1986 englanninkielistä käännöstä. Keskeisimpiä eroja eri julkaisujen välillä on joidenkin sanojen erilainen käännösosa. Esimerkiksi ensimmäisessä versiossa sanojen *site* ja *emplacement*²² käännöksien on

²¹ *counter-spaces* (Johnson 2006, 76)

²² Alkuperäisessä ranskankielisessä julkaisussa: *l'emplacement* ja *la localisation* (Foucault 1984).

nähty johtavan jopa harhaan (Johnson 2006, 77). Saadakseni mahdollisimman kattavan kuvan heterotopian käsitteestä Foucault'n esittämänä olen tutustunut vertaillen myös muiden versioiden käännöksiin.

Vuoden 1986 käännös *"Of other spaces: Utopias and Heterotopias"* -alkaa kuvailulla, kuinka tilan kokemuksemme on muuttunut. Historiallisesti tarkasteltuna keskiajalla tila oli vahvemmin paikkaan sidoksissa. Tämä näkyi siten, kuinka tila itsessään oli hyvin konkreettisesti hahmotettavissa ja luokiteltavissa binaarisesti tiettyyn paikkaan yhteiskunnan hierarkioiden mukaan. Yhteiskunnan paikkoihin sidoksissa olevat tilat jakautuivat esimerkiksi pyhiin ja maallisiin tiloihin, turvattuihin ja toisaalta avoimiin tiloihin sekä urbaaneihin ja maaseudun tiloihin. (Foucault 1986, 1.) Moderniin aikaan tultaessa Foucault'n mukaan tilat eivät ole enää luokiteltavissa näin mustavalkoisesti. Heterotopian käsitettä avannut Peter Johnson (2006, 78) on tulkinnut tämän siten, että emme elä tyhjiydessä vaan keskellä erilaisia monimuotoisia meihin vaikuttavia tiloja, ja kyse on suhteestamme näihin erilaisiin sijainteihin ja paikastamme niiden välissä.

Heterotopian käsitettä on käytetty monin eri tavoin ja eri tieteenalojen välillä. Kuitenkin keskeisenä tarkasteluita yhdistävänä tekijä voidaan nähdä tilan vahva suhde vastustamiseen, sääntöjen rikkomiseen ja valtavirtaisten normien ulkopuolelle asettumiseen. Foucault'n heterotopinen toinen tila on usein tulkittu transgressiiviseksi tilaksi, jonka tilallisuus vastustaa valtakulttuuria. Toisaalta on myös esitetty kritiikkiä, kuinka linkki heterotopian ja vastustamisen sekä vastarinnan välillä on ollut tutkimuksissa löyhästi perusteltua. (Johnson 2006, 81–82.) Tutkimuksessa heterotopian käsitettä on käytetty hyvin väljästi kuvaamaan erilaisia tiloja kuten historian ensimmäisiä tehtaita, ostoskeskuksia, puutarhoja, palatseja ja Hong Kongin underground-bänditiloja (Johnson 2006, 81; Johnson 2013, 796–797). Esimerkiksi Hong Kongin bänditiloihin keskittynyt tarkastelu kuvaa niitä tiloina, joissa valtion rajojen ulkopuolella syntyneet alakulttuurit kanavoivat paikallista vastustavaa voimaa kaupungin bänditiloihin. Nämä kulttuuriset resurssit tuottavat tiloista heterotopioita, jotka tiloina vastustavat paikallista hallintaa, mutta myös kapitalismin työtä ja kulutusta ihannoivaa mallia. (Ma 2002.) Heterotopian käsitettä on sovellettu myös, kun on tarkasteltu lain ja laittomuuden väliin asettuvaa Kööpenhaminan vallattua "vapaata kaupunkia" Christianiaa, ja alueen normalisointia "brändäämisen kautta" (Ntounis & Kanellopoulou 2017).

Suomessa heterotopian käsitettä on soveltanut ainakin Reijo Kupiainen (2014). Artikkelissa *"Nuorten luovat mediakäytännöt kaupunkitilan heterotopioina"*, hän tarkasteli kuinka nuoret muokkaavat kaupunkitilaa tuottamalla omanlaisia tiloja, jotka haastavat sitä, kuinka kaupunkitila on totuttu näkemään ja käyttämään. Nuoret muokkaavat sitä, kuinka kaupunkitila käsitetään esimerkiksi kuvaamalla rullalautailua erilaisissa julkisissa tiloissa. Osana kaupunkitilaa Kupiainen käsitti heterotopiat vaihtoehtoisina sosiaalisina järjestyksinä, joiden sisällä tapahtuva toiminnan luonne määrittää ja muokkaa tilaa. Tällaiset tilat luovat moniulotteista mediakaupunkia, jossa fyysisen ja virtuaalisen rajat hämärtyvät. (Kupiainen 2014.)

4.2 Käsitteen kritiikki ja tulkinta

Foucault'n esittelemänä (1986) heterotopia vaikuttaa teoreettisena käsitteenä kesken-eräiseltä. Suurimmaksi osaksi käsitteen määrittely pohjautuu Foucault'n luennoille ja puheille. Käsitteen määrittelyä koskevat tekstidokumentit ovat muiden henkilöiden Foucault'n kuoleman jälkeen koostamia ja Foucault'n on kerrottu olleen jopa haluton julkaista näitä tekstimuodossa (Johnson 2006, 76.) Foucault'n kuvausta heterotopiasta on luonnehdittu myös sekavaksi ja pinnalliseksi hahmotelmaksi (Johnson 2006, 81), sekä turhauttavan keskeneräiseksi, ristiriitaiseksi ja epäjohdonmukaiseksi (Soja 1996, 162).

Foucault'n heterotopian muotoilu rakentuu kuudesta periaatteesta ja näitä koskevista esimerkeistä (Foucault 1986). Periaatteet eivät ole johdonmukaisia ja niitä on siksi haastavaa konkretisoida käsitteiksi. Foucault'n kuvailun perusteella periaatteiden toteutumista heterotopiassa voi tulkita hyvinkin väljästi. Foucault'n kuvailu ei myöskään kerro missä määrin periaatteiden tulisi toteutua tilan kohdalla, jotta sitä voisi tarkastella heterotopiana. Heterotopian käsitettä purkanut Peter Johnson on kuitenkin todennut vuoden 1998 käännöksen perusteella, että jokainen heterotopiaksi tulkittava tila pitää sisällään jossain määrin jokaisen periaatteen erilaisin painotuksin, siten että periaatteet muodostavat monimuotoisen, mutta yhtäläisen kokonaisuuden. (Johnson 2006, 78). Käsitteenä heterotopia on siis hyvin tulkinnanvarainen.

Arkkitehteille pitämänsä puheen lopussa Foucault vertaa heterotopiaa laivaan: hänen mukaansa sivilisaatioissa, joissa ei ole tällaisia laivoja unelmat kuihtuvat. (Foucault 1986, 9). Rajattoman valtameren alueelle kuljettavalla laivalla Foucault pyrkii kuvaamaan heterotopista tilaa, joka tarjoaa helpotusta ristiriidalle, jossa yhteiskunnassa asetumme jatkuvasti epänormatiivisuuden ja normatiivisuuden, vapauden ja vapauden rajoittamisen sekä sääntöjen ja niiden rikkomisen kaltaisten luokittelujen paineiden keskelle.

Kevin Hetheringtoniin on kuvailtu heterotopian koskevan tiloja, joissa ilmenee vaihtoehtoinen sosiaalinen järjestys. Hän kuvailee heterotopiaa tavalla, joka sopii hyvin yhteen aiemmin avaamieni alakulttuurien tunnuspiirteiden kanssa: heterotopia on tila, jossa performoida marginaalisia vastarinnan tiloja, jotka haastavat sosiaalisen järjestyksen valmiiksi annettuna asioiden tilana. (Hetherington 1997, 40–41.) Hetheringtonin kuvaus heterotopiasta sosiaalisena tilana muistuttaa hyvin paljon sitä, kuinka reivejä ja niiden sisällään pitämää kulttuuria on kuvailtu (esim. Ott & Herman 2003). Esimerkiksi tyhjillään oleva varastohalli tai joutomaa nähdään tilana, joka saa aivan uudenlaisia merkityksiä reivien aikana. Myös heterotopiat vaihtoehtoisina sosiaalisina järjestyksinä nähnyt Kupiainen (2014) totesi esimerkiksi rullalautailun ja sen

kuvaamisen tuottavan tällaisia tiloja. Tämän tilallisen vaihtoehtoisuuden voi hahmottaa kuvittelemalla kaupunkitilassa olevia portaita. Portaot saavat uusia merkityksiä, kun nuoret haastavat niiden normaalin nähdyn käyttötarkoituksen valjastamalla ne poikkeavalla tavalla rullalautailua varten (Kupiainen 2014, 45).

Teoreettisena käsitteenä heterotopia ei pyri tarjoamaan utopistisia ehdotuksia siitä, kuinka yksilöt voisivat olla vapaita, tai vastauksia siihen millainen on ideaali vapaa tila. Sen sijaan heterotopia valaisee tietä mielikuvitukselle, jonka avulla tarkastella tällaisia tiloja ja niihin liittyviä valtarakenteita (Johnson 2006, 87.)

Viitaten Foucault'n metaforaan laivasta, Johnson on muotoillut, kuinka laivan matkustaja on asetettu " *ulkopuolisuuden sisälle tai toisin päin*". Tämä järjestystä häiritsevä asetelma voidaan nähdä myös provokaationa (Johnson 2006, 81). Myös tämä asetelma muistuttaa hyvin paljon sitä, kuinka alakulttuurin käsitettä on jo varhaisessa tutkimuksessa käsitteellistetty kuvaamaan kulttuurista sisäpiiriä ja ulkopuolta (mm. Becker 1991). Sekä myöhemmin elektronisen musiikin kulttuurin kytkeytyviä alakulttuuri-ilmiöitä koskevaa alakulttuurin ja " *mainstreamin*" vastakkainasettelua (esim. Thornton 1996).

Heterotopian käsitteen voisi tiiviisti kuvailla olevan tila, joka tunnustaa poikkeamien olemassaolon ja esimerkiksi identiteetin monimutkaisuuden. Heterotopia tarjoaa tilan subjektiivisuuden ilmaisulle ja tunnustaa näin sen olemassaolon. Tämä tekee heterotopiasta myös häiritsevän järjestykselle. Heterotopia avaa eräänlaisen osittaisen pakotien vallasta (Johnson 2006, 86). Heterotopinen tila mahdollistaa poikkeamisen siitä arkisesta tilasta, joka rajoittaa kokemuksia. Andrew Wood on kuvaillut kuinka heterotopia tarjoaa keinot kokea jotain erilaista, astumatta kuitenkaan liian kauaksi julkisen elämän rajoista (Wood 2003, 66).

4.3 Heterotopian periaatteet ja alakulttuuritila

Teoreettisena käsitteenä heterotopiaa on käytetty usein kuvaamaan erilaisia "vaihtoehtoisia tiloja", joskin käsitteen yleissovovan teoreettisen määrittelyn on kuvailtu olevan mahdotonta (Johnson 2013, 797–798). Heterotopia tuo esiin vallan muotoja, jotka eivät ole täysin irrallaan dominoivista ideologioista tai valtastruktuureista, mutta asettuvat kuitenkin jossain määrin irralleen ja vastavirtaan suhteessa hegemonisessa asemassa olevaan (Johnson 2006, 87).

"*Of Other Space: Utopias and Heterotopias*" (1986) -tekstissä Foucault lähtee määrittämään heterotopiaa kuvailemalla sen taustalla olevaa perusajatusta kuuden periaatteen avulla. Ensinnäkin hänen mukaansa kaikki kulttuurit tuottavat heterotopioita.

Esimerkiksi seksuaaliset heräämiset ja aikuistumisen riitit kuuluvat ihmisten tavallisiin kokemuksiin, mutta etenkin yhteiskunnan normien mukaan niiden on ajateltu tapahtuvan ”jossain toisaalla”. Ne ovat tavallinen osa arkea, mutta yhteiskunnan silmät ovat halunneet katsoa tämän tapahtuman kohdalla muualle. Tässä tapauksessa hänen mukaansa esimerkiksi hääyön tapahtumat ovat edustaneet heterotopista tilaa. Foucault’n mukaan jokaisessa kulttuurissa on tällaisia muutoksen heterotopioita²³. Muutoksella hän kuvailee eräänlaista murrosvaihetta, joista esimerkkeinä toimivat muun muassa murrosiän kokemukset ja neitsyyden menetys. (Foucault 1986, 4–5.) Toisaalta yksilöiden käytös ei aina istu yhteiskunnan normeihin ja tuolloin he edustavat eräänlaista poikkeamaa ”joka tapahtuu jossain toisaalla”. Foucault laajentaakin ensimmäistä periaatetta myös toisella kategorialla, johon kuuluvat *poikkeaman heterotopiat*²⁴, joita löytyy kaikista kulttuureista (Foucault 1986, 5). Tällä hän kuvailee, kuinka yhteiskunta tasapainoilee sen kanssa, kuinka mukauttaa nämä ”sääntöjen” ja normien rikkomukset. Näistä Foucault esittää esimerkkeinä muun muassa vankilat ja psykiatriset sairaalat. Heterotopioita nämä tilat ovat siksi, että ne ovat ambivalentteja ja ristiriitaisia paikkoja. Vankilat rankaisevat, mutta samalla myös tuottavat rikollisia, kun taas psykiatriset sairaalat vapauttavat ja samalla moraalisesti vangitsevat mielisairaita. Ne ovat tiloja, jotka samaan aikaan peilaavat ja kääntävät ympäri ”ulkopuolella olevan”. (Foucault 1986; Johnson 2006, 85.)

Alakulttuurit ovat usein näyttäneet tärkeänä tekijänä yksilöiden määrittelyssä omaa identiteettiä, sillä ne tuottavat subjektiviteettia ja määrittää sitä mitä he ovat ja mistä he poikkeavat, suhteessa ympärillä olevaan. (Williams 2011, 144). Esimerkiksi metsäbileisiin kytkeytyvän psytrance-alakulttuurin on kuvailtu usein pyrkimään asettua poikkeamaan ”valtavirtaisena” koetusta (St John 2010). Rave-tapahtumia on tapahtumakulttuurina kuvailtu uniikkina kulttuurina, jonka ainutlaatuisuus näkyy esimerkiksi alakulttuurin eetoksessa ja tapahtumien organisoitumisessa ruohonjuuritason toiminnan pohjalta. Yhdessä nämä luovat myös ryhmäidentiteettiä, joka on sekä vaihtoehtoista että ”toista”. Käytännössä nämä elementit näkyvät esimerkiksi siinä, kuinka alakulttuuri vastustaa julkista valtaa ja viranomaisäädöksiä, mutta myös kaupallisuutta, pyrkimällä irrottautumaan musiikkiteollisuudesta ja yökerhoihin kytkeytyvästä tapahtumateollisuudesta. (Anderson 2009.) Kaupallisuudesta irrottautumisen kohdalla on tärkeää huomioida aiemmin²⁵ kuvaillut yökerhojen ja ravekulttuurin erot. Luvaton tilan käyttö, joka mahdollistaa tavat toimia siten, mikä ei olisi tavallisissa yökerhoissa mahdollista, näyttäneet olevan edellytys, ellei jopa ominaispiirre metsäbileiden kaltaisille tapahtumille. Kun elektroninen tanssimusiikki valtavirtaistui ja siirtyi klubeille ja yökerhoihin, on rinnalla kulkenut myös tämä alakulttuurin autenttisuutta vaaliva tapa toimia, joka on vaalinut eroavaisuutta. Erottautu-

²³ *heterotopias of crisis* (Foucault 1986, 5).

²⁴ *Heterotopias of deviation* (Foucault 1986, 5).

²⁵ Luvussa kaksi

minen on tapahtunut korostamalla alakulttuurin *poikkeavuutta* esimerkiksi arvomaailman kautta. (Anderson 2009, 310–311.) Tällaisen tapahtuman ”pakottaminen” säädelyyn viralliseen tilaan, muokkaa alakulttuuria kadottaen sen alkuperäisiä merkityksiä (Anderson 2009). Osana rave-tapahtumien vastustavaa luonnetta reivaajat irrottautuvatkin hegemonisesta kulttuurista, omaan fantasiamaiseen tilaan (Glover 2003, 310).

Erottautuminen siis koskee valtavirtaisena näyttäytyvästä normaalitilasta erotautumista. Heterotopiana tapahtumatila kertoo myös siitä, kuinka muut tilat pitävät sisällään sääntöjä, jotka eivät mahdollistaisi tämänkaltaista tilaa, jossa yksilöt voivat toteuttaa itseään edustamansa kulttuurin vaatimalla tavalla. Toisin sanoen luvattomuudesta tulee itseisarvo ja merkittävä osa tilan identiteettiä. Näin valtakulttuuri siis tuottaa yhteisölle tarpeen tilalle, jossa toimia toisin, mutta samalla kertoo myös normeista, joita yökerhot pitävät sisällään.

Toisena periaatteena Foucault kuvailee sitä, kuinka *heterotopiassa tilan merkitykset muuttuvat*. Tästä hän käyttää esimerkkinä hautausmaata ja sitä, kuinka sen kulttuuriset merkitykset ovat muuttuneet ajan myötä. Tällaisesta kulttuurisesta muutoksesta Foucault käytti varsin makaaberia esimerkkiä: Ennen hautausmaat sijoitettiin kaupunkien keskustojen lähelle, esimerkiksi kirkkojen läheisyyteen, siksi että kirkot sijaitsivat keskeisillä paikoilla, jolloin kuolleiden sielut pystyivät olemaan myös lähellä läheisiä. Ajansaatossa esimerkiksi ihmisten ajatusten ja yhteiskuntien maallistuessa sekä kuolleiden ruumiiden merkityksen materialisoituessa, hautausmaiden sijainnilla ei ole enää ollut samanlaista läsnäolon merkitystä kuin aikaisemmin. Kuolema tapahtumana on yksilöllistynyt ja myös ruumiisiin liittyvät käsitykset ovat muuttuneet. Foucault’n mukaan esimerkiksi ajatus kuolleesta ruumista yhdistyy nykyajassa sairauten ja siksi hautausmaat usein sijoitetaan kaupunkien ulkopuolelle. (Foucault 1986, 5–6.) Tapahtumatilana toimivan *metsän* on tilana todettu *saavan uudenlaisia merkityksiä*, kun alakulttuuri tuottaa luontoyhteyttä vaalivan tapahtumatilan luonnon keskelle (Vitos 2017). Tapahtumatilana metsäbileet laajentavat metsän merkityksellisyyttä kokemuksellisenä tilana.

Kolmantena periaatteena heterotopia pitää sisällään useita erilaisia muussa yhteydessä toisiinsa sopimattomia tiloja. Se on siis heterogeeninen tila, joka ei luokittele homogeenisesti asioita, vaan sallii asioiden monimuotoisuuden saman tilan sisällä. Tästä esimerkkeinä Foucault käyttää elokuvateatteria ja puutarhaa. Elokuvateatteri on tila, jonka päädyssä on kaksiulotteinen näyttö, jossa näkyy projektio kolmiulotteisesta tilasta. Puutarha taas ei ole homogeeninen tila vaan eräänlainen mikrokosmos, joka koostuu useista erilaisista kasveista, jotka voivat edustaa eri maailmankolkkia saman tilan sisällä. (Foucault 1986, 6.) Heterotopia siis *pitää sisällään useita erilaisia tiloja*.

Metsäbileet tapahtumatilana pitävät sisällään hyvinkin erilaisia ja monimuotoisia kokemusmaailmoita. Tapahtumatila sallii hyvinkin erilaisia yksilöllisiä arjesta ja toisista osallistujista irrallaan olevat aistilliset tilan kokemukset (Vitos 2017). Näitä kokemuksia korostetaan yksilöllisinä ja erilaisina, mutta silti yhteisöllisinä. Yksilöllinen,

mutta yhteisöllinen kokemus näkyy vahvasti myös siinä, kuinka tämänkaltaisissa tapahtumissa tanssimista kuvaillaan. Näissä tapahtumatiloissa tapahtuvaa tanssia on sanallistettu yksilölliseksi ja vapauttavaksi, mutta samalla transsinomaiseksi universaaliksi yhteenkuuluvuuden tunteeksi (Ott & Herman 2003, 257–258). Psytrance-kulttuuriin, etenkin isommilla festivaaleilla, kuuluu usein erilaisten lavojen kautta tuotetut erilaiset aistikokemukset. Lavat on tuotettu usein omiksi tiloikseen, erilaisine tunnelmineen, kuten esimerkiksi intensiivisestä tanssipainotteisesta tunnelmasta irrottautumista tarjoava ja rauhallista tunnelmaa korostava *chill out*-lava, jossa soi minimalistiset tyyllilajit kuten esimerkiksi *ambient*. (St John 2009.)

Heterotopian neljäs prinsiippi koskee aikaa ja pitää sisällään kaksi päinvastaista kategoriaa. Ensinnäkin heterotopia pitää sisällään useita eri aikoja samassa tilassa. Foucault'n mukaan esimerkiksi kirjastot ja museot ovat tällaisia paikkoja, joissa aika kasautuu. Tämä näkyy siinä, kuinka näiden paikkojen tarkoitus on kerätä ja arkistoida samaan tilaan eri aikakausia ja siten nämä tilat edustavat samaan aikaan monia erilaisia aikoja. Foucault kutsuukin tällaisia paikkoja kasautuvan ajan heterotopioiksi joissa aika kasautuu (Foucault 1986, 7.)²⁶ Toisaalta heterotopia voi olla myös tila, jossa irtaantua ajasta. Nämä tilat eivät utopioiden tavoin tavoittele ikuista tai pysyvää, vaan tarjoavat pikemminkin väliaikaisen karnevaalimaisen tilan. Tällaista tilaa Foucault kutsuu käsitteellä *festivaalinen heterotopia*. Tällaisesta heterotopiasta Foucault käyttää esimerkkinä lomakylää sekä messualueita²⁷. Messuja hän kuvaa kaupungin ulkopuolella järjestettäväksi tapahtumiksi, joissa on viihteellistä ohjelmaa. (Foucault 1986, 7.)

Reiveissä tapahtumatila näyttää olevan tuotettu erityistä *hetkellistä festivaalista vapautumisen kokemusta varten*. Esimerkiksi Deirdre Ruane (2015) on tarkastellut elektroniseen tanssimusiikkiin keskittyneitä festivaaleja ja kutsunut tapahtumia ”transformatio festivaaleiksi”. Hän kuvailee tanssilattian kokemukset hyvin kollektiiviseksi ja korostaa kokemusten heterogeenisuutta. Tämän lisäksi hän kuvailee viitaten aiempiin tutkimuksiin, kuinka ilmiöön kytkeytyvät festivaalit näyttäytyvät tapahtumatiloina, joissa normaali ajankulku tuntuu pysähtyneen. Hän viittaa myös vastaaviin kokemuksiin tanssilattialla, kuin mitä aikaisemmin kuvailin. Esimerkiksi tanssitilaa hän kuvaa eräänlaiseksi rytmien johdattamaksi ruumiillistumisen hengen johdattavaksi kollektiiviseksi ilmentymäksi, jossa egot katoavat ja aiheuttavat ekstaattisen kokemuksen yhteisöllisyydestä. (Ruane 2015, 60.) Sarah Thornton (1996, 60) on vuorostaan kuvaillut reiveissä soivan bassovoittoisen ja rytmikkään musiikin iskevän tanssijoiden kehoihin tavalla, joka kuljettaa heidät transsinomaiseen tilaan.

²⁶ *heterotopias of indefinitely accumulating time* (Foucault 1986, 7)

²⁷ ”fairgrounds” vanhahtavalla ”fairgrounds” sanalla Foucault kuvailee festivaalimaista tapahtumaa: ”...these’ marvelous empty sites on the outskirts of cities that teem once or twice a year with stands, displays, heteroclit objects, wrestlers, snakewomen, fortune-tellers, and so forth.” (Foucault 1986, 7.)

Musiikkityylinä metsäbileisiin kytkeytyvän psytrancen ja sen edeltäjän goatrancen ominaispiirre on tuottaa tanssijoille transsimainen psykedeelinen kokemus (Tramacchi 2000; D'Andrea 2007; Saldanha 2007). Ajasta ja arjesta irtautuvaa hetkellistä kokemusta ja sitä kuinka tämä ei olisi mahdollista virallisessa tapahtumaympäristössä korostaa myös Ott & Herman kuvailema havainto siitä kuinka verrattuna yökerho-kulttuuriin nämä alakulttuuritapahtumat vaalivat ”edes yhden yön ajan” ekstaattista nautintoa eräänlaisena yhteisöllisenä ykseytenä.²⁸ (Ott & Herman 2003, 259).

Viides periaate kuvailee heterotopian saavutettavuutta. Heterotopia ei ole vapaasti saavutettavissa samalla tavoin kuin julkinen tila. Heterotopiat edellyttävät aina järjestelmän, joka avaa ja sulkee tilan ja näin eristää tilan muusta. Nämä julkisen elämän ulkopuoliset tilat vaativat esimerkiksi jonkinlaisen rituaalin tai performanssin, jotta niihin voisi astua sisään. (Foucault 1986, 7.) Tämän periaatin kohdalla Foucault käyttää esimerkkinä motellihuonetta jonne aviomies menee pettämään vaimoaan, tai kuten Foucault asian muotoilee: Tällainen heterotopia on löydettävissä:

”...amerikkalaisista motellihuoneista, joihin mies menee hänen autonsa ja rakastajattarensa kanssa ja jossa kielletty seksi tapahtuu täysin piilossa ja suojassa ulkopuolisten tietoisuudelta, ja pysyy näin piilossa ilman että sitä tarvitsisi tuoda julkisesti esiin” (Foucault 1986, 7-8).

Tässä esimerkissä motellihuone on julkisesti saavutettavassa sijainnissa, mutta tila, jossa normeja rikotaan, sijaitsee ja tapahtuu vain kahden henkilön saavutettavissa. *Heterotopian saavuttaminen edellyttää eksklusiivista prosessia*. Viides periaate koskee kulkua tilaan, joita Foucault kuvaili järjestelmäksi riittejä, koodeja ja performansseista. Nämä muodostavat yhdessä *eksklusiivisen järjestelmän, joka avaa ja sulkee tilan ja näin eristää sen muusta*. Foucault'n esimerkit korostavat heterotopioiden salamyhkäisyyttä ja heterotopioiden sisäänpääsyrityt tapahtuvatkin näkymättömissä, ”jossain muualla” (Johnson 2006, 79). Tapahtumatilaan päästäkseen on tunnettava tietynlainen koodisto ja kuljettava tietyn eksklusiivisen prosessin läpi, huolimatta siitä, että tapahtuma sijaitsee julkisesti saavutettavassa sijainnissa. Thornton vertaa reiveihin kulkemista kankaloon *Liisan seikkailut ihmemaassa*²⁹ -kirjassa: matka reiveihin on rituaalinomainen matka läpi portin, joka kuljettaa osallistujan arkisesta maailmasta ”ihmemaahan” (Thornton 1996, 57). Tapahtumasijainti voidaan ilmoittaa vain muutama tunti ennen tapahtuman alkua, tiettyjä alakulttuuriyhteisön tiedossa olevia kanavia pitkin. Tällä pyritään välttämään luvattomuudesta johtuvat mahdolliset seuraamukset. Tapahtuman salamyhkäisyys myös vahvistaa tapahtumiin osallistuvien yhteisöllisyyttä. Reiveissä vierailevien matkaa tapahtumaan kuvaillaan rituaalinomaiseksi pyhiinvaellukseksi, joka korostaa osallistujien erityistä yhteistä tietämystä aiheesta (Ott ja Herman 2003, 254.)

²⁸ ”In contrast to club culture, which privileges consumption, sexual conquest, and being an audience, underground rave culture privileges communion, the ecstasy of jouissance, and oneness with the music and the dancers – if only for a night” (Ott & Hermann 2003, 254).

²⁹ *Liisan seikkailut ihmemaassa* (engl. Alice's Adventures in Wonderland) (Carroll 1865).

Kuudes prinssiippi koskee *heterotopioiden suhdetta muihin tiloihin*. Heterotopiat paljastavat ja kertovat meille jotain myös heterotopioiden ulkopuolelle jäävien tilojen luonteesta. Esimerkiksi niissä vallitsevista normeista ja ihanteista. Foucault'n mukaan heterotopioita ovat esimerkiksi bordellit, joissa yksilöt voivat toteuttaa seksuaalisia fantasioita "yhteiskunnalta piilossa", jotka muualla eivät astu yhteiskunnan normeihin. Tai päinvastoin: Jos yksilö kokee yhteiskunnan esimerkiksi moraalittomana ja uhkana omalle vanhurskaudelleen, voi heterotopia tarjota tilan, jossa kompensoida tätä kokemusta. Tästä esimerkkinä Foucault käyttää puritaaniyhteisöjä, joita englantilaiset perustivat Yhdysvaltoihin. (Foucault 1986, 8–9.) Rave-tapahtumia on kuvailtu tapahtumiksi joissa tila mahdollistaa nuorille yhteiskunnan katseelta piiloutumisen (Gibson 1999, 30). Ott ja Herman (2003, 254–255) kuvailevat kuinka järjestäytyessään omaan yökerhoista irrallaan olevaan tapahtumatilaan alakulttuuriyhteisö vastustaa vallitsevia kulttuurisia koodeja ja sosioekonomista järjestystä. Näin alakulttuuri luo tilaan omaehtoisen kulttuurisen käsikirjoituksen, joka *suhteutuu muina nähtyihin tiloihin*.

Tarkasteltaessa kuinka viralliset tapahtumatilat poikkeavat ideaalista alakulttuurin tapahtumatilasta on hyvä nostaa esille myös havainnot alakulttuuriyhteisön suhteesta tapahtumiin, jotka tapahtuvat yökerhoissa. Skene joutuu tuolloin taipumaan yökerhojen normeihin. Elektronisen tanssimusiikin tapahtumissa käyneet ovat kokeneet, että he joutuvat esimerkiksi pukeutumaan normien mukaisesti, mutta myös kuluttamaan alkoholia, sillä taloudellista voittoa tavoittelevassa yökerhossa ei "katsottu hyvällä" tapahtumia joiden kävijäkunta kulutti suurimmaksi osaksi pullovettä. Myös yökerhojen seksuaalista kanssakäymistä korostava ilmapiiri on koettu epämiellyttäväksi. (Anderson 2009, 323.) Tapahtumiin oleellisesti kuuluva yön yli juhliminen ei myöskään ole mahdollista tiloissa, jotka menevät kiinni, kun alkoholin myynti loppuu. Haastavaksi yökerhojen kaltaisten virallisten tilojen kohdalla on nähty myös esimerkiksi henkilökunnan toiminta, kuten järjestyksenvalvojien toiminta, joiden ei ole nähty aina ymmärtävän alakulttuurin tapoja toimia. Alakulttuurin näkökulmasta esimerkiksi konfliktitilanteet ovatkin nähty seikkoina, jotka yhteisö itse osaisi selvittää paremmin (Charles 2019, 59–60).

Taulukkoon 1 olen tiivistänyt tässä luvussa esiteltyt heterotopian prinssiipit yhdessä Foucault'n esimerkkien kanssa. Näiden rinnalle olen nostanut esimerkkejä metsäbileisiin kytkeytyvää alakulttuuria tarkastelleesta tutkimuskirjallisuudesta. Tulen soveltamaan taulukkoa teoriaohjaavasti osana sisällönanalyysiä.

TAULUKKO 1 Heterotopian prinssiipit ja metsäbileet

Prinssiipit ja esimerkit (Foucault 1986).	Esimerkkejä metsäbileistä alakulttuuritilana	Prinssiipit ja esimerkit (Foucault 1986).	Esimerkkejä metsäbileistä alakulttuuritilana
<p>Prinssiippi 1: Heterotopiaa löytyy kaikista kulttuureista</p> <p>Kategoria A) Murroksen heterotopia (esimoderni aika) Esimerkit: <i>muutoskoti, netisyyden menetyks</i></p> <p>Kategoria B) Poikkeaman heterotopia (moderni aika/ nyky aika)</p> <p>Kuvaus: Tilat, jossa sijaitsee poikkeavaa ja yhteiskunnan normeihin asettunutta toimintaa.</p> <p>Esimerkit: <i>vanhikot, psykiatriset sairaalot</i></p>	<p>Tapahtumalla pyritti poikkeamaan valtavirtakulttuurista, ns "mainstreamista" ja eroautumaan sosiaalisista normeista.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Psytrance (St, John 2010, 2-3). - Rave-tapahtumat, reivaus (Glover 2003, 310; Kavanaugh & Anderson 2008; Anderson 2009, 310-311; Ott & Herman 2003, 254-255). 	<p>Prinssiippi 4: Heterotopia ja aika</p> <p>Kategoria A) Heterotopiaassa aika kasautuu: <i>Kirjasto</i> ja <i>mussoit</i></p> <p>Kategoria B) Heterotopian festivaalisuus.</p> <p>Kuvaus: Juhlaluonnussa "ajanteju katkoa /" aika on heikkolaista",</p> <p>Esimerkit: <i>messut, juhlat</i></p>	<p>Tapahtumatilan heterotopinen festivaalisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tapahtumalla mahdollistaa transsimaisen tunnelman ja pyrkii tuottamaan heikkolaista festivaalisen vapautumisen kokemuksen (St, John 2010, 2-3; Ruane 2015, 60; Thörnroten 1996, 60; Ott & Herman 2003, 259; Viios 2017, 558).
<p>Prinssiippi 2: Heterotopian tilalliset merkitykset muuttuvat</p> <p>Kuvaus: Tilan merkitykset muuttuvat kulttuurin muutoksen mukana.</p> <p>Esimerkit: <i>Haudusmaan tilallinen merkitys on muuttunut</i></p>	<p>Tapahtumatila (metsä) saa uusia tilallisia merkityksiä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Psytrance metsäseivii tuottavat tuodanlaisia merkityksiä luonnolle kokemus tilana (Viios 2017). 	<p>Prinssiippi 5: Heterotopian saavuttaminen edellyttää eksklusivista prosessia</p> <p>Kuvaus: Sisään pääseminen edellyttää sisään- ja ulos sulkevia rittejä ja koodoja.</p> <p>Esimerkit: <i>motellihuone ja siellä tapahtuva "kälkätty" seksi</i></p>	<p>Tapahtumatilaan pääseminen edellyttää sisään ja ulos sulkevan prosessia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sisään pääsy on eksklusivista (Thörnroten 1996, 57; Ott ja & Herman 2003, 254)
<p>Prinssiippi 3: Heterotopia pitää sisällään useita muuten yhteensopimattomia tiloja.</p> <p>Kuvaus: Tila pitää yhdessä paikassa sisällään useita erilaisia tiloja.</p> <p>Esimerkit: <i>Elokuvateatteri, katteri ja puutarhat</i></p>	<p>Tapahtumatila pitää sisällään ja tuottaa erilaisia tyyppisiä ja henkisiä tiloja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tapahtumatila pitää sisällään erilaisia aistillisia tiloja (Viios 2017, 554). - Tapahtumatilassa on erilaisia laivoja, jotka pyrkivät tuottamaan erilaisiin kokemuksiin, ritteihin (St John 2009). 	<p>Prinssiippi 6: Heterotopian suhde muihin tiloihin</p> <p>Kuvaus: Heterotopia on "peili" joka heijastaa sen ulkopuolella olevaa maailmaa ja paljastaa ulkopuolisen tilojen luonteen. Tila myös pyrkii luomaan vaihtoehtoisen tilan, joka tarjoaa kompensatiota "ulkopuolisesta".</p> <p>Esimerkit: <i>Bordelli, purttuunien yhteiset</i></p>	<p>Tapahtumatila peilaa muiden tilojen luonnetta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tapahtumalla ja sen kulttuuri ilmentää vaihtoehtoa esimerkiksi yökerhoille (Anderson 2009, 323; Charles 2019, 59-60)

5 LAADULLINEN TUTKIMUS JA EETTINEN POHDINTA

Tämä tutkielma nojaa laadullisen tutkimuksen menetelmiin. Tässä luvussa avaan mistä laadullisessa tutkimuksessa on kyse sekä tuon esille tutkimuseettistä pohdintaa. Sitä kuinka arvioida laadullisen tutkimuksen piirissä tuotettua tietoa ei ole yksiselitteisesti määritelty, mutta keskeiseksi osaksi menetelmäsuuntausta kuuluu mahdollisimman tarkka raportointi, sillä tämä antaa lukijalle mahdollisuuden arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Yksityiskohtaisen tarkka raportointi tukee tutkimustulosten saattamista lukijalle selkeäksi ja ymmärrettäväksi. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 141.) Tässä luvussa avaan auki sen, millaisin menetelmin tutkielman tulokset on tuotettu.

Lukijan tulee kyetä seuraamaan tutkimuksessa tehtyä päättelyä siten, että hänellä on riittävät edellytykset hyväksyä tutkimuksen tulkinnat. Koko Tutkimusprosessi tulee myös kuvata niin selkeästi, että se on toistettavissa. Lukijan tuleekin voida tarvittaessa riitauttaa tutkijan tulkinnat. (Mäkelä 1990, 53.) Joskin luonnontieteistä periytyvän toistettavuuden vaatimuksen soveltaminen ihmistieteissä on harvinaista. Tämä vaade koskee nykyään sitä, kuinka tutkijan tulee kuvata tutkimus niin hyvin että toiset tutkijat voivat hyväksyä tutkimuksen tuottamat tulokset tutkimusjulkaisun pohjalta. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 13.)

Nykyaikaisen tieteellisen tutkimuksen vaatimus on myös metodologinen reflektio. Tämä tarkoittaa, että tutkijan tulee ymmärtää miten ja mihin hänen tuottamaansa tietoa voidaan soveltaa ja mitkä ovat tämän tiedon rajoitukset ja mahdollisuudet. Lähemmäksi tätä päämäärää päästään, kun tutkija tiedostaa millaista tietoa sekä millaisilla valinnoilla ja näkökulmilla tieto on muodostettu. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 14).

5.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus ei ole hyvin yksiselitteisesti määriteltävissä ja useissa erilaisissa laadullisen tutkimuksen oppaissa saattaa olla erilaisia tulkintoja siitä mitä laadullinen tutkimus on. Erilaisia tulkintoja ei myöskään tulisi yhdistellä kritiikittömästi käyttöön (Tuomi & Sarajärvi 2009, 17). Se, millaista tietoa pidämme tarkastelun kannalta tärkeänä, mistä olemme kiinnostuneita ja millaista tietoa tarvitsemme, määrittävät usein sen asettuuko tutkimus laadullisen tutkimuksen piiriin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161).

Yleisesti voidaan määritellä, että laadullinen tutkimuksen kiinnostus kohdistuu todellisen elämän kuvaamiseen ja tarkastelee ilmiöitä tavalla, jota ei voi mitata määrällisesti (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Usein laadullisen tutkimuksen rinnalla, mutta eri menetelmäperinteenä nähtävän määrällisen tutkimuksen keskeiseksi piirteiksi on kuvailtu muun muassa havaintoaineiston soveltuvuus määrälliseen mittaukseen. Lähtökohtaisesti määrällinen mittaaminen on huomioitu jo koejärjestelyssä ja aineiston tuottamisen suunnittelussa. Lopulta päätelmät tehdään usein tilastolliseen analysointiin perustuen (Hirsjärvi ym. 2009, 140.) Toisaalta määrällisyyden puute ei ole kuitenkaan suoraan laadullisen tutkimuksen tunnuspiirre, eikä laadullisen ja määrällisen tutkimusperinteen eroja voida selittää suoraan vastakkainasettelulla tai toisensa pois sulkevana (Tuomi & Sarajärvi 2009, 65–67). Tässä tutkielmassa tutkimusasetelma ei kuitenkaan ole rakennettu määrällisen analyysin edellytysten mukaisesti. Laadullisen tutkimuksen piiriin asettumista tukevat useat tekemäni ja tutkimusasetelmaani kohdistuvat valinnat, jotka näkyvät jo tutkimuskysymyksissä ja menetelmissä aina aineiston kokoon asti.

Laadullisen tutkimuksen tutkimusperinteen³⁰ kategoriaan sijoittumista tukee myös valitsemani metodologia, kuten haastatteluiden avulla tuotettu aineisto sekä sisällönanalyysin avulla tuotettu aineiston analyysi. Sisällönanalyysin onkin yksi laadullisen tutkimuksen perinteen sisällä tehtävän analyysin perustyökaluista (Silvasti 2014, 33). Toisaalta sisällönanalyysi soveltuu myös hyvin määrällisen tutkimuksen menetelmäksi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91). Esimerkiksi silloin kun sisällönanalyysia jatketaan kvantifioimalla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120). Olen rajannut kvantifioimisen mahdollisuuden pois tutkimusasetelmaa määrittellessä. Tapa kuinka käytän sisällönanalyysia nojaa laadullisen tutkimusperinteen suuntaan, sillä sisällönanalyysini tarkastelee inhimillisiä merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104). Yksilöhaastattelut ja aineiston koko kielivät myös laadullisesta tutkimuksesta: esimerkiksi verrattuna

³⁰ Laadullisen tutkimuksen määrittelyllä on pitkät ja monimutkaiset tieteenfilosofian perinteiden kehitykset (Tuomi & Sarajärvi 2009, 25). Tästä määrittelystä tarkemmin ks. esim. Niiniluoto (1980, 40–41).

määrälliseen tutkimukseen laadullisen tutkimuksen analyysissä johtolangoiksi ei kelpaa tilastolliset todennäköisyydet, sillä tarkasteltujen yksilöiden määrä on pieni (Alasuutari 2011, 38).

Laadullisen tutkimuksen menetelmät tukevat hyvin tutkielman tavoitteita tuoda metsäbileitä ilmiönä ymmärrettäväksi, sillä laadullisen tutkimuksen metodien on tunnistettu tuottavan aineistoa tutkittavien näkökulmat huomioiden ja tuoden heidän ”äänensä” esiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125; Hirsjärvi ym. 2009.) Tämän asetelman pohjalta Tuomi ja Sarajärvi peräänkuuluttavat myös tutkimuseettisten kysymysten korostamista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125). Laadullinen tutkimus on kokonaisuus, joka tulee tuoda esille tutkimusraportissa. Tutkijan laatiman tutkimusraportin lukijalle ymmärrettäväksi saattamisen lisäksi laadullisen tutkimuksen kokonaisuuden kannalta on myös tärkeää ymmärtää kuinka tutkija ymmärtää haastateltaviaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 68–69.)

5.2 Eettinen pohdinta

Tutkimuksen ja etiikan yhteyden voi nähdä kaksijakoisena: toisaalta tulokset aiheuttavat eettistä pohdintaa, joka vaikuttaa tutkimusta tehtäviin ratkaisuihin ja toisaalta taas *tieteen etiikaksi* kutsuttua yhteyttä, jossa eettiset kannat vaikuttavat tutkimusprosessin aikana tehtäviin ratkaisuihin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125.) Tuomi ja Sarajärvi (2009, 126–127) tiivistävät useisiin lähteisiin nojaten, että hyvä tutkimus on ensinnäkin eettisesti kestävä ja johdonmukaista argumentointia. Laadullisen tutkimuksen kohdalla tämä myös kytkeytyy tutkimuksen luotettavuus- ja arviointikriteereihin. Joskus tutkimusta voi olla myös haastava arvioida eettisesti etukäteen. Joskus esimerkiksi tutkimuksen luomat merkitykset voivat yllättää, tai tutkija voi helposti tehdä virheellisiä johtopäätöksiä. Nämä virheet voivat johtua esimerkiksi siitä, että tutkija ei tunne ilmiön taustalla olevaa kulttuuria riittävällä tavalla. (esim. Grönfors 2011, 104.)

Ennen kuin siirryin työvaiheeseen, jonka aikana tuotin aineistoa ja kohtasin haastateltavia, perehdyin tutkittavaan ilmiön ja sen taustalla olevaan kulttuuriin mahdollisimman kattavasti. Lisäksi pohdin eettisiä kysymyksiä, jotka liittyivät tutkimustiedon tuottamiseen. Perehdyin erityisen tarkasti haastattelutilanteisiin ja identiteettinsuojaan liittyviin eettisiin kysymyksiin.

5.2.1 Hyvä tieteellinen käytäntö

Tutkimuksen kuluessa tutkija joutuu tekemään useita erilaisia eettisiä päätöksiä (Eskola & Suoranta 2014, 52). Tutkimuksen tekemistä ja siihen liittyvää eettistä tarkastelua tehdessä on hyvä noudattaa *hyvää tieteellistä käytäntöä*. Tämä pitää sisällään muun

muassa tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattamista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 23; Tuomi & Sarajärvi 2009, 132). Tähän käytäntöön kuuluu esimerkiksi aiemman tutkimustiedon hyödyntäminen tavalla, joka perustelee tutkimuksen tieteellisen pohjan ja tunnustaa tekijät sen taustalla (Ronkainen ym. 2011, 13–14).

Hyvä tieteellinen käytäntö ulottuu myös tutkijan ja haastateltavien kohtaamiseen. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara nostavatkin esille tutkimuksen tekemisen lähtökohdat, jotka perustuvat ihmisarvon kunnioittamiseen, perehtyneisyyteen ja suostumukseen (Hirsjärvi ym. 2009, 25). Tämä pitää sisällään myös sen, että tutkittavan suostumus on pyydetty eettisesti kestävästi. Tutkijan ja tutkimukseen osallistuvan henkilön kohtaaminen muodostavat merkittävän osan tutkimuksen eettisestä perustasta. Tässä osallistujille selvitetään tutkimus perinpohjaisesti ja tuodaan esille myös mahdolliset tutkimuksen aiheuttamat riskit. Tämän lisäksi osallistujalta pyydetään vapaaehtoinen suostumus, jota pyydetessä varmistetaan, että osallistuja tietää mihin suostuu. Tämä perusta pitää sisällään myös sen, että osallistujien oikeuksista ja hyvinvoinnista pidetään huolta ja että tutkimus toteutetaan tarvittaessa luottamuksellisesti, kuten identiteetinsuojaa noudattaen. Lopulta tutkija on kuitenkin näiden noudattamisesta vastuussa ja tutkijan tuleekin pitää siitä kiinni, että tämä tutkimuksen eettinen perusta toteutuu. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

5.2.2 Henkilötiedot, tietosuoja, tietoturva ja suostumus

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009) esittelemäni tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatima *hyvä tieteellinen käytäntö* on hyvä lähtökohta tutkimuksen tekemiselle, mutta se ei kata kaikkea oleellista mitä heidän tarkastelunsa ajankohdan jälkeen on noussut keskeisiksi eettistä pohdintaa aiheuttaviksi aiheiksi. Hirsjärven ym. (2009) tarkastelun ulkopuolelle jää esimerkiksi nykyajalle oleelliset henkilötietojen käsittelyyn liittyvät aiheet, jotka on sittemmin päivitetty tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksiin (TENK 2019). Nämä toimet päivittävät ja täydentävät myös Tuomi & Sarajärvi (2009, 131) esittelemää tutkimuksen eettisiä perustaa.

Tässä tutkielmassa osana hyvän tieteellisen käytännön noudattamista, olen laatinut huolellisesti haastateltaville *tiedotteen* tutkimuksesta, *tietosuojailmoituksen* ja pyytänyt *suostumuksen*. Näiden dokumenttien laatiminen on laajentanut Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran esittelemää (2009) hyvää tieteellistä käytäntöä vastaamaan nykyaikaisia henkilötietoja ja tietosuojaa koskevia eettisiä vaatimuksia. Nykyaikaisessa tietoyhteiskunnassa nämä ovat erittäin merkittäviä tutkimuseettisiä vaiheita. Tutkielman työstäminen on pitänyt sisällään myös Jyväskylän yliopiston järjestämien tietosuojaa ja tietoturvaa käsittelevien koulutusten suorittamisen. Yhtenä työvaiheena on ollut myös kartoittaa mahdollisia henkilötietoihin kohdistuvia uhkia, joita aineiston tuottaminen voi haastateltaville aiheuttaa. Laatimani haastattelurungon perusteella

olen tulkinut, että en kysy erityisten henkilötietoryhmien käsittelyyn viittavia henkilötietoja, joiden käsittely vaatisi erityisen tarkkaa huomioimista. Päätin silti noudattaa mahdollisimman huolellista ja selkeää eettistä toimintaa henkilötietojen käsittelyn osalta.

Haastateltaville toimitetussa tutkimusta koskevassa tiedotteessa kuvailtiin mahdollisimman selkein ilmaisin mistä tutkimuksessa on kyse, mitä tässä tutkitaan, miksi tutkitaan sekä miksi aineisto tuotetaan haastatteluilla. Toisin sanoen, tiedotteessa perusteltiin se, miksi henkilötietoja kerätään. Tietosuojailmoituksessa kuvailtiin tarkemmin, kuinka henkilötietoja tullaan käsittelemään, miksi niitä kerätään ja mitä henkilötietoja tutkielman kuluessa tallentuu. Tästä dokumentista tuli myös tutkimukseen osallistuvalla selväksi millaisilla toimilla henkilötietojen mahdollisimman turvalliseen käsittelyyn on valmistauduttu. Tietosuojailmoituksessa tuotiin esille myös se, että henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tässä tutkimuksessa on perusteltua *yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden*.

Haastateltaville kuvailtiin myös se, kuinka aineisto anonymisoidaan. Anonymisointi koske myös sitä, kuinka henkilökisteri käsitellään ja arkistoidaan tutkimuksen päättymisen jälkeen. Tiedotteessa tuotiin esille myös henkilötietojen rekisterinpitäjät selkeästi ja kuvailtiin rekisteröidyn oikeudet.

Tekstin lisäksi dokumentit on selitetty sanallisesti auki haastattelutilanteiden yhteydessä ja ne käytiin yksityiskohtaisesti läpi ennen jokaisen haastattelun aloittamista. Lisäksi haastateltavat saivat esittää tutkielmaa koskevia kysymyksiä. Heiltä on myös pyydetty eettisistä syistä suostumus osallistua tieteelliseen tutkimukseen, jonka oikeudellinen käsittelyperuste on *yleinen etu*. Yksi haastattelu on toteutettu englannin kielellä ja tuolloin dokumentit on käännetty suullisesti englanniksi.

5.2.3 Haastattelutilanteet

Haastattelu on tilanne, jossa osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Kyseessä on pohjimmiltaan keskustelutilanne, jonka tarkoitus selvittää mitä toisella on mielessä. Tuolloin myös huomaamattomat vuorovaikutukselliset tekijät voivat vaikuttaa haastatteluun. (Eskola & Suoranta 2014, 86.)

Tässä tutkielmassa haastattelutilanne on nähty prosessina, joka alkaa jo heti ensimmäisestä kontaktista tutkijan ja haastateltavan välillä. Siksi haastateltaville on kerrottu edellä mainittujen dokumenttien sisällöstä pääpiirteittäin jo ennen haastatteluja. Esimerkiksi ennen haastattelutilanteen sopimista haastateltuja on informoitu siitä mitä tutkimukseni koskee, kauan haastattelu kestää, miksi juuri hänet on valittu haastateltavaksi, mitä opiskelen ja millaista tutkimusta teen, sekä sen että äänitän haastattelun ja kerroin mitä anonymisointi tarkoittaa. Kysyin jo tuolloin, että herääkö heille kysymyksiä, joihin voin tarvittaessa vastata.

Tutkijan ja osallistujan vuorovaikutussuhdetta tulisi aina arvioida eettisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125). Tiedon antamisen tulisi myös aina olla vapaaehtoista, eikä perustua tutkimukseen osallistuvien haastateltavien ja tutkijan välisiin riippuvuussuhteisiin (Eskola & Suoranta 2014, 55). Tämä vuorovaikutussuhde pitää sisällään myös valta-asetelmia, jotka korostuvat haastattelutilanteissa. Esimerkiksi tämän tutkielman tutkimusasetelmassa se näkyy siten, että tulkitseen ja sanallistan ihmisten kokemuksia. Nämä kokemukset kulkevat tutkijan tulkinnan kautta ja tästä asetelmasta tuotetaan lopulta tutkimustuloksia. Tarkastelemani ilmiön kohdalla jo kentälle pääsy ja haastateltavien tavoittaminen vaatii tietynlaista kulttuuristen koodien ymmärtämistä, mikä johtaa jo tietynlaiseen tutkijan ja tutkittavien väliseen luottamukseen.

Valta-asetelma näkyy myös teoriapohjassani: olen operationalisoinut heterotopian käsitteestä työkalun tarkastelemani ilmiön selittämiseksi. Tutkielman teoreettinen viitekehys pitää sisällään oletuksen siitä, että ilmiön kohdalla olevat henkilöt "vastustavat" jotain ja ovat tällä tavalla myös poliittisia. Kokemustila näyttäytyy tässä asetelmassa lähtökohtaisesti eräänlaisena antiautoritaarisena tilana. Näin tutkija tulkitsee tarkasteltavan yhteisön toimia tavoilla, joita tapahtumaan osallistuneet eivät itse välttämättä ole tulleet ajatelleeksi. Toinen tutkielman keskeinen käsite alakulttuuri pitää myös sisällään arvottavalla tavalla luokittelevan konnotaation. Tämän johdosta haastattelurunkoon on lisätty myös kysymyksiä, joissa haastateltavat pääsevät itse kertomaan mistä ilmiössä on kulttuurisesti kyse. Täsmennyksinä kysymyksinä heiltä on myös kysytty, kuinka he itse kokevat alakulttuurin käsitteen. Osa heistä mainitsi käyttävänsä käsitettä muutenkin. Osa nosti myös esille, että metsäbileissä voisi olla kyse enemmänkin "alakulttuurin alakulttuurista", sillä ilmiö kytkeytyy eräänlaiseksi tyyliuunnaksi ja omaksi skeneksi jo valmiiksi alakulttuurina nähdyn psytrance -kulttuurin alle.

Tutkimusta tehdessäni mietin paljon myös omaa rooliani tutkijana. Tämän tutkielman ulkopuolella olen ollut myös aktiivinen toimija Jyväskylän kulttuurikentällä. Näen tällä kaksi keskeistä vaikutusta tutkimukseeni. Ensinnäkin olen kohdannut joitakin haastattelemiani henkilöitä myös erilaisissa arkisissa ympäristöissä, esimerkiksi tapahtumissa, joissa olen ollut itse esiintymässä DJ:n roolissa. Olen ollut mukana myös järjestämässä erilaisia kulttuuritapahtumia. Aineistoa tuottaessani olen pyrkinyt olemaan niin sanotusti tutkijan roolissa. Tutkimusta tehdessäni pohdin kuinka tämä asetelma vaikuttaa haastattelutilanteiden vuorovaikutukseen, sillä taustani on voinut vaikuttaa siihen, kuinka haastateltavat ovat puhuneet minulle. Toisaalta näen tämän asetelman tutkimuksen kannalta enemmän mahdollistajana kuin haasteena: kyseessä on ilmiö, jonka pariin päästäkseen tutkijan on tunnettava kenttä hyvin ja omattava vahva esiymmärrys ilmiöstä.

Ollessani samalla tutkijan roolissa, mutta myös ns. "sisäpiiriläinen" haastattelutilanteet etenivät hyvin rennosti ja vastavuoroisesti. Vastavuoroisuudella tarkoitan

sitä, että saatoimme välillä poiketa puhumaan esimerkiksi musiikkikulttuuriin kytkeytyvistä ilmiöistä laajemminkin ja keskustelu muuttui välillä hyvin arkiluonteiseksi. Oma ymmärrykseni haastattelutilanteista on sellainen, että kykenimme puhumaan ns. "samaa kieltä" ja tällaisen ymmärtävän ympäristön keskellä pääsimme mahdollisimman syvälle ilmiötä koskevaa kokemusmaailmaa.

6 AINEISTO JA SISÄLLÖNANALYYSI

Edellisessä luvussa haastattelutilanteiden käsittely keskittyi niiden eettiseen, pohdintaan. Lisäksi raportoin, millaisessa vuorovaikutusympäristössä ne tapahtuivat. Haastattelutilanteissa pyrin tuottamaan rennon, ymmärtävän ja vastavuoroisen tilanteen. Näen tämän myös metodina, jolla pääsen ilmiöön kiinni. Toisaalta tämä tilanne tuo minulle myös vastuuta, sillä menettelemällä näin haastattelutilanteissa syntyy pikemminkin luottamuksellinen, kuin täysin neutraali tai jopa epäluuloinen suhde tutkijan ja osallistujan välille. Minut tietyllä tavalla myös toivotettiin ilmiön sisäpiiriin. Kun tiedonhankintakeinot muistuttavat arkielämän vuorovaikutusta tuolloin juuri tutkimuseettiset kysymykset korostuvat, sillä tutkija on kuitenkin eräänlaisessa institutionaalisessa asemassa suhteessa haastateltavaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125).

Tässä luvussa kuvailen aineistoni sekä sen millaisella analyysillä lähestyn sitä. Samalla myös perustelen, miksi olen päättänyt keräämään aineiston tällä tavalla. Mitään metodologia ei tulisikaan valita pohtimatta sen soveltuvuutta kyseisen tutkimuksen kohdalla (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34). Tutkielman näkökulma näkee metsäbileiden tilan sosiaalisesti tuotettuna, sillä se tarkastelee sosiaalisia merkityksiä, joita tapahtumiin osallistuvat antavat sille. Haastattelu valikoitui tutkielman keskeiseksi tiedontuottamisen metodiksi, sillä tutkielman tavoitteena on selvittää kuinka Jyväskylän metsäbileiden sisäpiiri tämän tutkimuksellisesti varsin tuntemattoman ilmiön kokevat. Tiedonkeruumenetelmänä haastattelun etuna on esitetty muun muassa uusien vielä kartoittamattomien ilmiöiden tarkastelu, niin että haastateltavat nähdään subjekteina, jotka aktiivisina osapuolina luovat merkityksiä (Hirsjärvi jne. 2009, 205).

6.1 Haastatteluaineiston tuottaminen

Tutkielman osallistajat ovat valikoitu joukko metsäbilekulttuurin sisäpiiriläisistä, joita olen haastatellut yksilöhaastatteluina. Haastatteluja tuotin kahdeksan. Tavoitin haastattelemani henkilöt oman kenttätyöni avulla. Tämä kenttätyö koski työn vaihetta, jossa perehdyin ilmiöön pyrkien muodostamaan kattavan esiyymmärryksen. Tutkimusta suunnitellessani aloin käymään ilmiöön kytkeytyvissä tapahtumissa. Ilmiötä koskevaa esiyymmärrystä muodostaessani astuin tutkimuskentälle, joka käsitti Jyväskylän elektroniseen musiikkiin keskittyneet tapahtumat, erityisesti sellaisten tyyllilajien ja skenejen tapahtumat, jotka olivat itselleni melko vieraita. Tutkielman ensiaskeleiden aikana lähestyinkin ilmiötä etnografisesti. Etnografinen tiedonkeruu perustuu keskeisesti osallistuvalla havainnoinnilla, jossa tutkija osallistuu tarkastelemaansa ilmiöön kytkeytyvän yhteisön toimintaan (Eskola & Suoranta 2014, 99–100). Tuona aikana tekemiäni muistiinpanoja lukuun ottamatta osallistuva havainnointi ja kattavampi etnografisen aineiston hyödyntäminen jäi taka-alalle. Tämä johtui tutkielman tekemisen aikana vallinneesta COVID-19-pandemiasta, jonka vuoksi esimerkiksi metsäbileitä ei järjestetty kertaakaan. Tutkielman aineisto koostuu pääsääntöisesti haastattelumateriaalista.

Esiselvitystä tehdessäni tapasin henkilöitä, jotka kertoivat käyneensä metsäbileissä jo vuosia. Keväällä 2021 lähestyin näitä henkilöitä suoraan ja kysyin, voisinko haastatella heitä tutkielmaani. Haastattelemani henkilöt ovat käyneet metsäbileissä jo pitkään, mutta heillä on ollut tapahtumien suhteen erilaisia rooleja. Osa heistä on ollut järjestämässä tapahtumaa usein, osa on käynyt tapahtumissa vain yleisönä, ja osa on pääsääntöisesti käynyt vierailemassa yleisönä, mutta silloin tällöin päätynyt osallistumaan esimerkiksi esiintymislavojen rakentamiseen ja purkamiseen. Osan haastatteleistani roolit ovat selvinneet vasta haastattelutilanteessa. Heistä kaikki ovat 25–35-vuotiaita, mutta he ovat alkaneet käymään tapahtumissa täytettyään 18.

Haastattelut toteutettiin mahdollisuuksien mukaan kasvotusten. Aineiston tuottamisen aikana vallitsi myös maailmanlaajuinen pandemia, joka toi omat haasteensa haastatteluiden tuottamiselle. Haastattelut toteutuivat aikana, jolloin ihmiskontakteja tulisi välttää. Ajankohta, jolloin haastatteluja toteutin, sattui aikaan, jolloin tilanne oli hieman parempi ja esimerkiksi julkiset tilat olivat auki. Lähtökohtaisesti olin valmis etähaastatteluihin, mutta kysyin haastateltavilta erikseen, miten he haluavat, että haastattelu toteutetaan. Heistä moni oli valmis kohtaamaan kasvotusten. Tapaamisten kohdalla noudatimme koronaohjeistuksia esimerkiksi turvaväleistä. Yhden haastattelun tein etänä tietokoneen välityksellä.

6.1.1 Puolistrukturoitu haastattelutilanne

Tapoja tuottaa aineistoa haastatteluilla on useita erilaisia. Esimerkiksi strukturoidut haastattelut ovat samansuuntaisia kuin kyselylomakkeen täyttäminen. Halusin kuitenkin lähestyä aineiston tuottamista tätä joustavammin ja siksi päädyin puolistrukturoituun haastatteluun. Puolistrukturoitu eroaakin ensin mainitusta siten, että valmiiden vastausvaihtoehtojen sijaan haastateltava saa vastata omin sanoin. Tämä menetelmä myös tuo haastateltavien ”oman äänen kuuluviin” Puolistrukturoidusta haastattelusta käytetään myös nimitystä teemahaastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47.) Käytän tässä itse selkeyden vuoksi kokonaisvaltaista käsitettä puolistrukturoitu teemahaastattelu. Tässä haastattelumetodissa keskustelun teemat toimivat ohjenuorana rakenteelle, jota seuraten haastattelu etenee (Eskola & Suoranta 2014, 87). Sirkka Hirsjärvi ja Helena Hurme (2001, 47–48) muotoilevat teemahaastattelun etenevän tiettyjen keskeisten teemojen mukaan, sen sijaan että haastattelutilanteessa keskityttäisiin yksityiskohtaisiin kysymyksiin.

Tässä tutkimuksessa puolistrukturoituna teemahaastatteluna toteutetun haastattelurungon (LIITE 1) teemat määräytyivät ilmiöön perehdyttyäni. Tämän myötä määrittelin haastattelurungon teemoiksi: *tilan poikkeavuus, tilan kokemuksellisuus ja tilan saavutettavuus*. Lopulta nämä antoivat vain suuntaa, jonka mukaan tuottaa kysymyksiä. Varsinaisissa haastattelutilanteissa osa teemojen sisällä olevista kysymyksistä antoivat välillä vastauksia myös muihin teemoihin. Myös haastattelun alkuun ja loppuun asetellut teemojen ulkopuoliset kysymyssarjat antoivat vastauksia, joita hyödynnän analyysissä. Näistä ehkä huomionarvoisimpana voisin nostaa heti haastattelun alkupuolella esittämäni hyvin yleisluonteisen kysymyksen: *Mistä tässä tapahtumassa on kyse?* Jo tämän kysymyksen kohdalla haastatellut antoivat pitkiä vastauksia, jotka asettuvat teemojeni alle.

Alkuun kysyin yleisluonteisia kysymyksiä, joista sain tärkeää informaatiota ilmiön ymmärtämiseksi. Halusin olla myös varma, että olen etukäteen ymmärtänyt ilmiön luonteen oikein ja esimerkiksi käytän oikeanlaisia ilmaisuja. Siksi kysyin ihan suoraan haastattelun ensimmäisissä vaiheissa esimerkiksi, että kun puhun metsäbileistä, *onko metsäbileet oikeanlainen termi?*

Haastattelutilanteet olivat myös pitkiä ja intensiivisiä hetkiä ja siksi kysyin väleihin myös ”kevyempiä” kysymyksiä, kuten *mitä tapahtumista on jäänyt mieleen?* Täydentäen kysymystä tilanteen mukaan apukysymyksellä, kuten *joku hauska muisto? sattumus? tapahtuma?* ja kannustin heitä myös jakamaan hauskoja muistoja, jos sellaisia tulee myöhemmin mieleen. Haastateltavat kertoivatkin todella hauskoja sattumuksia, mitkä eivät välttämättä kuitenkaan ole tutkimuskysymysten kannalta olennaisia, mutta auttavat minua hahmottamaan metsäbileitä ilmiönä. Nämä hetket myös viritävät haastateltuja miettimään ilmiötä. Tämä toimi myös hyvänä vastapainona kysy-

myksille, kuten *onko tapahtuma luvaton? ja käytetäänkö tilassa päihkeitä?* Joihin vastaaminen usein vaikutti mietityttävän haastateltavia, mutta joihin he lopulta vastasivat hyvinkin avoimesti.

Myös esimerkiksi tapahtumien sijainneista puhuminen vaikutti joissakin haastatteluissa aiheuttavan epäröintiä. Toisissa niistä taas puhuttiin hyvinkin avoimesti, olettaen että tiedän tutkijana ja tapahtumissa käyneenä missä metsäbileitä on järjestetty. Haastateltavien kanssa käymien pohdintojen jälkeen päädyin siihen, että pyrin tuomaan konkreettisia tapahtumasijainteja tutkimusraportissa mahdollisimman vähän esille. Haastattelut äänitin tieturvallisesti erillisellä äänittämistä varten valmistetulla äänityslaitteella.

6.1.2 Aineiston koostumus

Aineisto koostuu kahdeksasta haastattelusta, joista kertyi yhteensä 12 tuntia 43 minuuttia ja 10 sekuntia äänitettyä materiaalia. Tästä tuotin aineiston analyysia varten 138 sivua litteroitua tekstiä fontilla *Times New Roman* 12 rivivälillä 1,0. Litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimustehtävästä ja tutkimusotteesta (Hirsjärvi & Hurme 2001, 139). Pyrin mahdollisimman kattavaan ja tarkkaan litterointiin, tuottaen tekstiaineistoa sanasta sanaan kirjoittaen. Litteroitu teksti oli lopulta hyvin puhekielimäistä, jossa olin huomionnut esimerkiksi naurahdukset ja nauramisen, ja lisännyt haastattelumuistiinpanoistani merkintöjä. Merkintöjä lisäsin esimerkiksi tilanteista, joissa haastateltu korosti sanomansa merkitystä tekemällä ”heittomerkin” sormillaan. Yhden haastattelun toteutin englanniksi. Olen kääntänyt hänen vastauksensa suomeksi, mutta en ole merkinnyt käännettyjä vastauksia analyysissa oleviin sitaatteihin. Tämän tein sen vuoksi, että hänen henkilöisyytensä olisi voinut tunnistaa tästä.

Haastatteluista syntyneet äänitallenteet siirsin tietoturvaliselle tietokoneelle. Optimoin toisen tietokoneeni aineiston käsittelyä varten ja tämä piti sisällään esimerkiksi sen, että en kytkenyt tätä konetta verkkoon missään vaiheessa. Nimesin äänitiedostot anonymisoiden itsemuodostetuilla koodilla (H1, H2, H3). Sama anonymisointiprosessina toimiva koodaus toistui myös, kun litteroin aineiston tekstimuotoon. Aineistoon viittaavat sitaatit analyysiluvussa olen koodannut uudelleen käyttäen yleisiä suomalaisia nimiä. Pyrin tuomaan aineistosta nousevia esimerkkejä esiin siten, että en tuo esimerkiksi haastateltujen taustatietoja, tunnistettavia piirteitä tai henkilötietoihin viittavia asioita esiin. Ensinnäkin toimin näin kunnioittaakseni heidän identiteettinsuojaa, ja toiseksi tutkimus tarkastelee ilmiötä, joka pyrkii olemaan anonyymi.

6.2 Sisällönanalyysi

Tekstimuotoon tuotettua aineistoa lähdin tarkastelemaan sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysissä tarkastellaan esimerkiksi kirjallisia aineistoja systemaattisesti ja objektiivisesti. Pohjimmiltaan kyseessä on siitä, että aineisto järjestetään muotoon, jonka pohjalta voidaan kuvata ilmiötä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysiä tehdessä analyysi ei kuitenkaan voi jäädä vain keskeneräiseen vaiheeseen, jossa aineisto järjestetään kuvaamaan ilmiötä, vaan siitä pitää pystyä tekemään myös johtopäätöksiä. Myös prosessi, josta johtopäätökset tehdään, tulee tuoda näkyväksi. Tutkijan tuleekin kyetä tuottamaan mielekkäitä johtopäätöksiä pelkän aineiston järjestämisen sijaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.) Sisällönanalyysin ei pitäisi olla myöskään linssi tutkijan oletuksiin ja ennakkoluuloihin (Schreier 2014, 2).

Tässä tutkielmassa kirjallisena aineistona toimii litteroitu haastatteluaineisto, jota tarkastelen sisällönanalyysin avulla. Tässä alaluvussa kuvaamaan läpinäkyväksi analyysiprosessin, jonka pohjalta tuotan tuloksia. Lähtökohtaisesti laadullisen tutkimuksen sisällä tehtävän sisällönanalyysin kolmeksi tärkeäksi peruskäsitteeksi on määritetty aineisto, analyysi ja koodaus (Silvasti 2014, 33–34). Systemaattinen aineiston järjestäminen lähtee jokaisen tutkimuskysymysten kannalta relevantteihin havaintoihin kohdistetusta tarkastelusta. Järjestäminen ja valikointi etenee askel kerrallaan tutkimuskysymyksistä tarkkaan havaintojen koodaamiseen (Schreier 2014, 2–3). Tässä tutkielmassa tätä järjestelyn prosessia ohjaa teoriaohjaava sisällönanalyysi.

6.2.1 Sisällönanalyysin suhde teoriaan

Se, kuinka sisällönanalyysissä aineistoa koodataan nojaa siihen, millainen sisällönanalyysin ja teorian suhde tutkimuksessa on. Yleisesti on nähty kolme erilaista ja toisistaan poikkeavaa tapaa, jotka johtavat erilaisiin tapoihin tuottaa sisällönanalyysia. Näitä ovat aineistolähtöinen, teorialähtöinen ja teoriaohjaava tapa (Grönfors 2011, 14–20; Silvasti 2014, 39).

Aineistolähtöisellä lähestymistavalla tarkoitetaan sitä, kuinka tutkija lukee aineistoaan yhdistelemällä pienemmistä havainnoista suurempia kokonaisuuksia. Esimerkiksi silloin kun tutkija pyrkii rakentamaan teoriaa aineistosta tekemien havaintojen pohjalta. Tällaista logiikkaa kutsutaan induktiiviseksi päättelyksi. (Grönfors 2011, 15.) Aineistoa koodatessa analyysi etenee siten, että aineisto puretaan osiin ja näistä osista muodostetaan teemoja. Tämä mahdollistaa tutkijan muodostaa koodeja ilman mitään teoreettisia ennako-oletuksia (Silvasti 2014, 40.)

Teorialähtöistä lähestymistapaa aineistoon voi kuvailla siten että tutkija etenee yleisestä yksityiskohtaiseen, deduktiivisen logiikan mukaan. Toisin sanoen aineistoa

lähestytään yleisesti tunnettujen tosiasioiden pohjalta (Grönfors 2011, 14). Tuolloin aineistoa tarkastellaan vain ennalta määritellyn teorian näkökulmasta. Näkökulma on usein rajattu siinä vaiheessa, kun tutkija on operationalisoinut käyttämänsä teorian. Analyysi etenee siten, että ennalta määritelty koodi puretaan osiin aineiston suhteen. Tässä tavassa aineisto rajautuu siten, että teorianmallin ulkopuolelle asettuvat muut havainnot rajautuvat aineistosta ulkopuolelle. (Silvasti 2014, 40–43.) Tässä mielessä tapa voi jopa rajoittaa tutkijaa. Tässä tutkielmassa teorian suhde sisällönanalyysin on sen kolmas muoto eli *teoriaohjaava*.

6.2.2 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Tutkielmassa on hahmoteltu³¹ aiemman tutkimuksen pohjalta metsäbileitä koskevista kulttuurista esimerkkejä, jotka asettuvat heterotopian (Foucault 1986) periaatteiden alle. Toisin sanoen teoreettisen viitekehyksen pohjalta on operationalisoitu kategorioita, joita hyödynnetään analyysissä. Kuitenkin heterotopian käsitettä on luonnehdittu teoreettisesti keskeneräiseksi ja Foucault'n periaatteita muun muassa epä johdonmukaisiksi (Johnson 2003). Siksi olen lähestynyt aineistoa myös aineistolähtöisesti tunnistamalla sieltä omia teemoja, siten että analyysia ei voi pitää suoraan teorialähtöisenä, vaikka kategoriat tuovatkin havainnoille teoreettista selitysvoimaa. Tutkimusasetelmassa teoria toimii työkaluna tavalla, joka luo asetelman, jossa sisällönanalyysi on toteutettu *teoriaohjaavasti*.

Tiina Silvasti (2014, 43) muotoilee, että teoriaohjaava koodaaminen ei rajoita tutkijaa tulkitsemasta aineiston moniäänisyyttä, mutta toisaalta antaa myös mahdollisuudet yhdistää analyysiin aiemmin muotoiltuja teoreettisia kategorioita. Teoriaohjaavassa lähestymistavassa päättely ei tapahdu suoraan induktiivisesti tai deduktiivisesti, vaan koodaaminen tapahtuu yhdistellen näitä muotoja. Teoriaohjaavan tavan yhteydessä puhutaankin abduktiivisesta päättelystä. (Grönfors 2011, 17–19; Silvasti 2014, 43.)

Teoriaohjaavassa koodaamisessa tarkastelu etenee esimerkiksi siten, että aineistosta voi nousta luokittelevia havaintoja, mutta tutkija voi myös yhdistää tähän tarkasteluun tutkijan jo tuntemia teoreettisia luokitteluita (Silvasti 2014, 43–44). Tässä tavassa havainnot eivät rajaudu ainoastaan teoriapohjan sisään, vaan aineistosta voi nousta myös omia koodeja. Teoriaohjaava lähestymistapa suhtautuu siis aineiston luokitteluun teorialähtöistä mallia joustavammin. Ero teoriaohjaavan ja aineistolähtöisen lähestymistavan välillä taas muodostuu siitä, kuinka käsitteet määritellään: määritelläänkö ne aineistolähtöisesti vai tuodaanko ne esimerkiksi jo ilmiöstä tiedetyn perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.)

³¹ Taulukko 1

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä tarkastelu etenee usein teorian ja aineistolähteisyyden välillä siten, että tutkija voi analyysissä edetä teorioiden ohjaamien kategorioiden mukaan, mutta aineistosta voi nousta myös omia koodeja (Silvasti 2014, 44). Tuomi & Sarajärvi (2009, 116–117) käyttävät esimerkkinä teoriaohjaavasta sisällönanalyysistä tapaa, jossa analyysin yläluokat on tuotu valmiina teorian pohjalta, ja tarkastelun alaluokat ovat syntyneet aineistolähtöisesti. Tutkimusasetelmassani olen johtanut sisällönanalyysin yläluokat, joita kutsun kategorioiksi heterotopian periaatteiden kautta (Taulukko2). Tutkimusasetelmassa heterotopia ja sen periaatteet tuovat teoriaohjaavaa tukea aineiston järjestelmälliselle ja teoreettiselle selitysvoimaa havaintojen tulkittamiselle.

TAULUKKO 2 Heterotopian periaatteet ja metsäbileet (tiivistys).

	Periaate (Kategoriat)	Esimerkki (Kategoria, jonka avulla luokitte- len havaintoja)
1	Heterotopian poikkeavuus. Heterotopioita löytyy kaikista kulttuureista	Metsäbileiden poikkeavuus. Tapahtumatila poikkeaa valtavirrasta
2	Heterotopian tilalliset merkitykset muuttuvat	Tapahtumatila (<i>metsä</i>) saa uusia tilallisia merkityksiä
3	Heterotopia pitää sisällään useita muuten yhteensopimattomia tiloja.	Tapahtumatila pitää sisällään erilaisia tilan kokemuksia
4	Heterotopia ja aika. Heterotopian festivaalisuus	Tapahtumatilan heterotopinen festivaalisuus
5	Heterotopian saavuttaminen edellyttää eksklusiivista prosessia	Tapahtumatilaan pääseminen edellyttää eksklusiivista prosessia
6	Heterotopian suhde muihin tiloihin	Tapahtumatila peilaa muiden tilojen luonnetta

Heterotopian periaatteiden pohjalta johdettujen kategorioiden lisäksi käytän apuna koodeja, joita tunnistin aineistosta. Koodaaminen tarkoittaa vaihetta, jossa aineistoa aletaan purkamaan osiin jäsentelemällä ja luokittelemalla sitä. Koodaamisessa tutkija paikantaa ja tunnistaa tutkimusasetelman kannalta kiinnostavia havaintoja. Tiivistetyksi ilmaistuna koodit ovat esimerkiksi avainsanoja, käsitteitä tai yhteisiä nimittäjiä (Silvasti 2014, 38–39; Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Aineiston koon sekä omien mieltymysteni vuoksi päätin toteuttaa koodaamisen käsityönä merkitsemällä koodeja eri värisin sävyin. Pro gradun laajuudessa maisterintutkielmassa aineiston koodaaminen värein onkin hyväksi todettu menetelmä (Silvasti 2014, 39). Havainnollistaakseni analyysiprosessia annan esimerkin siitä, kuinka järjestelin aineistoa yhden kategorian alle.

Punaisella merkittyjen kategorioiden alle asettelin sinisellä merkityjä koodeja. Esimerkkinä aineistosta nousseena koodina toimii *ulkopuolisuus*. Ulkopuolisuuden alle koodasin havainnot, jotka kuvasivat sitä, mikä sijoittuu metsäbiletilan ulkopuo-

lelle: metsäbileisiin kuulumattomaksi, ”jossain muualla” sijaitsevaksi ja tapahtumaan ”ei toivotuksi”. Koodeille esitin apukysymyksiä, jotka auttoivat tuomaan näiden havaintojen luonnetta esille. Osa koodeista myös kategorisoitui useiden eri kategorioiden, eli punaisella merkittyjen heterotopian prinssiippien alle ja tuolloin apukysymykset määräytyivät kategorioiden mukaan.

Tein jatkuvasti muuttuvaa analyysikarttaa luokitteluistani ja selkeyden vuoksi apukysymykset merkitsin oranssilla. Esimerkiksi metsäbileiden saavutettavuutta tarkastelevan kategorian: *Tapahtumatilaan pääseminen edellyttää eksklusiivista prosessia (viides prinssiippi)*, alle koodatun ulkopuolisuuden havainnoille esitin apukysymyksen *mikä rajaa ulos?* Apukysymykset olivat siis eräänlaisia ”pieniä tutkimuskysymyksiä tutkimuksen sisällä”. Katgoria määräsi myös sen, että tarkastelin nimenomaan eksklusiivista prosessia ennen tapahtumatilaan päätymistä. Näin ollen rajasin havainnot vain siihen ”mitä tapahtuu ennen” tapahtumatilaan päätymistä.

Sisällönanalyysia voi kuvata prosessiksi, jossa aineistoa puretaan osiin erilaisten tasojen mukaan. Koodaaminen muuttuu tasolta toiselle siirtyessä teemojen hahmottelemiseksi (Silvasti 2014, 39). Tarkastelemalla kysymystä näiden taso tasolta syvemmälle etenevien ja linssiä tarkemmaksi suodattavien sekä toistuvien ja uudelleen luku vaatuvien työvaiheiden avulla, tunnistin havainnoille yhteisen teeman, joka oli *käyttäytyminen*. Käyttäytyminen oli teema, joka näytti toistuvan ulkopuolisuuden koodin alle asettuneissa havainnoissa. Teemat merkitsin vihreällä ja tarvittaessa esitin myös niille apukysymyksiä, kuten tässä tapauksessa *millaista on ulos rajaava käyttäytyminen?* Esitin ulkopuolisuuden havainnoille myös kysymyksen *kuka rajaa ulos?* Tätä havaintoryhmää yhdisti *yhteisö*, jota edustivat aineistosta tehtyjen havaintojen mukaan tapahtumien järjestäjät ja tapahtuman vieraat. Tämä johti kohti havaintoja, joita muihin esille nousseihin alateemoihin yhdistelemällä, pystyin tulkitsemaan aineistosta nousevia merkityksiä.

Edellä oleva esimerkki havainnollistaa tuottamani analyysiprosessin etenemistä. Tein vastaavan aineistoa havaintojen pohjalta luokittelevan analyysiprosessin myös muiden kategorioiden alle, erilaisilla aineistosta nousseilla teemoilla ja apukysymyksillä. Näiden luokittelujen lopullinen toteutuminen tapahtui lukuisten aineiston läpilukujen myötä. Lopuksi kasasin prosessista tiivistyneitä havaintoja *yhdistäviksi teemoiksi*, joista pystyi tulkitsemaan tuloksia.

Sisällönanalyysissä keskeistä on havaintojen rajaaminen sen mukaan mistä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Ennen analyysilukuihin menemistä kertaan lyhyesti tutkimukseni tavoitteen ja tutkimuskysymykset.

6.3 Tutkimuskysymykset

Yhteiskuntatieteellisesti metsäbileet näyttävät kauttaaltaan hyvin kiintoisalta ilmiöltä. Ensinnäkin metsäbileet sijaitsevat julkisesti saavutettavissa olevassa metsätilassa, mutta ne ovat silti kutsuvierastapahtumina eksklusiivisia. Toiseksi tapahtumamuotona metsäbileet nojaavat psytranceksi kutsuttuun musiikin tyyliin, joka vaikuttaa myös siihen millaiseksi esteettiseksi kokemukseksi metsäbileet tuotetaan. Kulttuurintutkimuksellisesti kyseessä on suomalaisessa tutkimuksessa varsin vähäiselle tarkastelulle jäänyt alakulttuuri-ilmiö. Kolmanneksi metsäbileet ovat niin kutsuttuja reivejä, ja tapahtumina ne pyrkivät eroamaan ja tarjoamaan vaihtoehtoista tilaa valtavirtaisille tapahtumaille ja tapahtumakulttuurille. Ajankohtaisessa uutisoinnissa myös vastaavia tapahtumia järjestävien ja niihin osallistuvien henkilöiden ääni on jäänyt vielä vähäiselle huomiolle.

Tästä asetelmasta tutkielma pyrkii selvittämään, millaisia sosiaalisia merkityksiä metsäbileisiin osallistuneet antavat metsäbileille. Työn lopullinen tavoite on tuoda metsäbileitä yhteiskuntatieteellisesti ymmärrettäväksi. Tuodakseni tarkastelulle teoreettista selitysvoimaa, sovellan alakulttuureja tarkastellutta tutkimusta ja Michel Foucault'n (1986) tilaa koskevaa heterotopian käsitettä teoriaohjaavasti. Tämän pohjalta lähestyn ilmiötä seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

Millaisia merkityksiä metsäbileillä on niihin osallistuville?

A) Millaisia merkityksiä tapahtuman eksklusiivisuudella on?

B) Millainen esteettinen kokemus metsäbileet ovat?

C) Kuinka tapahtumatila eroaa muista tiloista?

7 METSÄBILEIDEN ETSIMINEN

Vastaamalla tutkimuskysymykseen *Millaisia merkityksiä tapahtuman eksklusiivisuudella on*, pyrin avaamaan sitä, millainen matka metsäbileiden pariin päätyminen on ja millaisia merkityksiä tällä sisään ja ulos sulkevalla prosessilla on.

Heterotopian viides prinssiippi muodostaa analyysissa kategorian, joka toimii työkaluna osana sisällönanalyysia. Viides prinssiippi koskee tilan saavuttamista, joita Foucault kuvaili järjestelmäksi riittejä, koodeja ja performansseista (Foucault 1986). Nämä muodostavat yhdessä järjestelmän, joka avaa ja sulkee tilan, ja näin eristää sen ulkopuolella olevasta. Foucault'n esimerkit korostavat heterotopioiden salamyhkäisyyttä ja heterotopioiden sisäänpääsyräitit tapahtuvatkin näkymättömissä, "jossain muualla" (Johnson 2006, 79).

Kategorian alle olen järjestänyt aineistossa ilmenneitä havaintoja yhdistäviä koodauksia, jotka olen nimennyt niitä yhdistävien teemojen mukaan: *sisäpiiri*, *ulkopuoli*, *matka ja portinvartija*. Näiden alle asetin apukysymyksiä, joiden avulla tunnistin lisää esiin havaintoja yhdistäviä teemoja.

Kuviossa 1 olen esittänyt tiivistetysti osan kuvailemastani sisällönanalyysimallista. *Sisäpiirin* koodi luokitteli havaintoja siten että se kertoi siitä mikä avaa sisään pääsyn alun perin tapahtumiin: *ketkä* ovat tervetulleita, *miksi* sisään pääsy aukeaa ja *miten* tämä sisään pääsy tapahtuu. *Matkaksi* nimeämäni koodi luokitteli havaintoja siten, että se avasi sisään pääsyprosessia siitä pisteestä mistä prosessi kohti sisään pääsyä *alkaa*, siihen kuinka tapahtuma sijainti *löydetään* ja lopulta siihen mihin tämä matka *päätyy*. *Portinvartijaksi* nimeämäni koodi purki sisään pääsyn mekanismia, avaamalla *kuka* sisään pääsyn mahdollistaa ja *miksi* tilaan on portinvartija. *Ulkopuolisuuden* koodi kuvitti ulossulkemisen mekanismia tuomalla esiin sen *mikä* rajaa ulos, *miksi* rajataan ulos, *kuka* rajaa ulos ja *miten* tämä tapahtuu.

KUVIO 1 Esimerkki: analyysin luokittelu (koodit ja apukysymykset)

7.1 Matka sisään ja ulossulkevat mekanismit

Sisäänpääsy metsäbileisiin oli monen haastatellun kohdalla käynyt jonkun jo tapahtumissa käyvän ystävän tai muun läheisen kautta, tai "virallisiksi", "luvallisiksi" ja "avoimiksi" luonnehdittujen samojen järjestäjien elektronisen musiikin klubitapahtumien kautta. Alun perin kiinnostus metsäbileitä kohtaan oli monella ollut itsestä

lähtevää tai vaihtoehtoisesti tapahtuman pariin oli päätynyt kaverin houkuttelemana. Itsestä lähtevä kiinnostus näkyi jopa eräänlaisena edellytyksenä, sillä metsäbileitä kuvattiin tapahtumaksi joka ”ei ole kaikille sopiva”, mutta siitä kiinnostuneet ”kyllä löytävät paikalle”

”Itsestä lähtevän kiinnostuksen” ilmaiseminen tarkoitti sen osoittamista metsäbileiden järjestäjille esimerkiksi sosiaalisen median kautta, tai menemällä ”virallisissa ympäristöissä” järjestettyihin elektronisen musiikin, usein psytrance-tyylilajiin painottuneisiin tapahtumiin ja ”tutustumalla ihmisiin”. Käytännössä nämä tarkoittivat lähestymällä esimerkiksi yksityisviestillä tiettyjä sosiaalisen median tilejä, jotka ”asioista kiinnostuneet kyllä löytävät”, tai menemällä tapahtumiin, jossa säännöllisesti käymällä ”otetaan kyllä porukkaan mukaan”

Toisaalta myös kaikki muutkin kuin ”asiaan vihkiytyneet”, toivotettiin tervetulleeksi ”kurkkaamaan” metsäbileisiin että mistä on kyse. Joskin epäselväksi jäi missä ja kenelle ilmaista tämä kiinnostus. Tiivistetysti tätä voisikin kuvata siten että he, jotka tietävät mistä on kyse, osaavat kyllä hakeutua tapahtuman pariin.

[J]os on se orastava kiinnostus, niin ihminen varmaan ajautuu tuntemaan jonkun, joka tuntee jonkun ja siitä se sitten lähtee. (Santeri)

Metsäbileitä luonnehdittiin ”ei kaikille sopivaksi”, mutta ”asiaan vihkiytyneet” ja ”hyvät tyypit” sekä ”paikkaan sopeutuvat” olivat tervetulleita. Esimerkiksi kysyessäni, ”kuinka joku, joka on juuri muuttanut kaupunkiin eikä tunne täältä ketään löytäisi tapahtuman”, haastateltavat kuvailivat sitä, että jos tietty musiikkityyli johon metsäbileet kytkeytyvät kiinnostaa, todennäköisesti päätyvät näille virallisiksi luonnehdituille klubeille, jossa tutustuvat paikalliseen skeneen. ”Ask your local dealer” -yksi vastaaja kuvaili nauraen, jatkaen kuitenkin:

[K]yseele ihmisiltä. Klubitapahtumissa, nii kysyy järjestäjiltä et onko tietoa tällaisesta asiasta. (Olli)

Yleisesti vastauksissa korostui, kuinka sen sijaan että metsäbileisiin ”vain mentäisiin”, sinne *hakeudutaan*. Jos tietty elektroninen musiikki ja siihen kytkeytyvä kulttuuri kiinnostaa, niin silloin oletettavasti osaa myös hakeutua tiettyjen sosiaalisen median tilien ja ryhmien pariin tai saman skenen virallisten tapahtumien pariin, jossa voi tutustua ihmisiin. Se että henkilö päätyy näille virallisille klubeille osoittaa jo jonkinlaista esiymmärrystä metsäbileitä kohtaan, jonka perusteella voidaan olettaa, että todennäköisesti ”hän tietää” mistä on kyse ja tuntee mahdollisesti tapahtuman ”kirjoittamatomat pelisäännöt”.

Monet kuvailivat kuinka ”hyvät tyypit” tunnistaa ”asiaan vihkiytyneinä”, jota moni kuvaili ymmärrykseksi tiettyjä kulttuurisia periaatteita ja käyttäytymistapoja kohtaan, jotka kytkeytyvät tapahtuman arvomaailmaan ja määrittävät siellä sallittua

ja ei-sallittua käytöstä. Kysyessäni ”mistä nämä hyvät tyypit tunnistaa”, yksi vastaajista havainnollisti sen liittyvän kulttuuriin ja siihen kytkeytyviin arvoihin:

No ehkä jos jollain on suuri kiinnostus musiikkia kohtaan, semmosta... kulttuuriin vihkiytyneet tyypit. (...) sit ehkä semmonenkin, et jos joku jakaa tietynlaisia arvoja tai tietynlaista avomielisyyttä, niin sellasille tyypeille on et, hei sua vois kiinnostaa metsäbileet, et siellä on tällasta ja tällasta porukkaa, ja siellä on tämmönen ja tämmönen tunnelma ja meininki. (Olli)

Asiaan vihkiytyneisyys ja tietyt käyttäytymismallit tuottivat *luottamusta*, jota hän myöhemmin luonnehti jopa sokeaksi:

Lähtökohtaisesti luottaa siihen et ne, jotka tietää hommasta, niin tietää mikä se homman ydin on. Et on se vähän semmoista sokeatakin luottoa (Olli)

Metsäbileitä kuvailtiin avoimeksi kaikille, jotka ”ymmärtävät meiningin” ja oletuksella ”tietävät mistä asiassa on kyse”. Tämän nähtiin tuottavan luottamusta ja luottamus toistui aineistossa lukuisia kertoja. Näin se esimerkiksi näkyi kysyessäni Matilta, ”millaisille ihmisille tapahtuma on”:

Oikeastaan kaikenlaisille ketkä on avoinna vastaanottaa sen meiningin, et jokainen saa olla sellainen kun on, ja kunnioitetaan niitä tiettyjä kirjoittamattomia sääntöjä siitä et jokainen saa tulla ja olla sellainen kuin on. (Matti)

Luottamus johtaa siihen, että saa kutsuja metsäbileisiin. Usea haastateltu kuvaili myös tuoneensa uusia kavereita, jotka ovat osoittautuneet ”hyviksi tyypeiksi” metsäbileisiin. Kysyessäni, ”millaisia nämä hyvät tyypit ovat” haastatellut kuvailivat jälleen tietynlaista luottamusta, joka on saavutettu jo etukäteen:

[M]ä luottaisin siihen et ne tyypit olisi jo sellaisia, että niille ei sellaisia perus etikettisääntöjä tarvis edes sanoa (naurua). Sitten olisin vähän jo väärillä vesillä, jos mä alkaisin kouluttaa tyyppejä johonkin bailuihin. Et kyllä luotan jo siihen et, jos mä sanon hyvistä bailuista ja kerron mikä meininki, niin mä tiedän et jengi osaa käyttäytyä ilman sitä sanomista. (Matti)

[O]lemalla oma itsensä ja käyttäytymällä hyvin. Kyl tässä on sellanen hyvä tyyppi juttu, niinku kaikissa alakulttuurihommissa tuntuu olevan. (Santeri)

Jos ei ennestään jo tuntenut ihmisiä, jotka kutsuisivat metsäbileisiin, viralliset alakulttuurin omat klubitapahtumat nähtiin eräänlaisena porttina. Tämä oli tila, jossa näyttää tietynlaisen ”etiketin”, ”kirjoittamattomien sääntöjen” tuntemus. Tilassa *yhteisö* näyttäytyi eräänlaisena portinvartijana. Esimerkiksi ”hyvät tyypit” olivat aina tervetulleita. ”Hyvät tyypit”, olivat usein jo ennestään jonkun aktiivisesti tapahtumissa käy-

vien tuttuja. Sisäänpääsyssä korostuikin yhteisöllisyys siinä mielessä, että usein alakuulttuurin ja tietyn musiikillisen tyylilajin tapahtumissa käyvien ihmisten sosiaalisia verkostoja luonnehdittiin ”pieniksi piireiksi”, jossa myös huonoa käytöstä koskevat ”jutut leviävät”. Toisaalta joistakin tapahtumiin tulleista näkyi myös suoraan että ”he olivat väärässä paikassa”:

[J]oskus ihan tavallisissa (...) konemusabileissa, et välillä sinne saattaa tulla läjä porukkaa keistä huomaa, et tuomitsematta yhtään, et huomaa vähän sillalailla, et ne ei oikein ehkä tiedä mikä se meininki on siellä ja muuta. Sit joutuu sillei kysyy et oottekste ihan fiiliksessä tulossa tänne et tervetuloa, mutta tota onks tää teille nyt ihan se paikka mihin te oikeesti haluatte tulla. (Matti)

Kysyttäessä mikä rajaa porukan ulkopuolelle, että ei saa kutsuja metsäbileisiin *käytäytyminen* nousi keskeiseksi havainnoksi.

Varmaan tietyt käytösmallit. Jos sä oot joku vihaaja, niin ei sua haluta porukkaan, tai muuta. Mutta kyllä mä uskon että sinne porukkaan pääsee helposti. Et ei tarvii kuin muutamia kertoja käydä bileissä, niin sut jo tunnustetaan siellä. (Kimmo)

Kimkokin viittasi edellä ns. ”virallisiin” klubitapahtumiin tai ”sisäbileisiin”, jotka näyttäytyivät tärkeänä porttina metsäbileiden pariin. Tämän kuvailtiin olevan tärkeä väylä esimerkiksi henkilöille, joilla ei ollut kaupungissa valmiiksi sosiaalisia verkostoja kuten kaupunkiin muuttaneet uudet asukkaat. Heidän kuvailtiin oletuksella löytävän näiden tapahtumien äärelle, jos tietty musiikki kiinnosti.

Se vaan tapahtuu spontaanisti. Mäkin asuin Jyväskylässä vuoden ennen kuin löysin tapahtumien pariin. Joten ne (metsäbileet) on piilossa, ne ei oo julkista tietoa, mutta silloin kun elektroninen musiikki kiinnostaa, löytää kyllä samoista asioista kiinnostuneiden ihmisten pariin, jotka kertovat ”hei sua vois kiinnostaa tällainen tapahtuma” (Juho)

Toisaalta aina sisäänpääsy ei tapahdu klubien kautta. Metsäbileistä tiedottamisen kuvailtiin muuttuneen paljon viimeisen kymmenen vuoden aikana. Aiemmin tiedottaminen keskittyi virallisten klubien yhteydessä jaettuihin ”flajereihin” jolloin sillä missä tapahtumissa ja ympäristöissä ”flajereita” ja kenelle niitä jaettiin, pystyttiin kontrolloimaan sitä, että tieto tapahtumista menee henkilöiden pariin, joilla on jo jokinlainen esiymmärrys. Viimeisen kymmenen vuoden aikana kuitenkin sosiaalisen median merkitys tiedottamisessa on kasvanut, ja ”flajereista” keskeisenä tiedotuskanavana on luovuttu. Tällä hetkellä metsäbileistä tiedottaminen keskittyy sosiaalisen median kanaviin ja ”puskaradioon”, joskin myös jälkimmäiseen vähenevässä määrin. Esimerkiksi metsäbileet julkistetaan suljettuina Facebook-tapahtumaryhminä, joihin kutsut menevät henkilöille, jotka jo valmiiksi seurasivat tiettyjä sosiaalisen median ti-

lejä. Nämä tilit ja profiilit oletetaan olevan selviä ihmisille, jotka käyvät myös ”virallisissa” tapahtumissa. Näin pystytään varmistamaan, että tieto tapahtumista menee henkilöille, jotka tapahtumissa käyvät muutenkin.

Sosiaalisen median tilit ja tapahtumat eivät usein ole erityisen vaikeasti löydettävissä, vaan pikemminkin niiden oletetaan olevan asiasta kiinnostuneille helpposti löydettävissä. Kysyttäessä Hannalta, ”pitäisikö metsäbileistä tietää useampien ja tulisiko tapahtumia mainostaa julkisemmin”, hän puki sanoiksi hyvin tiiviisti sen mikä toistui aineistossa lähes kauttaaltaan:

Niihin löytää varmaan ne ketkä niihin haluaa (Hanna)

Henkilöt, jotka olivat käyttäytyneet toistuvasti huonosti julkisissa ”virallisissa” klubi-tapahtumissa, eivät saa kutsuja metsäbileisiin. Tämä ulossulkeva mekanismi toimii siten, että näiltä henkilöiltä estetään tietyt sosiaaliseen median julkaisut ja heitä ei kutsuta tapahtumaryhmiin. Näitä henkilöitä kuvailtiin olevan kuitenkin niin vähän, että sosiaalisen median näkyvyyden kontrollointi on helppo toteuttaa:

Jyväskylän metsäbileissä on se et ihmiset tuntee tosi pitkälti toisensa ja me tiedetään esimerkiksi niitten systeemien kautta, et mitä kautta me kutsuja laitetaan et kenelle me niitä kutsuja laitetaan, ja koitetaan esimerkiksi sen verran niinku pitää huolta ennen tapahtumaa et tietyt ihmiset kenellä saattaa olla vaikka taipumusta pahoihin ylilyönteihin niin se saattaa olla ihan porttikielto oikeesti, mikä kuulostaa myös tosi hämmentävältä, koska sen pitäis olla avoin kaikille, mutta sellasia tietyn näköisiä riskejä pitää koittaa tietenkkin myös välttää, koska me ollaan kaukana mistään ja jos jotain sattuis, niin pitää tietysti olla todella tarkkana et mitä niissä tilanteissa tehdään miten toimitaan. (Iida)

Usein ensikertalaisille ja jopa tuntemattomille, jotka seuraavat tiettyjä sosiaalisen median tilejä ja käyttäjiä laitetaan myös kutsuja. Joskus tapahtumaryhmäkutsuja laitetaan henkilöille myös ihan vain sillä perusteella, että he olivat ”hyvien tyyppien” ystäviä. Myös tuntemattomilta tulevia seuraamispyyntöjä tapahtuman järjestäjien profiileihin tai yksityisviestejä, joissa tiedustellaan pääsyä metsäbileisiin, kuvailtiin hyväksyttävän usein ja matalalla kynnyksellä. Näitä hyväksytään etenkin, jos tuntemattomien julkinen Facebook-profiili ja sosiaalisen median käyttäytyminen, kuten kommentointi vaikuttaa ”asialliselta” eikä ole ristiriidassa metsäbileiden arvomaailman kanssa. Kysyessäni ”mikä olisi ristiriitaista”, eräs haastateltava kuvaili kuinka ”äärioikeistoon viittaavat kuvat ovat ehdoton ei”.

Ulossulkevan prosessin merkitys on ennen kaikkea *ennaltaehkäistä* mahdollisia häiriökäyttäytymisiä metsäbileissä. Sisäänpääsy metsäbileisiin aukeaa osoittamalla

kiinnostuksen, joka pitää sisällään oletuksen tiettyjen ”yhteisiksi pelisäännöiksi” kuvailujen käyttäytymismallien tuntemisesta. Matin vastauksessa tiivistyy hyvin, kuinka aineistossa näkyvät sisäänpääsyprosessin merkitykset:

Et jos sä edustat niitä arvoja ja sä fiilaat niitä arvoja, niin sä oot automaattisesti hyvä tyyppi. Jos sä taas edustat sellaista kulttuuria, et mikä aiheuttaa ongelmia, vaikka viinarähinä tai ihmisten häiritseminen tai joku tällainen niin siinä on peiliin katsomisen paikka et en mä sano et sä oot huono ihminen välttämättä, mut ehkä bilekäyttäytymismielessä sulla on ehkä vähän korjattavaa asenteessa (naurua). Niin siinä voi ehkä ton kuitata, et mikä on hyvä tyyppi ja mikä ei tuos mielessä. Mut mikä pääsee, niin ehkä enemmän se et tavallaan sä käyt vaikka bailuissa mitkä on tota sellasia julkisia, virallisia, bailuja, vaikka jotkut (julkiset) bailut tai jotain, et niidenhän viestittämiseen on ihan julkiset kanavat ja julkiset flaijerit tuolla ilmoitustauluilla ja sosiaalisen median kanavilla ja muuta. Sit kun sä käyt niissä bailuissa ja tutustut ihmisiin niin, tai parhaimmillaan voit siellä bileissä, kun meet julkisiin bileisiin niin saada flaijerin kouraan et kuukauden päästä on tällaset, et seuraile vaikka tätä kanavaa, et saat lisää tietoa siitä. Et kyllähän se sillein, et aika nopeesti tulee se et alat vaan käymään. Tai sit just se että sulla on frendeit ketkä käy ite jossain ja ne sit kutsuu sut bailuihin. Näinhän se menee, mutta sellaiselle tyyppille kuka muuttaa, vaikka yksinään kaupunkiin, kuka ei vaikka, tai ei oo ketään tuttuja tai kavereita tai muuta, niin kyl noi julkiset tiedotuskanavat ainakin näistä jostain bileistä ilmoittaa ja sit kun niihin menee niin aika nopeesti sut otetaan meininkeihin mukaan, jos sä vaan meet sinne. (Matti)

7.2 Sisäänpääsymatkan päätös ja tilan portinvartija

Tieto metsäbileistä kantautuu henkilöille, jotka muutenkin käyvät tietyissä ”virallisissa” alakulttuuritapahtumissa, tietävät kiinnostuksensa myötä mitä sosiaalisen median kanavia seurata tai tuntevat muuten henkilöitä, jotka kytkeytyvät metsäbileisiin. Metsäbileitä koskeva ”julkinen” tiedottaminen tapahtuu suljetuissa Facebook-tapahtumaryhmissä, joihin vain valikoiduilla on pääsy. Jo se keitä esimerkiksi Facebook-tapahtumaan kutsutuksi päätyy, toimii sisään ja ulos sulkevana mekanismina. Lisäksi ”puskaradion” oletetaan tavoittaneen ”hyvät tyypit”.

Seuraavaksi tarkastelen mitä tapahtuu, kun metsäbileiden ajankohta alkaa lähestymään ja sijainti tulee yhteisön tietoon.

Julkisesti se (sijainti) paljastetaan tyyliin, vaikka samana päivänä tai edellisenä päivänä. Monesti siinä saattaa olla, et jos se on joku uus paikka, niin siinä saattaa olla sellaiset lähestymisohjeet mestoille, et hei älkää tulko vaik tuolta ison tien puolelta, et koittakaa tulla vaikka täältä pikkutien puolelta, niin ei aiheuteta hämminkiä. (Matti)

Tapahtuman sijainti paljastetaan usein vasta viime hetkellä, kuten tapahtumapäivänä. Tällä pyritään välttämään tiedon leviäminen ulkopuolisille. Joskus, jos tapahtumasijainti on jossain uudella paikalla, tai sinne kulku tapahtuu huomiota herättävää reit-

tiä pitkin, saattavat järjestäjät antaa ohjeita siitä, kuinka sijaintia tulisi lähestyä huomiota herättämättömästi. Tiedottaminen pitää sisällään tietoja myös esimerkiksi siitä, mihin autot tulisi jättää tai millä julkisilla välineillä sijaintiin pääsee.

Sijainnin lisäksi tapahtumaryhmissä tiedotetaan toisinaan käyttäytymissäännöistä, jotka koskevat muun muassa sitä, kuinka tapahtumassa tulee kunnioittaa toisia kanssajuhlijoita, ja että vain tapahtumaryhmään kutsutuilla on sisäänpääsy. Näin voidaan myös painottaa ennaltaehkäisevästi, että paikalle saapuu tilan säännöt ymmärtäviä, tai kuten Riikka ja Matti asiaa luonnehtivat:

Et sinne metsään sattuu vaan ne henkilöt ketkä osaa protokollaan, osaa huolehtii ittestään ja muista, ja pitää luonnon puhtaana. (Riikka)

[S]euloa sitä pois et ei tuu niitä tyyppisiä et voi aiheuttaa sitä hämminkiä, koska ne on ihan väärässä paikassa vääränlaisella asenteella. (Matti)

Ennaltaehkäisevän kontrolloinnin ja hallinnoinnin lisäksi sosiaalisen median tapahtumaryhmät nähdään olevan myös *yhteisöllisen osallistumisen* kannalta tärkeitä. Tapahtumapaikat sijaitsevat usein kaupungin ulkopuolella, ja tämä edellyttää myös kyytien järjestämistä. Moni haastateltu luonnehti esimerkiksi sosiaalisen median tapahtumaryhmissä tapahtuvaa kyytien organisoimista yhteisöllisyyttä vahvistavaksi. Tapahtuman sijaintiin päätyminen vaikuttaa jo hyvin yhteisölliseltä ja yksilöitä osallistavalta. Järjestäjät kertoivat luottavansa siihen, että ihmiset sopivat kyydit keskenään Facebookin tapahtumaryhmissä, eivätkä he sanojensa mukaan ota vastuuta näiden organisoimisesta. Moni vastaaja kuvailikin, kuinka kyytien sopiminen ja järjesteleminen on jo itsessään merkityksellistä esimerkiksi ihmisiin tutustumisen kannalta.

Tapahtumatilaan saapuminen osoittautui useissa vastauksissa hyvin mieleen jääneeksi hetkeksi. Tapahtumasijainnit sijaitsevat usein sijainneissa, joihin mennessä autot jätetään kauemmaksi, ja josta jatketaan jaloin kulkien metsäpolkuja pitkin. Tätä vaihetta moni vastaaja kuvaili ”jännittäväksi” tavalla, joka oli haastattelutilanteissa silminnähden innostunutta ja eläytyväistä. Tätä matkan vaihetta kuvaillaan muun muassa seuraavasti:

[S]e koko prosessi, kun sä etsit sitä paikkaa ja musiikki jossain kaukana humisee ja sä et oo ihan varma missä se on ja se jännitys tiivistyy siinä. (Olli)

[S]e on paras tunne, kun sä et vielä nää sitä (tapahtumatilaa) tai sä et oo niin lähellä et sä näkisit ne ihmiset, mut sä kuulet sen musiikin. (Hanna)

Sä kävelet sinne metsäpolkua, niin jossain vaiheessa sä oot eka sillein et missä helvetissä tää nyt, missä mä nyt oon, mikä polku täällä.. Sitten yhtäkkiä alkaa jossain kuuluu sellainen pieni [kuiskaa hiljaisella äänellä] ”tum tum tum”, mistä sä tiedät et okei missä suunnassa metsä vähän kuuluu. (...) Niin se on jännittävää, kun sä kävelet siellä keskellä metsää, ja eka tuntuu et miten täällä voi mitkään bileet olla ja sitten sä pikkuhiljaa kuulet ja sit sä pikkuhiljaa näät jotain valoja, ja sit meet sinne. (Riikka)

Kun tapahtumatila alkaa vihdoinkin lähestymään, kuljetaan tilaan sisään toisinaan eräänlaisen lipunmyynnin kautta, jossa tarkastetaan nimi listalta. Tämä piste voi sijaita esimerkiksi keskeisen polun varressa aivan tapahtumapaikan vieressä. Nimilista on laadittu esimerkiksi Facebook tapahtumaryhmässä itsensä osallistuneiksi ja kiinnostuneiksi klikanneiden pohjalta. Tämän perusteella on osattu laatia myös jonkinlainen ennakkokäsitys siitä, kuinka paljon tapahtumaan tulee osallistujia.

Toisinaan on hyvinkin selkeästi hahmotettu tiettyjä henkilöitä, joille ei ole kutsuja laitettu ja joilta sisäänpääsy ei ole mahdollista, esimerkiksi aiemman metsäbileissä tai virallisilla klubeilla tapahtuneen huonon käytöksen vuoksi. Etäisyys nähdään myös ennaltaehkäisevänä tekijänä tapahtuman viihtyvyyden kannalta. Tapahtuman sijainnin kaupungin ulkopuolella nähdään vaikuttavan siihen, että esimerkiksi juuri ”kaikkein sekavimmat”, mutta myös ”väärään paikkaan tulevat” ja ”meininkiä ymmärtämättömät” henkilöt eivät eksy vahingossa paikalle. Toisaalta joskus harvoin, on käynyt niin että henkilöiltä on evätty pääsy sisään. Haastatellut kuvailevat, että näitä tilanteita on lopulta hyvin vähän, ja harvemmin nämä henkilöt tulevat edes tapahtumasijaintiin saakka.

[N]e (porttikiellot) pitää olla todella hyvin perusteltuja, että kyllä sillonkin sen on täytynyt olla toistuvaa käytöstä ja koska piirit on niin pienet niin harvoin se on mennyt ohi myöskään sellainen et se on et ne jutut on kyllä sit kuultu ympäriinsä (...), ja siinä on myös se, että me ollaan yleensä aina niin kaukana, niin tällaiset kaikkein sekavimmat ihmiset sinne harvoin edes päätyy lopulta. (Iida)

Toisaalta osa haastatelluista kuvailivat tilanteita joissa ”ulkopuoliset” olivat kuulleet huhuja tapahtumasta metsässä ja tulleet katsomaan mistä on kyse, kuitenkin lopulta aiheuttamatta ongelmia. Välillä on tullut myös tilanteita, jolloin paikalle on tullut henkilöitä, jotka ovat kuulleet tapahtumasta ja ovat kiinnostuneita siitä, mutta eivät olle nimelistalla. Heiltä ei ole suoriltaan kuitenkaan evätty pääsyä, vaan pikaisen arvion perusteella on voitu todeta ovatko he ”hyviä tyyppejä” vai eivät. Tähän vaikuttaa esimerkiksi se, kenen seurassa he liikkuvat:

[K]oska pienet piirit niin me tiedetään, että kenen kavereiden kanssa se on liikkeellä, et okei hän on näiden ja näiden kans, et ne on vastuullisia tyyppejä, et voit tulla (Iida)

Ihmisjoukkoa, joka oli päätenyt paikalle, kuvailtiin yhteisölliseksi, muut huomioon ottavaksi ja toisensa tuntevaksi tai toisiinsa helposti tutustuvaksi. Haastateltujen mukaan siksi harvemmin on tullut tilanteita, joissa joku täysin tuntematon on saapunut tilan sisäänkäynnille, tai keneltäkään on tarvinnut estää sisäänpääsyä.

Toisaalta sisäänkäynti on auennut myös esimerkiksi viranomaisille, jotka ovat silloin tällöin tulleet paikalle. Näiden kohtaamisten on kuvailtu menneen hyvässä yhteisymmärryksessä. Tosin moni haastateltu nosti esille erään kerran, kun tapahtuma

oli keskeytetty sen vuoksi että tapahtumatilassa sijaitti rakennus, joka oli sortumisuhan alla.

Ristiriitaisesti metsäbileiden tilaa kuvailtiin usein alueeksi, joka on kuitenkin julkisessa metsässä oleva tila, jonne kuka vaan voi tulla. Myös tämän havainnon pohjalta eksklusiivisuus näyttyy pikemminkin ennaltaehkäisevänä prosessina kuin täysin tilan sulkevana. Ennaltaehkäisy tapahtuu tiedottamisen ja kutsujen laittamisen prosesseissa. Toisaalta tapahtuman sijainti vahvistaa myös tapahtuman eksklusiivista luonnetta. Tapahtumassa on vierailut useita kertoja myös esimerkiksi täysin tapahtumasta tietämättömät ulkoilijat. *Käyttäytymisen* ja *kiinnostuksen* ilmaisun lisäksi sisäänpääsyn tilaan avaa joskus myös sattumus:

[O]n tullut metsästäjä yhtäkkiä keskelle metsää haulikon kanssa (naurua) et keskelle kaikkia hippejä (naurua). Sit ollaan sillein et mitä täällä tapahtuu ja se ihmettelee et mitä täällä tapahtuu. (Olli)

7.3 Metsäbileiden eksklusiivisuuden merkitykset

Eksklusiivisuuden merkityksiä tarkastelemalla metsäbileitä kuvaillaan kaikille käytäytymissäännöt tiedostaville ja tapahtumasta kiinnostuneille avoimeksi tapahtumaksi. Se että tapahtumaa kohtaan löytyy kiinnostusta osoittaa jo jonkinlaisen esiymmärryksen, jonka oletetaan johdattavan oikeisiin julkisiin tapahtumiin ja sosiaalisen median kanavien pariin. Toisin sanoen, ulkopuolisten ja metsäbileisiin kutsumattomien ei jo lähtökohtaisesti oleteta löytävän, satunnaisia tilanteita lukuun ottamatta, metsäbileiden tai niihin kytkeytyvien virallisten tapahtumien pariin. Jo tämä alakulttuurin toimintatapojen ymmärtäminen toimii luottamuksen osoituksena.

Huolimatta siitä, että tapahtuma sijaitsee julkisesti saavutettavassa sijainnissa, tapahtumatilaan päästökseen on tunnettava tietynlainen koodisto ja kuljettava tietyn eksklusiivisen prosessin läpi. Kulku metsäbileiden tapahtumatilaan käy esimerkiksi avoimien ja virallisten, etenkin psytrance-tyylisuuntaan painottuneiden, tapahtumien kautta. Asiasta kiinnostuneiden oletetaan löytävän näihin julkisissa tiloissa olevien julisteiden ja julkisten sosiaalisen median tapahtumien kautta. Näihin osallistumalla kiinnostuneiden oletetaan löytävän oikeat sosiaalisen median kanavat ja tapahtumajärjestäjät, jotka järjestävät myös metsäbileitä. Kutsuja metsäbileisiin laitetaan näiden tapahtumajärjestäjäkollektiivien profiilien seuraajille. Metsäbileiden kuvaillaan olevan helposti löydettävissä niille, jotka ovat jo lähtökohtaisesti kiinnostuneita metsäbileisiin kytkeytyvistä musiikkityyleistä, tai esimerkiksi visuaalisesta estetiikasta.

Metsäbileiden sijainti paljastetaan yleensä vasta viime hetkellä, jotta tieto sijainnista ei kulkisi ulkopuolisille. Sijainti paljastetaan sosiaalisen median tapahtumaryhmissä, joihin vain kiinnostuneilla on pääsy, vaikka toisaalta tiedon oletetaan kulkevan

myös ”perinteisen puskaradion” kautta. Tapahtuman salamyhkäisyys myös vahvistaa tapahtumiin osallistuvien yhteisöllisyyttä. Vastaavanlaisia havaintoja on tehty myös muualla. Ott & Herman (2003, 254) luonnehtivat reiveissä vierailevien matkaa tapahtumaan yhteisölliseksi matkaksi, ja tapahtumapaikan sijaintien paljastamista toimeksi, jolla pyritään välttämään esimerkiksi tapahtuman luvattomuudesta johtuvat mahdolliset seuraamukset.

Jyväskylän metsäbileiden kohdalla tapahtuman eksklusiivisuuden ja sijainnin viime hetkellä paljastamisen merkitys eivät ole ensisijaisesti toimia viranomaisten huomion välttämiseksi, vaan niiden merkitys on ennen kaikkea ennaltaehkäistä mahdollisia järjestyshäiriöitä. Analyysin perusteella eksklusiivinen tilan saavutettavuus ennaltaehkäisee häiriöitä metsäbileissä rajaamalla oletettavasti huonosti käyttäytyviä tai häiriötä aiheuttavia henkilöitä etukäteen tapahtumasta pois. Tämä mekanismi tuottaa jo etukäteen yhteisöllistä turvallisuuden ja luottamuksen tunnetta tapahtumaan osallistuneiden keskuudessa. Tapahtuman sulkeutuneisuus ei lopulta kuitenkaan ole kovin voimakasta, mutta se kuinka pientä joukkoa tapahtuma kiinnostaa ja kuinka moni lopulta haluaa lähteä metsään, nähdään myös osallistujamäärää rajavana tekijänä. Kuvailujen mukaan ainoastaan yleisesti häiriötä aiheuttavina tiedettyiltä henkilöiltä evätään pääsy prosessilla, jossa henkilö suljetaan sosiaalisen median yhteisön ulkopuolelle erimerkiksi kontrolloimalla, sitä mitä he näkevät sosiaalisessa mediassa. Tämä tapahtuu esimerkiksi sosiaalisen median näkyvyyttä rajoittamalla. Kuvailujen mukaan häiriöitä aiheuttavat henkilöt eivät usein lopulta edes ilmesty tapahtumaan paikalle. Myös tapahtuman sijainti kaukana keskustasta ennaltaehkäisee ”ulkopuolisten” pääytymistä paikalle.

Sisäpiirimäisyys osana tapahtuman osallistumista näyttäytyy yhteisöllisenä toimintana, jossa toisilleen tutut ihmiset tuovat porukkaan uusia henkilöitä, joihin luotetaan. Tämä luotto tuottaa turvallisuuden tunnetta ja suojaa mahdollisilta järjestyshäiriöiltä. Laajemmassa kuvassa hyvin käyttäytyvinä tiedettyjen henkilöiden osallistuminen tuo luottamusta siihen, että tapahtuma sujuisi ongelmitta ja ilman ulkopuolisten huomiota. Tilaan saapumisella on myös osallistavia ja jännitystä tuottavia merkityksiä. Osallisuus näkyy esimerkiksi siinä, kuinka iso sosiaalinen merkitys näyttäisi olevan esimerkiksi yhteisten kyytien järjestämisellä ja uusiin ihmisiin tutustumisella osana kyytien organisointia. Tapahtuman portinvartijana eräänlaisena hallitsevana mekanismina toimi yhteisöllisyys, jonka muodostavat järjestäjät ja tapahtumaan yleisön roolissa osallistujat.

Kuviossa 2 olen esittänyt tiivistetyssä muodossa teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla järjestetyt, ja tapahtuman eksklusiivisuutta kuvaavan kategorian alle asettuvat havainnot. Kategoria muodostuu heterotopian viidennen prinssiipin mukaan.

KUVIO 2

Sisällönanalyysi: tapahtuman eksklusiivisuus

8 SAAPUMINEN METSÄBILEISIIN

Sisäänpääsyprosessin jälkeen on aika astua sisään tapahtumatilaan. Tapahtumatila sijaitsee usein kaupungin ulkopuolella noin 5–15 kilometrin säteellä kaupungista. Metsäbileiden tilana toimii metsästä ”psykedeelisiä” kuvioita sisältävillä *dekoraatioilla*, kuten kankailla, taiteellisilla rakenteilla ja tarkasti harkituilla valoilla rajattu pieni alue. Dekoraatioiden tuottamista varten järjestäjäporukasta on koostettu omat vastuuhenkilöt, jotka ovat ottaneet vastuun tilan visuaalisen ilmeen suunnittelusta. Polkuja on saatettu koristella sähköisillä lyhdyillä ja alueen reunoja koristavat kankaat, joita on haalittu esimerkiksi osallistujien olohuoneista. Joskus dekoraatioiden ja valaistusten suunnittelu ja valmistus ovat vaatineet isoa työtä ennen tapahtumaa. Toisinaan koristelut on jätetty minimiin, jotta metsän oma visuaalisuus korostuisi. Tätä on tapahtunut esimerkiksi alkukesän tapahtumissa, kun taas syksyisin järjestetyissä, esimerkiksi ”ruska” teemaisissa tapahtumissa, dekoraatiot ja valot ovat voineet korostua enemmän. Joskus dekoraatioina on ollut esimerkiksi kolmimetrisiä karpässieniä, joskus taas esimerkiksi alkukesästä, kun metsän sanoitetaan olevan ”itsestään niin tunnelmallinen dekoraatio” rakennetut dekoraatiot saattavat olla pienempiä.

Artisti, usein DJ tai live-elementtejä DJ-settiin yhdistävä esiintyjä, soittaa musiikkia omalla pisteellään, kuitenkin ”samalla korkeudella kuin yleisö”. DJ-piste toimii pienen telttakatoksen ja sitä varjostavien värikkäiden ja psykedeelisten värivalojen alla. Yleensä musiikin genrenä toimii ”full on”, ”forest” tai muut ”metsään sopivat” psykedeelisen trancen tyyliunat. Musiikkivalinnat riippuvat ajankohdasta, sillä tapahtuma elää omaa ”draaman kaartaan”, jonka DJ:t ottavat huomioon. Musiikin intensiteetti riippuu ajasta: yön pimeimpinä hetkinä musiikin temmot saattavat olla suurimmillaan ja tanssilattiana toimiva, ”sopiva aukea kohta” täyttyy ihmisistä, kun taas aamun viimeisinä tunteina DJ on saattanut siirtyä ”hassuttelevamman” ”suomisoundin” tai ”spugedelic trance -tyylisuuntien pariin, samalla kun viimeiset osallistujat huojuvat tanssilattialla auringonvalossa. Tapahtumatila on eräänlainen matka läpi yön.

Yön pimeimpinä ja intensiivisimpinä hetkinä paikalla on ollut noin 100–200 henkilöä, joskus jopa lähemmäksi 300. Toisinaan 50, jos kyseessä on ”pop-up” henkinen tai ”eksklusiivisempi” tapahtuma. Tapahtuma voi olla eksklusiivisempi silloin, jos sijainti on uusi ja ”riskimpi”, eikä esimerkiksi meluhaittojen vaikutuksista naapureille olla täysin tietoisia.

Jos osallistujat eivät halua ”tampata” tanssilattialla, voi levittäytyä ”mättäiden päälle”, ”riippumattoon” tai mennä kauempana sijaitsevalle ”alternative-stagelle” tai ”chill outille”. Nämä toimivat vaihtoehtoisina tiloina ”mainstagelle”, sillä esimerkiksi ”basaarimaisesti” tai ”olohuonemaisesti”, esimerkiksi jonkun kotoa tuoduilla matoilla ”dekotetulla” ”Chill outilla” voi soida esimerkiksi rauhallisempi ambient -musiikki, jonka tahdissa voi ”huojua kantojen välissä”, ”makailla”, ”olla epäsosiaalinen” tai ”istua mättäällä ja heittää frendien kanssa läppää”, tai sitten ihan vaan käydä lepäämässä ”mainstagella” tanssimisen lomassa.

Tässä luvussa avataan tämän haastattelun pohjalta kuvaillun tilan esteettisiä merkityksiä. Aineistoa tarkastellaan kolmen kategorioiksi luokitellun heterotopian prinssiipin avulla. Tämä analyysiluku vastaa kysymykseen: *Millainen esteettinen kokemus metsäbileet ovat?*

8.1 Metsän merkitys tapahtumatilana

Aineistossa metsä yhdistyy selkeästi *vapautta* mahdollistavaksi tilaksi. Moni vastaaja korostaa myös vahvasti omaa henkilökohtaista *luontosuhdetta*. Kuvailuissa metsä koetaan tilaksi, joka antaa vapautta. Metsää kuvaillaan myös hyvin luontevaksi paikaksi, josta tätä vapautta haetaan, sillä sen kuvaillaan tuovan *turoaa*. Metsä esiintyy myös ympäristönä, jossa tapahtuma täytyy rakentaa tyhjältä, ja joka ympäristönä vaihtelee ja muuttuu koko ajan.

Etenkin tällein suomalaisena koen tosi läheistä luontosuhdetta, joka on monta kertaa sellainen tosi rauhoittava myös, semmoinen rentouttava. Ja se monta kertaa on, et pääsee jostain, vaikka kaupungista pois, et se on monenlainen kokemus, et moni tulee vaikka teltan kanssa, et laittaa teltan yöks pystyyn, et siinä on vähän semmoista retkeilymeininkiä ja seikkailua. No se seikkailu siinä on varmasti et monta kertaahan ne on esim. et paikasta ei oo ihan hirveesti tietoa, niin ihan ensimmäinen vaihe on se et menee 2 tuntia löytää se paikka. (lida)

Moni haastateltu korostaa musiikin lisäksi omaa luontosuhdettaan yhtenä keskeisenä syynä, jonka vuoksi metsäbileet ovat alun perin alkaneet kiinnostamaan. Moni kuvai-

lee omaa suhdettaan metsään tärkeäksi myös metsäbileiden ulkopuolella: he korostavat, kuinka ovat viettäneet metsässä aikaa muutenkin kuin metsäbileissä ja kuinka siksi tuntuu myös "luontevalta" juhlia metsässä. Vastauksissa korostuu myös metsäbileiden eksklusiivinen luonne siten että metsäbileitä kuvataan "ei kaikille sopivaksi", mutta "muutenkin metsässä viihtyville sopivaksi tapahtumaksi". Metsäbileisiin osallistumista sanallistetaan samanlaiseksi "retkeksi" kuin muutkin metsään suuntautuvat matkat: metsäbileisiin lähdetään kokonaisvaltaisesti ja siellä ollaan luonnon armoilla, ja osallistuminen vaatii omistautumista, joka "ei sovi kaikille". Kokemuksia kuvaillessa kuvataan vertaillen esimerkiksi yökerhoja, klubeja ja baareja, joihin menään piipahtamaan. Niistä kuvaillaan pääsevän halutessaan helposti kotiin, toisin kuin metsästä. Metsä tarjoaa tilana myös "vaihtelua", mitä yökerhoissa ei voi saavuttaa. Metsään "lähtemistä" kuvailtiin toiminnaksi, joka voi vaatia hieman myös "epämukavuusalueelle" astumista tavalla, joka "ei sovi kaikille"

[J]otenkin metsässä on se et siellä on se tunnelma ja kun ollaan luonnon armoilla, niin se vaatii tietynlaista sakkia et sit viihtyy siellä hyttysten ja (naurua) kaiken muun keskellä. Et se ei sinänsä pelkää se musiikki tai pelkää joku, et se on sellainen kokonaisuus se metsäbile itsessään. (Riikka)

Kysyttäessä onko metsällä ja luonnolla merkitystä tapahtumatilana, niiden kuvaillaan liittyvän oleellisesti metsäbileitä koskevan alakulttuurin tapaan järjestäytyä. Metsän kuvaillaan olevan esimerkiksi "kaikki kaikessa" ja "kokemus mitä ei saa muualta":

On et se on kaikki kaikessa. Et siks se on käsite et... kyl se suomessa se metsä on kaikki kaikessa ja se tuntuu aina herättävän porukan, et kun päästään metsään. Et asiaan vihkiytyneet ja nuo, et päästään nimenomaan metsään. Se tuo sen erityispiirteen koko alakulttuurin alakulttuurille se metsäskene, se on ihan oma tässä jutussa ja sitä pidetään skenen siellä suuressa arvossa sitä tapahtumatilaa. (Olli)

Kun siinä on se ulkoilma ja se mystiikka, metsä ja kaikki tällainen niinku tuo varsinkin aamuoinen Suomen kesäinen metsä, niin onhan se huikee paikka. Porukan kans siellä hengaila ja kuunnella soundia, niin se on kokemus mitä ei saa missään muualla. (Matti)

Metsää kuvataan oikeanlaiseksi tilaksi nauttia tapahtumissa soivasta musiikista, sillä metsäbileissä soivan musiikin kuvaillaan kuuluvan metsäympäristöön. Tarkemmin tarkasteluna haastatellut kuvailevat kuinka juuri Jyväskylän "skenen identiteetti" rakentuu metsän ympärille. Jyväskylä tunnetaan kuvailujen mukaan nimenomaan "maineikkaista" metsäbileistä ja niissä soivasta musiikista. Illan musiikilliset valinnat rakentuvat musiikista "joka sopii metsään", sillä "musiikki pääsee siellä oikeuksiinsa". Esimerkkejä tällaisesta metsään sopivasta tyylilajista haastatteluissa edustaa esimerkiksi metsäbileissä soiva ja pohjoismaissa syntynyt psytrancen ala-

genre "forest". Haastateltavien mukaan DJ:t soittavatkin "metsäsoundia". Suomalaista metsää kuvaillaan myös tilaksi, jota on hienoa esitellä ulkomaalaisille vieraille, joita tapahtumassa käy esimerkiksi vierailevina DJ:nä.

Musiikkia kuvataan väyläksi syventyä ympäristöön. Tilassa soivia musiikillisia tyyllilajeja kuvataan ulkoilmatapahtumiin tuotetuksi. Jyväskylän metsäbileiden musiikillista yhteyttä ympäristöön kuvaillaan suomalaisen metsän mystisyyden, kauneuden, esteettisyyden kautta. Tapahtumassa soivaa musiikkia kuvaillaan "eskapistiseksi" ja "hypnoottiseksi" *välineeksi*, jonka avulla "irtautua" ja tavoittaa primitiivinen luontoyhteys. Osa puhuukin "metsäkulttuurista", viitaten metsäbileiden ympärillä toimivaan elektronisen musiikin alakulttuuriin.

Metsäbileitä ja metsää ja luontoa ympäristönä kuvataan "samanlaiseksi mitä suomalaiset hakevat metsästä muutenkin": metsä on paikka jossa "eristäytyä", "nollata" ja "rentoutua" siten että arki ja huolet unohtuvat. Metsää kuvaillaan tilaksi, jossa voi myös mennä hieman syrjään "olemaan epäsosiaalinen" jos siltä tuntuu. Metsässä tapahtumien järjestämistä kuvailtiin myös "loogiseksi".

[E]i esimerkiksi Suomessakaan oo liikaa o noita paikkoja, joissa bailuja järjestää, niin sit on ihan loogista, jos on paljon tyhjää metsää tai tilaa niin sitähan voi sit hyödyntää ja mennä sinne. Et nään sen sekä sellaisena varsinkin hyvien kelien aikaan ihan kokonaan uutena tilana, jota hyödyntää, mut sitten myös erilaisuuden vuoks kivana paikkana. (Matti)

Metsä on myös "uniikki" ympäristö, jossa voi luoda tapahtuman tyhjästä tavalla, joka ei ole mahdollista sisätiloissa. Tyhjästä luomisen kuvataan tuovan oman vapauden ja jännityksen. Metsä nähdään myös esteettisenä inspiraation lähteenä, joka näkyy esimerkiksi siinä, kuinka tila koristellaan ja millaisia musiikillisia valintoja tapahtuman DJ:t valitsevat metsäbileisiin. Kysyessäni *"miksi mennä metsään, verrattuna klubeihin"* Olli vastasi:

Eristäytymään, se metsä tajoaa tällaisen asian.. monenlaisen erilaisen vaihtoehdon ja totta kai ei oo sit se geari tai infra tai tällainen valmiina, tai ei oo se setuppi, tekniikka valmiina (...), metsässä pitää tehdä kaikki tilanteesta nolla, periaatteessa, ellei sulla oo omaa maata mihin sä oot rakentanu vuosia jotain tapahtumatilaa ja sillein. Et se kaikki pitää tuoda sinne kaukaa kaupungista, niin se on se suurin ero siinä, et se lähtee pisteestä nolla. Eka on tyhjä metsä ja sit pitää saada kaikille tapahtuma ruoat ja ääni ja valot ja kaikki tommoinen (Olli)

Toisaalta metsä tuo myös oman jännityksensä, sillä tilassa "joutuu olemaan luonnon armoilla", ja esimerkiksi äänitekniikan aiheuttaessa ongelmia joutuu ongelmat ratkaisemaan haastavammin etäisyyden vuoksi. Sijaintina metsää myös kyseenalaistetaan: osa haastatelluista kuvaili, kuinka on vuosien tapahtuessa käynnin jälkeen alkanut myös kyseenalaistamaan musiikin soittamista metsässä.

Joo. Tässä ehkä tulee ehkä sellanen yllättävin, mitä mä oon ehkä jo oottanu tän haastattelun aikana. Nyt kun mä oon tullu vanhemmaks, niin mä oon alkanu vähän ehkä kyseenalaistaa sitä metsässä saundin soittoo ja sitä että tavallaan, kuinka paljon siellä luonto häiriintyy siitä kumminkin. Et vaikka se ideologia siinä on kumminkin et ollaan osa luontoo ja yhdistytään siihen luontoon sillein niin. Onhan se silti ainakin tietyltä näkökannalta katsottuna, onhan se aika irtonaista siitä luonnosta et me viedään agregaatit sinne porisee ja viiden kilowatin saundilla pumpataan saundia ja sit siellä jotkut pieneläimet häiriintyy siitä taajuuksien värähtelystä aika huolella. Kyl mä oon ehkä vähän alkanu kyseenalaistamaan jopa sitä, et se on jopa sellanen... Mitenhän sen sanois... En mä nyt sanois et se on muuttanu mun suhdetta noihin metsäbileisiin kokonaan, mutta ehkä se on kumminkin vähän tehny itelle sellasen et, jonkinlaisen sellasen et, ei niitä sit ihan liikaa pidä kumminkaan järjestää. Et mä koen sen et jos se metsä häiriintyy liikaa niin se ei tee hyvää. Mut tietenkin se on hienoa et mestat jää siistiksi, sit jos ne roskattas tai muuta niin sit se ois erittäin epämiellyttävä fiilis siitä jäis. Et vähän enemmän puhun äänisaasteesta ennemminki kumistaan muusta. Et sellasia keloja on tullu et onks se hyvä sille metsälle ja muuta, et niin kovalla soi 10-12 tuntia putkeen saundi. Et onks sitä kukaan tutkinu et mitä jollekin oravalle tai linnunpoikasille käy siinä lähipuussa. (Matti)

Lintujen pesimärauhat ja tämmöset, näitäkin asioita joutuu puntaroimaan ja välillä vähän kamppailemaankin sillein. Mut se tuntuu jotenkin luontaselta monelle suomalaiselle, koska tällasta metsäkulttuuria ei ihan joka maassa oo, mitä suomessa. (Olli)

Metsän kuvaillaan tuovan myös *turvaa*. Se eristää ääntä siten, että kovaa soiva musiikki ei häiritse ulkopuolisia, kuten ihmisnaapureista, jotka voisivat häiriintyä meluhaitoista. Toisaalta metsää kuvaillaan myös paikaksi joka tuo turvaa, rauhaa ja vapautta myös ”muusta” ympäristöstä, kuten esimerkiksi ”yhteiskunnan normeista”:

[K]un on sellasessa omassa Suomalaisessa metsässä, mihin on lapsesta asti tottunut.. mutta myös, tuohan metsä suojaa iha sikana. Et sehän et jos sä löydät hyvän spotin niin sehän eristää äänetkin, ja sit keskelle metsää niin harvoin kukaan noin vaan tupsahtaa. Ellei nyt oo joku retkeilypolku vieressä. Et sen lisäksi et se on mun mielestä mieletön paikka juhlia, tanssia, niin se antaa myös sitä suojaa ja turvaa siihen et voi rauhassa järkätä. (Riikka)

Nyt on osa sit sitä porukkaa, joka sinne on löytänyt, et ei oo ihan täysin kuitenkaan kaikille avoin et ihan kuka vaan ei voi sitä löytää, et ehkä joku ohikulkija tai lenkkeilijä tai tämmönen mahdollinen, et siinä päästään ehkä siltä yhteiskunnalta piiloutumiseen ja suojautumiseen, et se myös viedään mahdollisimman kauas siitä ympäröivästä hälystä ja meiningistä, ja yhteiskunnan normeista. (Iida)

Metsä tilana tuo myös ympäristön, joka muuntuu jatkuvasti, esimerkiksi vuorokauden aikojen mukaan. Metsää tapahtumasijaintina kuvataan paikkana, joka muuttaa aina hieman muotoansa, riippuen vuodenajasta, säästä tai jopa yhden illan aikana vuorokauden ajan mukaan.

[M]etsä on vähän sellainen ympäristö mikä muuttaa aina vähän muotoonsa. On se hetki kun aurinko rupee laskemaan, millon se metsä näyttäytyy eri tavoin ku.. Ehkä meillä on valaistuskin siellä ja ehkä siitä tulee silloin vähän pelottavampi ja mystisempi. (Olli)

[M]ulle henkilökohtaisesti metsä on niinku tuttu ja miellyttävä. Se on mulle helposti lähestyttävä, tunnelmallinen, mulle se on tosi luontevaa, mulle se on mun omien mielenkiinnonkohteiden yhdistämistä. Niinku musiikki ja tila, ja vapaa-ajan vietto. Ja sit jos pitää bilettää ns. ”jos pitää bilettää” [heittomerkit sormilla] ja niinku jotain (naurua), niin se on

mulle luontevaa mennä sinne mielummin ku esimerkiksi kaupungissa baariin. Ja ehkä metsässä sit myös se et se vaihtelu et sit on kaikkee teemabileitä, niinku esim. syksyllä jotkut ruskabileet ja sit keväällä kevään ensimmäiset bileet. Ja sit joskus on on yötön yö ja joskus on tähtiä, et se semmonen vaihtelu saa verrattuna baariin, jossa sellasta vaihtelua ei pysty toteuttaa. (Hanna)

Tapahtuma etenee pimeästä yöstä siihen että, valo tulee aamulla esiin auringon nous- tessa. Tilan kuvaillaankin pitävän sisällä jatkuvaa muutosta, mutta myös erilaisia ”ti- loja” hyvinkin laajasti ymmärrettynä. Seuraavassa luvussa tarkastellaan, millaisia ha- vaintoja asettuu heterotopian kolmannesta periaatteesta muodostetun kategorian alle.

8.2 Erilaiset tilat metsäbileiden sisällä

Metsäbileitä kuvaillaan tilaksi, joka ei ole vastaavasti rajoittunut kuin sisätila esimer- kiksi yökerhoissa, tai sisätiloissa, joissa järjestetään julkisia klubitapahtumia. Tällä nähdään olevan merkitystä esimerkiksi sosiaalisen kanssakäymisen suhteen. Moni haastateltu kuvailee, kuinka metsässä tilana voit valita oletko sosiaalinen vai epäso-iaalinen toisin kuin esimerkiksi yökerhoissa tai klubeilla.

Ja sitten siellä sitä tilaa on enemmän, siis fyysisesti, niin sit se sosiaalinen kokemuk- sin muodostuu.. muuttuu sen myötä, et koska siellä se tila ei oo rajattu samalla tavalla. Et siellä voi hakeutua erilaisiin tilanteisiin vapaammin ja haluamallaan tavalla, verrattuna esimerkiksi tavalliseen. (Hanna)

No metsä... se on just se tietynlainen vapaus. Ei oo seinä tai tiettyjä fyysisiä rajoitteita, siellä tilassa, et se koko metsä on tavallaan käytössä, jossa voi sit olla sosialisoimassa tai sit ei. (Olli)

Selkein erilaisia tiloja yhden tilan sisällä kuvaileva havainto on kuvailut siitä, kuinka metsäbileiden tila on lähtökohtaisesti rakennettu siten, että se kostuu ainakin kah- desta ”lavasta” joiden ympäristöön pyritään luomaan *erilaisia tunnelmia*. Yleensä näitä edustavat niin sanotut ”main” ja ”chill out”. *Main* on päälava, jossa soi ”tanssitta- vampi”, ”tampattavampi” ja ”intensiivisempi” musiikki. ”*Chill out*”, on sivummalla oleva, toisinaan jopa hyvin minimaalisesti esimerkiksi matoilla ja kankailla koristeltu pieni tila, jonka tarkoitus on usein toimia rauhoittavana ympäristönä. Toisinaan pai- kalla voi olla myös kolmas lava, joka on annettu esimerkiksi toiselta paikkakunnalta tulevan ”kollektiivin” kuratoitavaksi. Kuitenkin ”main” ja ”chill-out” toisinaan myös ”vaihtoehtostage”, ovat keskeiset ja jollain muotoa jokaisessa tapahtumassa ikään kuin oletuksella mukana olevat tilat. ”Chill outin” tarkoitus on toimia ympäris- tönä, jossa rauhoittua. Tiloilla kuvaillaan olevan hyvin erilaiset musiikilliset teemat.

Sit saattaa olla sillein et on eri teemalavoja tai semmosia et tietää vähän et tuolla soi tollasta musaa, ja tuolla toisessa paikassa soi toisenlaista musaa. Et siitäkin voi valita. Et se on jonkun musiikkityylin perusteella koottu, tai sit niille saattaa olla joku edellä mainittu teema. (Hanna)

Vaihtoehtostagella ei välttämättä aina oo sitä kovinta poljentoo, vaan enemmän semmonen niinku istumis/seurustelu/viihtymis [sanoi kauttaviiivat: Istumis "kautta" seurustelu jne.] meininki, johon sitten monta kertaa... jonka ympäristö monesti koitetaan luoda sellaseks et tuodaan, et ei tarvii märällä maalla istua, niin on matot tai pressut tai ihan mitä vaan täl-lasta. Vaikka sitten on levitelty ihmisille ja tietysti katettu alue, et jos vaikka rupeis sata-maan, niin siellä saa olla ihan rauhassa. (Iida)

"Chill out" toimii tilana, jossa voi "sosialisoitua", tai "makailaa" ja olla "epäsosiaali-nen". Osa kuvaili "chill outia", jopa henkilökohtaisesti tärkeämmäksi kuin päälavaa.

Mikä mulle on metsäbileissä yleensä se tärkein paikka, et niissä on yleensä se chill out missä leikitään paljon laajemmalla genreskaalalla, ku pelkällä vaikka psytrancella (...) ja se mua viehättää et sulla on mahtava niinku basaarin omainen miljöö siellä missä porukka lungisti chillaa ja soundi on sellasta letkeilyä ja muuta. (Matti)

"Chill outia" rauhoittumistilana korostetaan usein musiikillisilla valinnoilla, siinä missä päälavan musiikki on usein "intensiivistä tamppausta". "chill-outin" musiikki-valikoima toimii usein vaihtoehtona päälavalle. "Chill outilla", kuvaillaankin soivan esimerkiksi *dub*, *ambient* ja muut vastaavat rauhallisiin äänimaailmihin painottuneet tyyli-suunnat. "Chill outin" kuvailtiin olevan tunnelmaltaan "basaarimainen" ja "olo-huonemainen"

Erilaiset tilat eivät rajoitu vain konkreettisiin rakennelmiin ja tunnelmiin näiden tilojen ympäristössä. Moni haastateltu kuvailikin omaa sekä toistensa *henkilökohtaista ja fyysistä tilaa*. Aineistosta on hyvin kiinnostavaa huomata, kuinka tilaa kuvaillaan tavalla, joka tunnistaa kertojien lisäksi muiden läsnäolijoiden "oman tilan". Omaan ja muiden tilaan viitataan usein esimerkiksi "kuplautumisella". Kiinnostavasti muiden "kuplautuminen" tunnistetaan myös ympärillä ja sille kuvaillaan "annettavan tilaa". Tätä voisi kuvailla sanoilla *yksin yhdessä*. Nämä havainnot korostuvat aineistossa etenkin tanssilattiaan viittaavissa havainnoissa. Esimerkiksi oman ja muiden tilan kunnioittamista tanssilattiaksi rajatulla alueella Matti kuvaili näin:

Mä saan olla täällä vapaasti ja bailata vapaasti niin mä annan ton vieressäkin olevan tähän jutun. (Matti)

"Oman tilan" kokemuksiin kuvailtiin vaikuttavan vahvasti, myös esimerkiksi kulloinkin soiva musiikki ja vuorokaudenaika. Tämä oman tilan sisällä tapahtuva eräänlainen "matkalla oleminen" ja jatkuvassa muutoksessa erilaisten tilojen mukana oleminen vaikuttivat kokemukselta, jota moni kuvaili tilasta hakevan.

Metsän merkityksiä tarkastellessa esiin nousee vahvasti kuvailu siitä, kuinka metsä ulkoilmatilana, muuttuu jatkuvasti. Moni kuvailikin, kuinka siitä huolimatta, että tapahtuma olisi järjestetty samassa sijainnissa, joka kerta metsäbileet tuntuvat erilaiselta tilalta etenkin erilaisten vuodenaikojen aikana. Kiinnostava havainto on myös, kuinka yksittäisten metsäbileiden kuvaillaan pitävän sisällään erilaisia vuorokauden-aikaan sidoksissa olevia tiloja. Tämän muutoksen kuvaillaan vaikuttavan myös siihen, kuinka ihmiset käyttäytyvät tanssilattialla. Tapahtumailtaa kuvailtiin ikään kuin se olisi matka läpi erilaisten tilojen.

Et niinku kuplautuminen pimeellä ja sit se yhteisempi tanssihetki tulee sit valoisalla hetkellä, etenkin aamulla, millon ollaan tietyssä mielentilassa ja millon on helpompi ottaa kontaktia. Estottomuus häviää, ja mitkä mun mielestä on tanssimisen parhaita hetkiä silloin ku on aamulla. Riippuen fiiliksestä. Joskus haluaa olla vaan yksin kuplassa, joskus haluaa vaan ottaa kontaktia, et se tanssi on yhteisöllisempää sitten kun me nähdään kaikki toisemme. Et sekin menee vähän sellasen tilan ja ajan mukaan, et millanen se tanssilattian tunnelma on. Et se saattaa muuttua sen yön aikana monta kertaa. (Olli)

8.3 Tilan heterotopinen festivaalisuus

Heterotopian neljäs periaate koskee aikaa ja Foucault kutsui sitä heterotopian festivaalisuudeksi. Periaate on kategoriana löyhä, mutta analyysissa sen alle on aseteltu *aikaa* koskevia havaintoja (Foucault 1986, 6.)

Moni haastateltu kuvaili metsäbileitä tilaksi, jossa tapahtuman järjestäminen ei ole sidoksissa valomerkkeihin tai muihin ”ulkopuolelta” saneltuihin lopetusajankohtiin. Tämän kuvaillaan mahdollistavan edellisessä alaluvussa kuvailtuja erilaisia ajankohtaan sidoksissa olevia tiloja. Esimerkiksi alkuillasta tilan kuvaillaan olevan kokemuksellisesti aivan erilainen kuin aamun ensimmäisinä tunteina, kun aurinko nousee. Metsäbileitä kuvaillaan hyvin karnevalistiseksi tilaksi, josta arjesta irtautumisen kokemuksia kuvaillaan *eskapistisiksi* kokemuksiksi joissa ”ajantaju katoaa”.

Vapaus on ehkä semmoinen tiivistetty, mikä sieltä tulee. Et ei olla aikatauluissa ja muissa tällaisissa kiinni vaan ihan ite sitä määritellään se aikataulu ja se et miten me se tehdään. Et sellainen vapautuneisuuden tunne siinä, eskapismia. Ehkä et vahva eskapismien haku et haluaa päästä tilaan missä se kaikki muu unohtuu, et kaikki ympärillä on vaan se tila ja aika, et sellainen eskapistinen tunne. Ehkä sellainen unenomainen tunnelma mitä se parhaimmillaan on, et kaikki on vähä normaalista poikkeavaa. (Olli)

Aikaan kytkeytyvä vapaus ei tarkoita vain järjestämiseen ja tapahtuman tuottamiseen liittyviä vapauksia, vaan vapaus näkyy myös siinä, kuinka tilasta haettavia kokemuksia sanallistetaan. Metsäbileiden kestoa kuvailtiin esimerkiksi kiehtovaksi, ja kun kysyin ”*mikä kestossa kiehtoo*” Hanna vastasi:

No tosi usein siellä tuli oltua ns. loppuun asti. Eli aamuun asti. Ja sit et sinne mentiin yhdessä ja et sieltä lähettiin usein yhdessä, niin tosi usein jossain muun tyyppisissä tapahtumissa sä meet sinne ja sit sä vaan lähet sieltä. Et se tapahtuma loppuu. et tavallaan sieltä vaan lähetään. Niin se tuntuu erilaiselta et jos siellä on aamuun asti tai loppuun asti tai vuorokauden, (...) Et se kesto ja se tietty vapaus siinä ajankohdassa myös ja siinä tilassa vetoo muhun. (Hanna)

Tässäkin kategoriassa tanssilattiana toimiva alue paikallistuu keskeiseksi tilan sisällä olevaksi eräänlaiseksi toiseksi tilaksi johon ”karnevalistisuutta” ja ”ajantajun katoamista” koskevat havainnot keskittyvät.

[M]ä tavottelen sellasta eskapismia siellä tanssimisella, sellasta transsitilaa, sellasta ajan ja ehkä jossain tapauksissa paikankin unohtamista. Et se on sellanen illuusio et tää on kaikki mitä on. Semmosta päänsä tyhjentämistä ja heittäytymistä mä siellä tavottelen, kun lähtee tanssimaan ja miks siitä nauttiikin. (Olli)

Kokemuksena tanssimista kuvaillaan omassa tilassa olemiseksi, eräänlaiseksi *kuplautumiseksi*. Tilaa kuvaillaan parhaimmillaan ”mukaansa tempaavaksi”, kokemukseksi jossa leikkimielisyys syrjäyttää arjen murheet.

Tai sitten toisaalta parhaimmillaan se on että, se asia vaan imasee mukaansa, et se ehkä on jonkinlainen toinen todellisuus myös, just niin kaukana arkielämästä ja tällaisesta, et sen mä nään kans tosi tärkeänä, et just tämmöset ihan tosi perustyyppit kaipaa semmosta täyttä repäsyä myös.. Sellasta hulluttelua. Sitten sellasta mitä ollaan tossa aikaisemmin Ug:n yhteydessä puhuttu, niin sellasta leikkimistä tavallaan, ja leikkimielisyys tulee tonne kanssa ihan täysii. (Iida)

Kuplautumista kuvaillaan tilaksi, johon voi ”turvallisesti asettua”. Metsäbileiden ja metsän ympäristönä kuvaillaan tuovan hetkellistä turvaa, joka sulkee ulkopuoliselta ympäristöltä. Toisaalta kuplautumista kuvaillaan myös tilaksi, jossa ihmisten yhteiskunnalliset taustat unohtuvat.

Tanssiin, kuplautumiseen ja aikaan yhdistyy vahvasti kuvailu myös siitä, kuinka metsäbileissä tapahtuva tanssiminen eroaa ”muiden tilojen” normeista tavassa, jolla tanssiminen tapahtuu. Metsäbileiden tanssiminen ja kuplautuminen ovat ambivalentisti kuvailtuna epäsosiaalista, mutta silti sosiaalista, eräänlaista sosiaalista toimintaa *yksin yhdessä*. Toisaalta tanssilattiaa kuvaillaan tilaksi, jossa on kiva tanssia ”toisinaan”, kuten yökerhossa ystävien kanssa, mutta kokemuksena ero näyttäytyi siinä, kuinka metsäbileet *mahdollisti*, myös yksin tanssimisen henkisessä tilassa, jota moni kuvaili ”flow-tilaksi”, ”transsimaiseksi”, ja jota sosiaalisena toimintana kuvattiin ”tamppaamiseksi”.

Mut mulla saattaa käydä niin et mä saatan tanssia silmät kiinni ja sit kun mä avaan ne niin onkin valosaa. (naurua) (...) Yleensä musta tuntuu et se on vähän sellainen transsi, et ei oikein aattelekkaan mitään. Jotenkin se musa vaan kuulostaa niin hyvältä ja sit heilut sen tahtiin ja lopulta pää on aika tyhjä. (Riikka)

[M]e pystytään itse määrittelee se et kuin pitkään me jatketaan ja ehkä sellanen ajattomuuden tunne et se on vaan se tilanne, ja pyrkimys on sellaiseen et unohtais vaan sen ajan ja se yö tapahtuu ja aamu tapahtuu siinä progressiossa. Et okei siinä vaihtuu yöstä aamuun ja niin edespäin. Et sellanen ajattomuuden tunne, mitä se parhaimmillaan on. Et ei mieta sellasta käsitettä ku aika vaan se tapahtuma itsessään ja se progressio et se kulkee vaan omalla painollaan, et miten se fiilis muuttuu vaikka tanssilattialla ja muuta, et sellanen ajattomuuden tunne. Tavallaan irtautuminen kaikesta semmosesta tietynlaisista normeista, et mikä siitä tekee kans tosi tärkeitä metsässä.. kun ei se klubeilla tietyllä tavalla, kun sulla on siellä valomerkit ja kaikki tällaiset säännöstelty, säännöstellyt asiat. Et se vapaus päättää ite et miten tää kulkee, miten tää meidän saundi mukautuu tähän valoisuuteen, et millanen draamankaari me musiikkiin suunnitellaan sen ympäristön mukaan ja sen ympäristön muokkautumisen mukaan. Mut joo eskapismi on sellanen tavoitteellinen.. et rakennettais illuusio tietyllä tavalla, mikä ei pitäis sisällään tietyllä tavalla maailman ongelmia tai muuta, vaan irtaantuminen.. ja metsä on siihen.. ihan ilman bileitäkin kun menee metsään niin samanlaisia tunteitahan siinäkin tulee kun kävelee metsässä vaikka sunnuntai iltapäivällä ittekseen, niin unohtaa sellasen kaiken kello kädessä (naurua) vaeltelun. Et sellasta sieltä metsästä haetaan, mitä ihmiset muutenkin hakee metsässä käymisestä ja siellä aikaa viettämisestä. Tässä kontekstissa siellä on tietenkin se tapahtuma läsnä. (Olli)

8.4 Metsäbileiden merkitys esteettisenä kokemustilana

Vastatakseni tutkimuskysymykseen: *Millainen esteettinen kokemus metsäbileet ovat?* muodostin kolmesta heterotopian periaateista eri kategorioita, joiden alle asetin koodattuja havaintoja aineistoista. *Kuviossa 3* olen esittänyt tiivistetysti oleellimmat havainnot.

Prinsiippi 2 (Kategoria)
Tapahtumatila (metsä)
saa uusia tilallisia merkityksiä

Metsä

Miksi metsä?

- Vapaus*
- Turva /suoja*
- Estetiikka*
- Myyttöisyys/mystiikka/henkisyys*
- Eskapismi*
- Eristäytyminen*
- Uniikki tila*

Mikä erottaa metsän "muusta"?

- Ulkotila*
- Luonto*
- Kokemusympäristö*
- Vaihtelevuus*
- Tyhjä tila johon tuottaa*
- Inspiraatio*
- Vapauden tunne*

Sisäpiiri / Ulkopuoli

Mikä sulkee sisään?

- Henkilökohtainen luontosuhde*
- Psytrance: tyylilajiin kuuluu oleellisesti luonto ja metsä*
- Paikallisen skenen identiteetti*

Mikä sulkee ulos?

- Luontoon lähteminen ei sovi kaikille*

Prinsiippi 3 (Kategoria)
Tapahtumatila pitää sisällään erilaisia tiloja

Erlaiset tilat

Millaisia "sisäisiä" tiloja tapahtumassa on?

- Oma fyysinen tila*
- Oma henkinen tila*
- Erlaisia tyylisuuntia edustavat lavat*
- Vuorokauden- ja vuodenajat*
- Eri ajantilojen läpi kulkeva matka*

Millaisia "ulkoisia" tiloja tapahtumassa on?

- Muiden osallistujien fyysinen tila*
- Muiden osallistujien henkinen tila*
- Ympäröivä metsä*

Prinsiippi 4 (Kategoria)
Tapahtumatilan heterotopinen festivaalisuus

Festivaalisuus

Miten ilmenee?

- Ajantaju katoaa*
- "Kuplautuminen"*
- Yhdessä olo*
- Vapaus "toteuttaa itseään"*
- Vapaus säännöistä*
- Eskapismi*
- Turvallisuuden tunne*
- Tapahtuman keston pituinen matka*
- Transsi*

KUVIO 3

Sisällönanalyysi: tapahtuma esteettisenä kokemuksena

Analyysin perusteella metsää tapahtumatilana kuvaillaan tilaksi, jonne mennään hakemaan samanlaisia kokemuksia, kuin mitä metsästä muutenkin haettaisiin. Tätä kokemusta verrataan usein "suomalaiseen tapaan" mennä metsään. Luontoympäristöä kuvataan tilaksi, jossa on *sosiaalisesti hyväksyttyä* olla epäsosiaalinen. Metsässä on hyväksyttyä vetäytyä omiin oloihin, eristäytyä ja olla "oman kuplan sisällä", kuitenkin samalla ollen keskellä sosiaalista tilaa, *yksin mutta yhdessä*. Ympäristönä metsäbileet näyttävät paikkana, jonne mennään yhdessä, mutta jossa voi vetäytyä myös epäsosiaaliseksi, vaikka tanssisikin. Tämä voi ilmetä esimerkiksi yksin "tamppaamisena" tanssilattialla henkisessä tilassa, jota haastatellut kutsuivat transsimaiseksi ja eskapistiseksi kokemukseksi. Tämän kuvaillaan eroavan merkittäväällä tavalla siitä, kuinka yökerhot koetaan sosiaalisiksi tiloiksi. Luontoympäristönä metsää kuvataan myös arvostetuksi ympäristöksi. Toisaalta aineistossa metsä esiintyy myös tilana, joka rajaa ihmisiä pois, sillä metsä nähdään paikkana, joka ei sovi kaikille. Metsää kuvaillaan myös paikaksi, joka voi olla myös hieman pelottava. Verrattuna yökerhoissa ja baareissa käymiseen, metsään lähtemiseen pitää sitoutua.

Metsän ja luonnon kuvataan olevan hyvin keskeisessä osassa Jyväskylän elektronisen musiikin alakulttuuriin identiteettiä. Saman porukan kuvaillaan järjestävän myös muita tapahtumia, mutta heidät kuvaillaan tunnettavan erityisesti "metsäsoundista" ja metsätapahtumista. Metsäbileitä sanoitetaan asiaksi, joka on erikoista ja poikkeavaa muilla paikkakunnilla, mutta "perusjuttu" Jyväskylässä. Aineistossa toistuu myös kuvailu siitä, kuinka tapahtumamuotoa sanallistetaan *metsäkulttuuriksi*. Metsäkulttuuri näyttää tässä yhteydessä eräänlaisena juhlimisen kulttuurina, joka kytkeytyy musiikkiin, tapahtumatilaan ja estetiikkaan. Metsäkulttuuriin kuvaillaan kuuluvan myös erilaisia teemoja sisällään pitävien tilojen tuottaminen tapahtumatilaan.

Kolmannessa periaateissa Foucault kuvailee heterotopian pitävän sisällään useita muuten yhteen sopimattomia tiloja. Foucault kuvaili heterotopioita eräänlaiseksi mikrokosmoksi. (Foucault 1986.) Tämän periaatteen pohjalta muodostin kategorian, joka purkaa auki millaisia erilaisia tiloja metsäbileet pitävät sisällään. Metsäbileet tapahtumatilana pitää sisällään hyvinkin erilaisia ja monimuotoisia kokemusmaailmoita. Metsäbilekulttuuriin kuvaillaan kuuluvan esimerkiksi erilaisia teemoja sisällään pitävät erilaiset tilat, joiden tarkoitus on tuottaa erilaisia tunnelmia ja aistikokemuksia metsäbileiden sisällä. Tästä konkreettisina esimerkkeinä toimivat päälava, jossa soi intensiivinen musiikki sekä niin sanottu "chill out" -lava, josta haetaan rauhallisemman tunnelman kokemuksia. Molempien tilojen tunnelmaa korostetaan tarkasti harkitulla musiikilla ja esteettisillä tilan koristelulla koskevilla ratkaisulla.

Myös ulkoilman ja luonnon tuoma vuorokauden vaihtumiseen liittyvä ajallinen kokemus tuo tapahtumatilan sisälle vaihtelua. Tapahtuman alkua kuvataan erilaiseksi tilaksi kuin keskikohtaa ja loppua. Esimerkiksi auringon laskiessa, tapahtuman alkaessa ja osallistujien vielä valuessa paikalle, musiikki on hieman rauhallisempaa. Keskikohtaa kuvaillaan yön pimeimmäksi hetkeksi, jolloin musiikki on intensiivisintä ja pimeys sulkee osallistujat omiin kupliinsa. Tähän aikaan tanssilattialla on

tapahtuman isoin määrä tanssijoita. Tämä on hetki, joka ”muualla” huipentuisi valo-merkkiin, mutta metsäbileissä on vielä loppu. Lopussa aurinko nousee ja anonymitteetti katoaa, kun ihmiset näkevät toisensa. Tuolloin myös musiikki on jälleen muuttunut esimerkiksi ”leikittelevämmäksi” suomisoundiksi. Haastatteluiden perusteella tapahtuma on ollut *matka läpi yön*.

Tilaa koskevia havaintoja luokitellessa on erityisen kiinnostavaa havaita kuinka sosiaalista ympäristöä ja ihmisten kohtaamista ja eräänlaista ”sosiaalista paikkaa”, kutsutaan omaksi ja muiden tilaksi. Tämä tila näyttäytyy jokaisen henkilökohtaisena, fyysisenä ja henkisenä tilana, jota edellytetään *kunnioitettavan*. *Oma henkinen tila* korostuu etenkin tanssilattialla, joka näyttäytyy myös *omana fyysisenä tilanaan* metsäbileiden sisällä. Tanssilattiaa kuvailtiin tilaksi, jossa transsimaisesti ajantaju saattaa kadota. Tätä sanoitettiin flow-tilaksi, transsiksi ja kuplautumiseksi. Näitä kokemuksia korostetaan yksilöllisinä, mutta silti yhteisöllisinä.

Foucault'n neljäs prinssiippi koske tilaa ja aikaa (Foucault 1986, 6). Metsäbileiden kohdalla tapahtumatila näyttäisi olevan rakennettu erityisesti hetkellistä vapautumisen kokemusta varten. Esimerkiksi Deirdre Ruane on tarkastellut elektroniseen tanssimusiikkiin keskittyneitä festivaaleja, ja tehnyt vastaavia havaintoja. Hän on sanoittanut kokemuksia hyvin kollektiiviseksi, heterogeeniseksi ja yhteisölliseksi, mutta silti yksilölliseksi. Tämän lisäksi hän kuvailee viitaten aiempiin tutkimuksiin, kuinka ilmiöön kytkeytyvät festivaalit näyttäytyvät tapahtumatiloina, joissa normaali ajankulku tuntuu pysähtyneen. (Ruane 2015, 60.)

Yksilöllinen, mutta yhteisöllinen kokemus näkyy vahvasti myös siinä, kuinka tämänkaltaisissa tapahtumissa tanssimista kuvaillaan muissa tutkimuksissa. Näissä tapahtumatiloissa tapahtuvaa tanssia on kuvailtu yksilölliseksi ja vapauttavaksi, mutta samalla transsinomaiseksi universaaliksi yhteenkuuluvuuden tunteeksi (Ott & Herman 2003, 257–258).

9 SISÄLLÄ METSÄBILEISSÄ

Aiemmissa analyysiluvuissa on tarkasteltu millaisia merkityksiä metsäbileisiin osallistuneet ovat antaneet tapahtuman eksklusiivisyydelle sekä tapahtumatilalle esteettisenä kokemusympäristönä. Seuraavaksi syvennän metsäbileiden tarkastelua kokemusympäristönä ja tarkastelen, *kuinka tapahtumatila eroaa muista tiloista?*

Vastatakseni tähän tutkimuskysymykseen luokittelin koodattuja havaintoja *tilan poikkeavuutta* ja *tilan suhdetta muihin tiloihin* koskevien kategorioiden alle.

9.1 Tilan poikkeavuus

Tilan poikkeavuutta ja sen merkityksiä aineistosta tarkasteltaessa keskeisenä teemana haastatellut puhuvat *vapaudesta*, jollaista tila mahdollistaa. Tilan nähdään sallivan poikkeava käytös, jota muualla ”ei ymmärrettäisi”, ”katsottaisiin vinoon” tai ”ei sallittaisi”. Tilan nähtiin mahdollistavan vapautta, jota kuvailtiin identiteettiin liittyväksi ”itsensä toteuttamiseksi”. Tämä näkyy esimerkiksi kuvailuissa siitä, kuinka tilassa ei katsota pahasti, jos joku on pukeutunut jollain tavalla ”normien vastaisesti”. Vastaajat kuvailivat tapahtumaa myös ”yhteiskunnalta piiloutumiseksi”, josta tarkennusta kysyessä, moni lidan tavoin tarkensi sitä identiteettiä koskevilla kuvailuilla.

Monta kertaa se koskee ehkä sellaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä, että mikä on oikein, mikä ei, minkälainen joku ihminen voi olla ja mikä ei ole hyväksyttävää ja mikä on hyväksyttävää. (Iida)

Joskin haastatteluissa pohdittiin myös metsäbileiden omaa normimaailmaa ja siihen liittyvää pukeutumista useamman kerran. Esimerkiksi kun puhuimme haastattelutilanteessa ”metsäbilekultuurista” ja kysyin eräältä haastatellulta ”*miltä osin hän kokee*

olevansa osa tätä kulttuuria ja miltä ei", hän alkoi pohtimaan kuinka itse ei koe kuuluvansa "geneeriseen psykemeininkiin", mutta kuinka tilassa joillain toisella voi mahdollisesti olla "paineita tietynlaiseen pukeutumiseen".

Laajemmin haastatellut kuvailevat tilan poikkeavan "yhteiskunnan normimaa-ilmasta", esimerkiksi sen suhteen, että tapahtumassa on paljon "marginaaliporukkaa", joka ei rajoitu vain tietynlaiseen alakulttuuriin ja musiikkikulttuurin kytkeytyvään muotiin, vaan tila nähtiin sallivaksi myös "yhteiskunnan muuten ymmärtämättömille henkilöille". Aineistossa kuvailtiin tapahtumaan osallistuvan toisinaan "elämässä kovia kokeneita", joskin tilan etäisyyden nähdään rajoittavan kaikista heikoimmassa tilanteessa olevien paikalle tulemistä. Tapahtumatilaa kuvataan myös "läpileikkaukseksi yhteiskunnasta", jossa silloin tällöin on myös henkilöitä, "joiden pitäisi olla avun piirissä", mutta joiden sosiaalisen elämän kannalta metsäbileitä kuvattiin yhdeksi harvoista paikoista, joihin he ovat tervetulleita ja joissa he tapaavat ihmisiä.

Kävijäkuntaa kuvailtiin laajalti hyvin monimuotoiseksi ja moni haastateltu näkee tilan vaihtoehtona arjelle. Tapahtumatilan esitetään olevan salliva monenlaisille identiteeteille. Joskin syrjintä ja toisten identiteettiä ja henkilökohtaista tilaa kunnioittamaton käytös kuvaillaan ehdottomasti kielletyksi. Normien rikkomisen suhteen huumeet nousivat muutamissa haastatteluissa kiinnostavasti esiin.

[J]okaisella alakulttuurilla on erityispiirteensä ja etenkin reiviskenen, psykedeelisen tran-
cen, niinku psykedeeliset päihteet on varmaan iso asia mikä inspiroi koko musaa ja skenee
eteenpäin. (...) kaikki ei sitä tee mut se on jonkinlainen normi. (XXX)

Aineistossa päihteitä kuvaillaan hyvin monimuotoisesti. Etenkin psykedeelisiä vaikutuksia aiheuttavia huumeita, kuvaillaan hyvin oleellisesti "psytrance-kulttuuriin kuuluvaksi", mikä näkyy käytön lisäksi esimerkiksi paikalla soivassa musiikissa ja visuaalisessa estetiikassa. Psykedeelisiä kuvataan eräänlaiseksi "alakulttuurin normiksi". Alakulttuurin yhteyden huumeisiin kuvaillaan olevan vahvasti myös esteettistä, ja toisaalta huumeiden käyttöä kuvaillaan myös "kaikkialla muuallakin tapahtuvaksi asiaksi", joka on "koko yhteiskunnan normi". Huumeisiin suhtaudutaan ristiriitaisesti ja moniulotteisesti, mutta kauttaaltaan silti hyvin neutraalisti. Muutama haastateltu kertoi hyvin syvällisesti etenkin psykedeelisiä, mutta toisaalta osa korosti, kuinka "huumeet eivät ole metsäbileiden pääasia". Osa haastatelluista korosti myös omaa täysin päihteetöntä elämäntapaansa. Metsäbileiden kohdalla päihteiden käyttöä kuvaillaan yleisesti jokaisen omana asiana, mutta silti asiana, josta on vastuussa muille. "Ylilyönnit" ovat "huonoa meininkiä" tuottavia. Vaikka käyttöön suhtauduttiin yksilön oikeutena ja vastuuna, kuvaillaan muista huolehtimista myös yhteisöllisesti valvottavaksi asiaksi.

Ainut asia mitä siinä ehkä vähän niinku yhdessä monitoroidaan, ja tavallaan myös monito-
roidaan itsessä, nimenomaan kunnioituksesta muita kohtaan on se, et miten sä niitä käytät

niitä päihteitä. Kyllä sulla nyt on vastuu itsestä, ja jos sä et osaa ottaa sitä vastuuta itsestä, niin sitten sä et oo tervetullut sinne. (XXX)

Huumeiden käyttöä kuvaillaan ristiriitaisesti. Toisaalta osassa haastatteluista tilaa kuvaillaan vapaaksi tilaksi, jossa käyttää huumeita. Päihteitä koskevat merkitykset näkyvät esimerkiksi kuvailuissa, joiden mukaan metsäympäristöstä ja musiikista saataava kokemusta pystyy "syventämään" tietyillä päihteillä. Tilaa kuvataan myös sosiiaaliseksi ympäristöksi, joka ymmärtää näitä "kokemuksia". Tapahtumatilaa sanoitetaan jopa "turvalliseksi" käyttää päihteitä", sillä metsäbileissä on paikalla ihmisiä, jotka ymmärtävät kuinka erilaiset päihteet vaikuttavat. Toisaalta tilassa tapahtuvaa alkoholin käyttöä kuvaillaan vähäisemmäksi kuin alkoholin myyntiin keskittyneissä tapahtumailloissa, kuten klubeilla, joita järjestetään anniskeluravintoloissa. Etäisyys nähdään myös seikkana, jonka vuoksi tapahtumaan "ei kanneta suuria määriä kaljaa".

Päihteisiin kohdistuneen "neutraalin" suhtautumisen lisäksi tapahtumaa kuvaillaan myös tilaksi, jonne ei toivota henkilöitä, jotka tulevat sinne siksi "että luulevat tilan vapauden koskevan vain huumeiden käyttöä". Toisaalta haastattelussa nousi esille myös se, kuinka osa tapahtumaan osallistuvista ei käytä laittomia tai laillisia päihteitä ollenkaan. Yhdessä haastattelussa esimerkiksi pohdittiin tilannetta, jossa haastateltu oli "joutunut sovittamaan oman päihteettömän kulttuurinsa metsäbileiden kulttuurin kanssa". Pohdinta päättyi lopulta kuvailuun, kuinka lopulta metsäbileissä oli kokenut tulleen "ymmärretyimmäksi kuin yökerhoympäristössä".

Tapahtumatilan kuvailtiin myös sallivan käytös, jota sanoitettiin "leikitteilyksi", "hullutteluksi" ja "positiivisessa mielessä friikkeilyksi". Myös nämä havainnot paikallistuiivat eritoten tanssilattiana toimivalle alueelle. Tällainen käytös tarkoitti esimerkiksi erilaisten "villien" tanssiliikkeiden tekemistä, mutta myös "monotoniseksi tamppaamiseksi" kuvailtua tanssia, joita "ei yökerhoissa ymmärrettäisi".

Metsäbileiden osallistujat puhuvat vastauksissaan klubeista, yökerhoista, baareista tai viittaavat suoraan paikallisiin yökerhoihin nimellä. Metsäbileitä kuvattiin "oman maun mukaisena vaihtoehtona", jonne "saman henkiset bailaajat" hakeutuvat. Tämä tuli esille jo haastattelujen hyvin varhaisessa vaiheessa. Esimerkiksi kun kysyin "mistä metsäbileissä on kyse", osallistujat kuvailivat metsäbileitä usein vaihtoehtona.

Ainakin itselle se on hauskanpitoa. Muut lähtee klubille, niin mä lähden metsään (naurua). Ehkä mulle se on semmonen, et kun lähetään bailaamaan niin kaikkein mieluiten lähtisin itse metsäbileisiin. (Riikka)

Hmmm... No.... Ehkä kulttuurista, tai että se on sellanen oma kulttuuri.. Musiikista.. Mulle myöskin. Sit siinä on mun mielestä kyse ehkä, tavallaan, ehkä sellasesta kulttuurista, johon tavallaan pitää hakeutua, tai ehkä että se pitää löytää. Sitä kautta siinä on ehkä kyse saman henkisistä ihmisistä, ystäväistä, tutuista ketä siellä niinku on. Ainakin noista asioista. (Hanna)

Tila nähdään erottuvan klubiympäristöstä myös tapahtumissa soivan musiikin kautta. Metsäbileissä soivaa musiikkia kuvaillaan alagenren alagenreksi ja alakulttuurin alakulttuuriksi, jonka nähdään erottuvan yökerhojen valtavirtaisesta musiikista. Osallistujat kuvailevat musiikkia "psytranceksi", tai "psykeksi", ja tämän tyyllisuunnan alagenreksi, kuten "full oniksi", "forestiksi" ja vastaaviksi erityisesti metsäbileisiin yhdistyvään musiikkiin, jonka kuvaillaan eroavan yökerhojen "radiohiteistä". Toisaalta yökerhojen "yleisö" nähtiin myös henkilöinä, jotka todennäköisesti eivät pitäisi metsäbileissä soivasta musiikista.

Kiinnostavan poikkeavasti aineistossa näkyy myös havaintoja, kuinka tapahtumissa soivaa psytrancea kuvaillaan "oleelliseksi osaksi metsäbileiden luonnetta", mutta kuitenkin tyyllilajiksi, josta osa haastatelluista "ei varsinaisesti pidä". Vaikka psytrance osoittautui aineiston perusteella liittyvän hyvin oleellisesti tapahtumaan, nouse tapahtuman *sosiaalisen merkityksen*, musiikkimakua suuremmaksi haastateltuja yhdistäväksi tekijäksi. Vaikka musiikista ei pitäisikään, musiikillisen linjan nähdään vaikuttavan positiivisella tavalla siihen, että metsään päätyy "kulttuuriin ja yhteiset pelisäännöt ymmärtäviä" henkilöitä. Vapaus näkyy myös järjestämiseen liittyvissä merkityksissä, ja järjestämiseen liittyvät tekijät saavat metsäbileet poikkeamaan yökerhojen lisäksi myös saman skenen omista klubitapahtumista.

Ensiksikin tapahtuman kuvaillaan toteutuvan vapaaehtoisesti talkootyöllä. Motiivina toimii halu tuottaa tila "omannäköiseksi" ja tapahtuma skenen "oman musiikillisen maun" mukaiseksi. Tapahtumaa ideoimassa ja järjestämässä olleet henkilöt kuvailivat intohimon menevän etusijalle suhteessa taloudellisiin riskeihin. Vain osallistujan roolissa olleet tapahtumakävijät merkityksellistivät kuitenkin tapahtuman talkooluonnetta ja yhteisöllisyyttä: osa oli käynyt tapahtumissa vuosia ihan vain kävijänä ja osa oli osallistunut satunnaisesti "talkoisiin", kuten käymällä auttamassa lavojen pystytyksessä. Silti, myös talkoisiin osallistumattomat kuvailevat tilaa yhteisölliseksi tilaksi "jossa pidetään toisista huolta". Esimerkiksi yksi haastateltu kertoi, kuinka ei ole koskaan millään tavalla osallistunut tapahtuman järjestämiseen, mutta kertoi silti tuovansa paikalle eväitä ja juomavettä, jotta voisi jakaa niitä muille.

Toiseksi järjestämistä koskevan vapauden sanallistetaan koskevan vapautta järjestää tapahtumia tavalla, joka ei olisi mahdollista missään muualla. Tapahtuma, jossa kulutetaan vähän alkoholia ja joka on marginaaliseen musiikkiin keskittynyt alakulttuuritapahtuma, kuvailtiin kokonaisuudeksi, joka on mahdollista järjestää vain harvoissa kaupallisissa tiloissa. Toisaalta myös tapahtuman järjestämiseen liittyy yhdessä tekemistä tavalla jossa "nollasta" tekeminen ja tilan tuottaminen "oman näköiseksi" on iso osa tapahtuman luonnetta. Tilojen käytön suhteen tapahtuma koettiin poikkeavaksi, ja siksi vaikeaksi sovittaa "virallisiin" tiloihin. Tapahtuman yhteisöllisyyden kuvailtiin tuovan myös etuja, joita virallisissa ja julkisissa tilaisuuksissa ei ollut: virallisiin ja julkisiin tiloihin voi tulla "asiaa ymmärtämättömiä" ja potentiaalisia häiriön aiheuttajia.

Toisinaan metsäbileistä kerrottiin olleen tehty ennakoilmoitus viranomaisille, riippuen oltiinko ”yksityisillä mailla” vai ”kaupungin alueella”, ja oliko tapahtuma pieni vai iso. Järjestäjät kuvailivat jännittävänsä ilmoittamista, sillä se nähtiin riskinä tapahtuman toteutumiselle. Ideaalina tilanteena nähdään häiriöttä sujunut tapahtuma, jonka toteutumisesta kukaan ulkopuolinen ei ole koskaan saanut tietää.

9.2 Tilan suhde muihin tiloihin

Metsäbileet nähdään vapaampana tilana kuin yökerhot ja vapauden teema toistuukin keskeisenä teemana osallistujien kuvailuissa verrattuna yökerhoihin, baareihin ja klubeihin. Useissa vastauksissa korostuu tanssiminen ja ”tanssilattian” luonne keskeisenä erona yökerhoihin. Toisaalta metsäbileiden ei nähdä poikkeavan vain yökerhoista ja baareista, vaan myös alakulttuurin omista klubeista, joita järjestetään ”virallisissa” tapahtumatiloissa. Metsäbileiden nähdään pitävän skeneä aktiivisena, minkä kuvaillaan näkyvän myös ”virallisissa” tapahtumaympäristöissä järjestettyjen tapahtumien kävijämäärissä.

Vapauden teema ja sen alle koodatut havainnot korostuvat aineistossa kauttaaltaan. Tässä luvussa tarkastellaan sitä mistä tämä vapaus on vapautta. Analyysi kohdistuu siihen millaisena normaalitilana metsäbileisiin osallistuneet kuvailevat ”muiden tilojen” kuten yökerhojen normiympäristöä, joille metsäbileet tarjoavat aineiston perusteella vaihtoehdon.

Näissä tapahtumissa on kyse etsiä erilaisia tapoja nauttia elämästä. Normaalit bailut klubeilla.. on sellasia jossa olemista valvotaan, mut tälläsissa bailuissa on kyse vapaasta it-sensä toteuttamisesta ilman sääntöjä mut toisia kunnioittaen. Sinne (metsäbileisiin) on syntynyt tosi kotoisa tunnelma. Se on suurimmaks osaks normaalista pakkoa (Juho)

Ensinnäkin metsäbileiden anonyymi luonne nähdään turvaa ja suojaa tuovana. Kaupungin keskustassa sijaitsevat yökerhot koetaan paikkoina, joissa voi törmätä esimerkiksi asiakkaisiin töistä, joille ei välttämättä haluttu näyttää omaa ”bilemieltyymystä”. Aineistossani kuvailtiin esimerkiksi tilanteita, joissa ammatin vuoksi ei pysty ”rentoutumaan” tavallisissa yökerhoissa.

[M]ä tykkään hirveesti tanssii ja mä tykkään bailata (naurua), mut sellanen klubibailaus ei oikeen oo mun juttu ollenkaan. Et sen takia mä lähen mieluusti niin että mä mielummin ostan lipun ja menen, koska se on mun tapa pitää hauskaa. Toinen minkä takia mä, mainitsinkin sen jo, et mä oon ammatiltani XXX, ja mun työt on sellaisia et mä en mieluusti tapais asiakkaita baarissa, ja mä tapaan niitä herkästi. Niin mä oon kokenu et tää metsäkulttuuri tai metsäbileporukka, on yleensä sellanen missä mä saan rauhassa bailata, et mun ei tartte aatella sitä et joku niinku töistä näkee mut täällä.. bailaamassa. Tai sit et mä kohtaisin jonkun jota mä en halua kohdata, et mun ei tarvi mitään tällasta aatella. Jotenkin se seurue

on sellanen... siellä ei myöskään saa ottaa kuvia... et kukaan muu ku läsnäolevat ei oo tienny et mä oon täällä. Mun on paljon helpompi rentoutua, bailata ja pitää hauskaa sillälailla. (XXX)

Metsäbileiden ja yökerhojen ero näkyy etenkin siinä, kuinka osallistujat vertailevat tanssikokemuksia näiden tilojen välillä. Yökerhojen ja baarien tanssilattiaa kuvaillaan *rauhattomaksi paikaksi*. Tämä näkyi esimerkiksi vastauksissa, kun kysyin *"mille tapah-tuma on vaihtoehto"*

[M]usta on yleensä olo et baarissa sulla ei oo sellasta rauhaa tanssia. Ja se on musta yks sellanen iso ero, et baarissa kun sä tanssit niin siinä on koko aika joku joka tulee jotain heittää ja kauhee tämmönen.. mut sit tuolla sä saatat tanssia monta tuntia ilman et sä avaat edes suutas. Tai se on sellanen mun vaihtoehto (naurua) just sellaselle.. (Riikka)

Myöhemmin haastattelutilanteessa, kun pyysin Riikkaa kuvailemaan *"miltä metsäbileissä tanssiminen tuntuu"*, hän kuvaili kuinka:

[I]hmiset tanssii, mut tanssii sillein jotenkin tanssin ilosta, eikä näyttäkseen, ja se on musta aina jotenkin ihana asia. (...) mut se (tanssi) ei oo siitä kiinni, et miltä mä nyt näytän tai kuka katsoo, vaan et ihmiset antaa mennä vaan. (Riikka)

Yökerhojen tanssilattialla koettu *"katse"* ja metsäbileiden tarjoama vapaus tältä katseelta sekä *"oma tila"* näkyi aineistossa usein.

Se meininki lattialla on hyvin vapautunu, koska ihmiset uskaltaa vapautua, enemmän ku on päänsisäset tunnelmat et täällä ei katota et miten toinen käyttäytyy. Niin se saattaa näyttäytyy hyvin villinäkin se tanssiminen ja semmonen tietynlainen omistautuminen sille tanssille on hyvin erilaista (...) Jotenkin ihmisten heittäytymiskyky metsässä on paljon matalakynnyksisempi, on paljon matalampi kynnyks, mitä vaikka yökerhoissa, tai muissa se tanssiminen on. Et heittäytyminen siihen fiilikseen ja koittaa tarttua siihen musiikkiin on.. kyllä sen vapautuneisuuden aina aistii sieltä lattialta ja näkee et miten ihmiset on.. tuntuu olevan turvassa siellä omassa kuplassaan, tulematta.. tai sanotaan, et ei tarvitse pelätä sitä että joku kattoo sua oudosti tai kato miten kukakin tanssii, et tuo on jotenkin poikkeavaa. (Olli)

Todella vapauttava (tanssi kokemuksena), just sen puolesta et tietää et siellä muukin jengi on samoilla fiiliksillä, et siinä pystyy ehkä uppoutuu siellä metsässä sellaseen... Onko se transsi sit sellanen oikee sana. Sellaiseen et voi niinku olla yhdessä neliömetrin kokoisessa spotissa sen 2 tuntii putkeen ja tampata siinä (...) Mut jos sit vertaa niinku ihan muuhun yökerhoon niin enhän mä normaalissa yökerhossa, harvoin jos siellä käy, niin ikinä tanssi. Se tuntuu vähän enemmän sellaselta, et siellä jengi jotenkin paljon enemmän tuijottaa ja on sillein sinne tanssilattialle. Niin sit tollasissa bailuissa (metsäbileissä) tuntuu joku sellainen oman tilan tunne ja vapauden tunne. (Matti)

Yökerhojen tanssilattiaa kuvaillaan ”turvattomaksi” ja ”rauhattomaksi” verrattuna metsäbileiden tanssilattiaan. Näin esimerkiksi Hanna kuvaili metsäbileiden tanssilattiaa, kysyttäessä ”*kuinka kuvailisit metsäbileitä ihmiselle, joka ei ole koskaan käynyt siellä*”

[M]ut mulle niinku metsäbileitten tanssilattia, tavallaan miten se mulle näyttäyty, jos ajattellaan vaikka mua vaikka 18-vuotiaana naisena, tää on niinku mun perspektiivi tottakai tähän, mutta miten erilaisena mä näin metsäbileet versus vaikka klubin tanssilattian, niin mulle toi (metsäbileet) oli paljon turvallisempi ja kutsuvampi ja helpommin lähestyttävämpi paikka. Varsinkin jos mä mietin niitä ensimmäisiä kertoja, ku mä oon mennä metsäbileisiin versus ensimmäisiä kertoja ku mä oon mennä vaikka yökerhoon. (Hanna)

Metsäbileiden tanssilattian ”rauhallisuus” tarkoitti useampaa asiaa. Ensimmäkin se oli rauhaa tanssia ilman tuntemattomien lähestymistä, esimerkiksi seksuaalissävyytteistä kommentointia tai ahdisteluna nähtyä toimintaa, joka näkyi vastauksissa korostuvan yökerhoympäristössä. Joskin usea haastateltu kuvaili, kuinka metsäbileitä ei koettu ”täysin häirinnästä vapaaksi”, mutta kuitenkin huomattavasti enemmän ”omaa tilaa kunnioittavaksi” kuin yökerhoja. Teema nousi esille etenkin haastatteluissa, jotka on toteutettu loppukesästä 2021. Heinäkuussa 2021 *metoo*-liikkeen ja Instagramin *punkstoo*-tilin inspiroiman ja sen rinnalle tulleen *hippiestoo*-tilin kautta tuli julki useita psytrance- ja metsäbilekulttuuria koskevia häirintätapauksia. Siksi haastattelurunkoon on lisätty tuolloin uusi aihetta koskeva kysymys (LIITE 1). Useat haastateltavat kuitenkin korostivat, että heidän mukaansa Jyväskylän metsäbileissä on ollut viime vuosina ”hyvä meininki”.

Päihteistä kysyttäessä, usea vastaaja pohti huumeiden käytön vertautumista yökerhojen ja metsäbileiden välillä liittyvän siihen mitä huumeita tilassa käytetään. Moni myös kuvaili, kuinka yökerhoissa on vastaavaa toimintaa, mutta se on vain pii-lotellumpaa ja ”epämääräisempää”.

Et tietyllä tavalla voi olla et siellä metsässä, kun on se vapauden tunne, niin siellä saattaa joku levyttää siinä mättäällä silmät kii sillein. Kun baarissa suljet silmät minuutiks niin sut tullaan ravistelee sillein hereille. Et tottakai siinä sellanen pieni vapauden tunne, rentous, saattaa näkyä siinä päihteiden käytössä, tai se et joku spliffi kiertää ehkä vapaammin sillein ringissä kun ollaan. (XXX)

Haastatellut kuvailivat yökerhojen keskittyvän alkoholiin ja ”stimulantteihin”, kun taas metsäbileissä alkoholin nähtiin olevan pienemmässä roolissa, mutta esimerkiksi kannabiksen, lsd:n ja sienien kaltaisten psykedeelien käytön näkyvän korostuneemmin. Muutama haastateltu kuvailikin metsäbileet tilana, jossa voi luontevasti ja ”turvallisesti” olla psykedeelien vaikutuksen alaisena vailla yökerhojen ”kuumotuksia”.

[S]ellanen kun ihminen on herkässä tilassa, niin se saattaa syöstä ihmisen raiteilta ja silloin iskee vaikka paniikkikohtaus ja homma menee pipariks. Mut kun on tällainen metsäbileympäristö, missä voi luottaa siihen että kukaan ei tuu vainoo sua mitenkään, ja voi myös luottaa siihen, et jos sulla oikeesti on hätä niin silloin sä saat apua joka ymmärtää sua. (XXX)

Toisaalta täysin päihteettömät henkilöt näkivät metsäbileiden tilan ”ymmärtäväisenä” myös heidän päihteettömälle elämäntavalleen.

[N]e jotkut ihmiset siellä (metsäbileissä) tietää et mä oon päihteetön ja mä oon kokenu et sitä on siellä kunnioitettu, mikä on ehkä lisännyt sitä vetovoimaa, tai sitä enemmän mun kuuluvuuden tunnetta kuin ei-kuuluvuuden tunnetta. (XXX)

Osa vastaajista kuvaili myös, kuinka tila mahdollistaa heidän ”olla omia itsejään” esimerkiksi vastuullisten töiden vuoksi, ja siksi että ”normaalissa kaupungin yöelämässä” voisivat kohdata työtovereita ja asiakkaita tavalla, joka tuntuisi epämiellyttävältä.

Halutaan pitää semmonen yksilönsuoja, et se mitä tapahtuu, saattaa olla sellainen salainen juttu niille ihmisille, sen aron työn puolesta vaikka. Se on yks asia mitä halutaan.. mikä on tärkeä asia ottaa huomioon et niitä kuvia ei lähde jakoon. Tai ihmisiä ei kuvata ilman lupaa. Jos sä haluat kuvata dekoja, jonkun töitä, et jos ei erikseen mainita niin joo joo, itelle se on ok, mutta ei ihmisistä kuvia. Eikä kuvien vuotamista.. niinku jakamista, ilman toisen lupaa. Et näihin on joutunu joskus metsäbileissä puuttumaan, kun on vaan estottomasti kameraa heiluteltu siinä. (Olli)

9.3 Metsäbileiden merkitykset vaihtoehtoisena tapahtumatilana

Metsäbileiden luonne *vapaana tilana* näkyy hyvin vahvasti kautta aineiston. Vapaa tila tarkoittaa tässä erottautumista yökerhoista ja baareista sekä alakulttuurin omista klubiilloista, jotka tapahtuvat virallisiksi luonnehdituissa kaupallisissa tapahtumatiloissa. Metsäbileiden nähdään poikkeavan näistä ”normaaleina”, ”yleisinä” ja ”tavallisina” nähdyistä tapahtumatiloista. *Kuviossa 4* olen esittänyt tiivistetysti tilan poikkeavuutta, ja tilan suhdetta muihin tiloihin koskevien kategorioiden alle asettuneet koodaukset.

Prinsiippi 1 (Kategoria) Tapahtumatila poikkeaa valtavirrasta

Sisäpiiri / Ulkopuoli

Kenelle metsäbileet on?
*Marginaalikulttuurista kiinnostuneille
Yhteisen arvo maailman jakaville
Kaikille jotka osaavat käyttäytyä
Toisten henkistä ja fyysistä tilaa
kunnioittaville*

Kenelle metsäbileet ei ole?
*Ymmärtämättömille
Huonosti käyttäytyville
"valtavirtaisia" kokemuksia odottaville
Pelkästään huumeista kiinnostuneille*

Mikä on sallittua?
Itsensä ilmaiseminen

Mikä ei ole sallittua?
*Syrjintä
Muita kunnioittamaton käytös*

Vapaus

Miten vapaus ilmenee?
*Käytös
Omaehtoinen tapahtumatuoottaminen
Marginaalimusiikin esittäminen*

Millaisia normeja rikotaan?
*Poikkeava käytös
Päihteiden käyttö
Identiteetti
Arjen normit*

Prinsiippi 6 (Kategoria) Tapahtumatila peilaa muiden tilojen luonnetta

Erottautuminen

Mille tila on vaihtoehto?
*Yökerho/baari
Julkiset alakulttuuritapahtumat
Kaupalliset tilat*

Mistä vapaus on vapautta?
*Normit
Valtavirtakulttuurista
Muiden "katseelta"
Häirintä
Sosiaaliselta kanssakäymiseltä*

Millä tavalla tila on vaihtoehto?
*Tuo piilon/suojaa/turvaa
Anonyyiteetti
Ymmärtävä ympäristö
Yhteisöllisyys*

Mahdollisuudet / Rajoitteet

Mitä tila mahdollistaa?
*Omaehtoinen järjestäminen
Rauhaa
Kulttuurin tuottaminen*

Mitä haasteita tila tuo?
*Luvat/byrokratia
Viranomaiset
Omaehtoinen järjestäminen
Tilan omat normit
Etäisyys*

KUVIO 4 Sisällönanalyysi: tapahtumatilan eroavaisuus

Metsäbileitä kuvaillaan tilana, josta puuttuu muissa tiloissa olevat "ulkopuoliset" vaikuttimet, jotka rajoittaisivat kollektiivista "oman itsensä toteuttamista". Tämä näkyy esimerkiksi pukeutumiseen, ja epänormatiiviseksi kuvaillun käytöksen sallivuuden

kohdalla, mutta myös tapahtuman omaehtoisuutta ja yhteisöllisyyttä korostavissa tavoissa järjestäytyä omaehtoisesti talkootoimintana.

Aiemmissä tutkimuksissa on näkynyt viitteitä esimerkiksi siitä, kuinka yökerhojen seksuaalista kanssakäymistä korostava ilmapiiri on reiveissä käyvien näkökulmasta koettu epämiellyttäväksi (Anderson 2009, 323). Samankaltaisia viitteitä antaa myös havainnot Jyväskylän metsäbileistä. Tämä ilmenee esimerkiksi siinä, kuinka tanssilattiaa kuvaillaan paikaksi, jossa metsäbileissä saa tanssia rauhassa. Tanssilattian rauhallisuus korostuu myös kuvailuissa, kuinka metsäbileissä ei olla samalla tavalla ”katseiden” alla kuin yökerhoissa. Toisaalta tanssilattiaa kuvaillaan myös paikaksi, jossa voi tanssia olemalla epäsosiaalinen.

Aineistoni perusteella Jyväskylän metsäbileissä yhteiskunnan normeja rikotaan myös huumeita käyttämällä: laittomien päihteiden käyttö näkyy myös vapautena, jota tilasta haetaan. Toisaalta huumeiden käyttöä kuvaillaan myös muualla, kuten yökerhoissa ja baareissa tapahtuvaksi toiminnaksi ja normaaliksi osaksi ”yöelämää”. Kuitenkin tiettyjen huumeiden, kuten psykedeelisiä aistiharhoja aiheuttavien päihteiden kuvailtiin olevan yleisempiä metsäbileissä kuin yökerhoissa. Yksittäiset vastaajat kuvailivat päihteitä tilassa hyvin eri tavoin: osa kuvaili, kuinka tila tukee kokemusta, jota kuvailtiin ”päänsisäiseksi matkailuksi”, kun taas osa painotti, että metsäbileissä päihteet eivät ole pääasia ja osa ei käyttänyt päihteitä lainkaan. Psykedelian kuvailtiin oleellisesti liittyvän psytrance -kulttuuriin myös esteettisesti. Metsäbileiden kohdalla psykedeliaa näkyy esimerkiksi dekoraatioissa ja musiikissa.

Musiikkityyliä koskevien mieltymysten tai suhtautumisen huumeisiin sijaan yhteistä vastaajille oli metsäbileiden mahdollistama vapauden kokemus, joka koski sosiaalisuutta, anonymiteettiä ja tilan tuomaa vapautta esimerkiksi häirinnästä ja arvottavilta tuntuvilta katseilta.

Seuraavassa luvussa muotoilen tuloksia koskevan yhteenvedon ja tuotan tämän pohjalta johtopäätöksiä siitä millaisia merkityksiä tapahtumaan osallistuvat antavat metsäbileille. Ennen tätä käsittelen pienen yhteenvedon siitä mitä tutkielma on pitänyt sisällään.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

10.1 Yhteenvetoa

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut Jyväskylän metsäbileitä. Metsäbileissä on kyse elektroniseen tanssimusiikkiin painottuneista epävirallisista rave-tapahtumista, eli niin sanotuista reiveistä. Jyväskylän metsäbileet ovat identifioituneet psytranceksi kutsuttuun musiikilliseen tyyliinsuuntaan. Psytrance-alakulttuurin vaikutus näkyy vahvasti tapahtumatilassa myös esteettisesti. Estetiikka koskee musiikin ja visuaalisuuden lisäksi sitä, kuinka tapahtumatila on luotu tuottamaan eskapistisia, transsimaisia ja luontoyhteyttä vaalivia aistikokemuksia. Metsäbileistä haettavissa kokemuksissa on kyse hyvin samankaltaisesta arjesta irtautumisen kokemuksista mitä on havaittu vastaavista tapahtumista haettavan esimerkiksi Australiassa (Vitos 2017). Metsäbileet ovat osa laajaa Jyväskylän kulttuurikentän omaehtoista underground-kulttuuritoimintaa, jota voi kutsua myös alakulttuuriksi.

Tutkimuksellisenä käsitteenä alakulttuuri on kuitenkin hyvin ristiriitainen ja ongelmallinen käsite. Käsitteen käyttöä on kritisoitu ja jopa esitetty, että sen käytöstä tulisi luopua (Jenks 2005; Bennett 1999). Tästä huolimatta päädyin lähestymään ilmiötä niillä käsitteillä, joilla ilmiötä kutsutaan myös kentällä. Alakulttuurin lisäksi esimerkiksi *reivit* ja *skene* ovat käsitteitä, joita varauksetta metsäbileisiin osallistuvat henkilöt käyttävät. Alakulttuurin käsite tulisikin nähdä tutkimuksellisesti käyttökelpoisena jo sen takia, että ihmiset usein viittaavat arkikielessä näihin ilmiöihin alakulttuurina, ja identifioivat itseään alakulttuurin kautta (Williams 2011, 42–43). Elektronisen tanssimusiikin yhteydessä alakulttuuri viittaa musiikkiin kytkeytyvään underground-kulttuuriin (Thornton 1996). Undergroundin voi nähdä eräänlaisena piilossa olevana, autenttisuutta vaalivana tapana tuottaa ja kokea kulttuuria. Metsäbileiden

eksklusiivinen luonne pyrkii pitämään tapahtuman piilossa ulkopuolisilta, jotta tapahtuma pysyisi autenttisenä kokemuksena. Juuri siksi se on undergroundia – eräänlainen Jyväskylän kulttuurikentän salaisuus. Alakulttuurin käsitteen nähdään kuvaavan myös sosiaalista, kollektiivista ja luovaa toiminnan tapaa vastustaa auktoriteetteja (Blackman 2005). Jyväskylän metsäbileiden kohdalla vastustaminen näkyy esimerkiksi siinä, kuinka tila pyrkii tarjoamaan vaihtoehdon virallisiksi ja julkisiksi luonnehdituissa tapahtumatiloissa järjestetyille alakulttuuritapahtumille sekä normaaliksi kuvaillulle juhlimiselle yökerhoissa ja baareissa. Metsäbileet asettuvat poikkeamaan näistä tiloista, jotka metsäbileisiin osallistuvat näkevät normaalitiloina. Metsäbileiden pysyminen vaihtoehtona ja normaalitiloista erottuvina kuitenkin vaatii, että tapahtuma pysyy salaisuutena ja tapahtumatila piilossa ulkopuolisilta.

Yhteiskuntatieteellisissä tarkasteluissa vastaavaa toimintaa on tarkasteltu esimerkiksi Michel Foucault'n yksilöä ja valtaa koskevien ajatusten kautta. Foucault on kutsunut tällaista toimintaa *antiautoritaarisiksi kamppailuiksi*. Antiautoritaarisissa kamppailuissa subjektit ilmentävät vastarintaa asettumalla "toimimaan toisin" suhteessa vallan ja hallinnan pyrkimykseen (Foucault 1982; Pyykkönen 2015, 206). Aineistoni perusteella metsäbileiden osallistujille valtaa ja hallintaa edustavat kaupalliset tilat ja niissä soiva valtavirtainen musiikki, mutta myös säädökset ja normit, joiden piiriin metsäbiletapahtuma joutuisi taipumaan, jos se toteutettaisiin julkisesti ja luvanvaraisesti. Foucault on esitellyt tilaa ja valtaa koskevan teoreettisen ajatuksen heterotopiasta. Heterotopia "toinen tila" joka "sallii" vallasta poikkeamisen ja erottautumisen tavalla, joka luo tilan, jossa vallitsee vaihtoehtoinen sosiaalinen järjestys (Foucault 1986).

Tässä tutkielmassa olen käsitteellistänyt heterotopian yhdistämällä sen metsäbileiden taustalla olevasta alakulttuurista tehtyyn tutkimukseen. Tutkielman tutkimusteoria tuottaa tietoa sosiaalisesta tilasta, jonka merkitykset sanallistuvat tapahtumiin osallistuneiden kautta. Vaikka metsäbileiden tila on tuotettu sosiaalisesti, ja esteettisesti se edustaa psytrance-alakulttuuria, aineistoni perusteella en voi luokitella tapahtumaan osallistuvia suoraan psytrance-alakulttuurin edustajiksi. Psytrance kytkeytyy kiistatta metsäbileiden tilan identiteettiin, mutta moni haastateltava kuvaili, kuinka ei pidä psytrancesta musiikillisesti, eikä kokenut identifioituvansa psytrance-alakulttuuriin. Sen sijaan, että tarkasteluni kohdistuisi luokitteluun metsäbileisiin osallistuvia yksilöitä alakulttuuriseen psytrance-identiteettiin kuuluviksi, näen tutkimusasetelman tuottavan pikemminkin tuloksia tilan identiteetistä.

Yksilöille metsäbileissä näyttää olevan kyse ensisijaisesti sosiaalisesta ja eskapistisesta, vapauttavasta kokemuksesta. Tutkimusasetelmassani yhteisöllisesti järjestäytyneet alakulttuuriryhmät tuottaa toiminnallaan metsään väliaikaisen antiautoritaarisen tilan, jossa astutaan esimerkiksi säädösten ja yhteiskunnassa vallitsevina nähtyjen normien ulkopuolelle. Heterotopiana metsä muuntuu metsäbileiden aikana hetkellisesti omaehtoiseksi alakulttuuritilaksi.

10.2 Yhteenveto tuloksista

Tutkielmani perusteella Jyväskylän metsäbileiden voidaan todeta olevan eksklusiivisesti saavutettavia yhteisöllisiä tapahtumia metsäbileisiin kytkeytyvästä kulttuurista kiinnostuneille. Tapahtuman saavutettavuuden kannalta tämä tarkoittaa sitä, että paikallinen *skene* olettaa tapahtumaan haluavien tuntevat ennestään esimerkiksi alakulttuuriin kytkeytyvät muut tapahtumat ja sosiaalisen median yhteisöt, joiden kautta metsäbileitä koskeva tieto on löydettävissä. Sarah Thornton (1996, 57) on verrannut kulkua rave-tapahtumiin kaninkoloon *Liisan seikkailut ihmemaassa* -kirjassa. Heterotopioita Foucault on kuvaillut tiloiksi, jotka edellyttävät sisään- ja ulossulkevan mekanismin (Foucault 1986, 7–8). Metsäbileet ovat kutsuvierastapahtumia, joihin kutsut tulevat pääsääntöisesti sosiaalisen median kautta niille, jotka ovat löytäneet tiedon äärelle.

Päätyminen metsäbileitä koskevan tiedon pariin muistuttaa hyvin paljon tapaa, kuinka J. Patrick Williams on kuvaillut alakulttuurien jaettuihin arvoihin, musiikkiin, muotiin ja sosiaalisiin käytäntöihin kytkeytyvää kommunikointia ja viestintää. Hän kuvailee kuinka alakulttuuriin kytkeytyvästä yksittäisestä osasta – kuten hänen esimerkissään tatuoinnista – kiinnostuneet henkilöt löytävät tietyn ilmiön ja skenen pariin, jossa yhdistyy laajempi kulttuurinen kokonaisuus. (Williams 2011, 39–41.) Metsäbileiden kohdalla kyseessä on jokin metsäbileisiin kytkeytyvään alakulttuuriin liittyvä elementti, kuten psytrance-musiikki ja psykedelia, tai esimerkiksi uuspakanaisuus ja kiinnostus suomalaisen metsän mystiikkaan. Jyväskylän metsäbileiden eksklusiivinen luonne syntyy jo siitä, kuinka todennäköisesti metsäbileiden pariin päätyy vain henkilöitä, joilla on jo lähtökohtaisesti tietty kiinnostus jonkinlaiseen teemaan, joka on osa ilmiöön kytkeytyvää kulttuurisista rihmastoa.

Havainnollisena esimerkkinä Jyväskylän metsäbileiden kohdalla voisi toimia elektronisesta tanssimusiikista kiinnostunut kaupunkiin muuttava vaihto-opiskelija. Hän ei tunne kaupungissa ketään, mutta häntä kiinnostaa lähtökohtaisesti EDM-tapahtumat. Yliopiston ilmoitustaululla on klubitapahtuman juliste, joka herättää hänen mielenkiintonsa. Juliste voi itsessään jo viestiä esteettisesti tietystä musiikin tyyliuunnasta, jonka hän tunnistaa, kuten tässä tapauksessa psytrancesta. Klubitapahtumassa hän tutustuu uusiin ihmisiin tai alkaa seuraamaan tapahtuman järjestäjien sosiaalisen median sivuja. Tätä kautta hän alkaa saamaan kutsuja metsäbileisiin. Julkiset klubitapahtumat ja sosiaalisen median kanavat toimivatkin ”porttina” metsäbileiden pariin. Myöhemmin metsäbileissä hänelle voi selvitä, kuinka Jyväskylässä psytrance-alakulttuuri on oma skenensä, jossa korostuu metsän merkitys. Hän voi esimerkiksi tutustua psytrancen *forest* ja *suomisoundi* alagenreihin, jotka tutustuttavat hänet myös suomalaiseen metsämystiikkaan.

Kutsuja saavat usein jo aiemmin tapahtumissa käyneet ja heidän ystävänsä sekä ”hyviksi tyypeiksi” luonnehditut. Kutsuja saavaan yhteisöön kuuluakseen on

hyvä tuntee kirjoittamattomat säännöt, jotka tapahtumaan tulevien edellytetään tuntevan. Aineiston perusteella metsäbileiden säännöiksi voi tiivistää: *Kunnioita luontoa, kanssajuhliloita ja järjestäjiä, tiedä mihin olet tullut ja huolehdi tarvittaessa muista.* Metsäbileiden saavutettavuuteen kohdistuvien sisään- ja ulosrajaavien mekanismien vuoksi tapahtumassa kuvaillaan vallitsevan yhteisöllinen, jokaisen erilaisuutta ja jokaisen omaa tilaa kunnioittava ilmapiiri. Kunnioitus, yhteisöllisyys ja luottamus nousevat keskeisesti esiin vastaavalla tavalla, kuin reivien yhteisöllisyyttä ja vapautta korostava eetosta on kuvailtu myös muissa tutkimuksissa (esim. Anderson 2009). Ekskluusiivisen saavutettavuuden ulossulkevat merkitykset näkyvät ennen kaikkea mekanismina, jonka avulla suljetaan ennaltaehkäisevästi mahdolliset häiriöt tapahtuman ulkopuolelle. Sisäänpääsy aukeaaakin kulttuuriin ”vihkiytyneille” ja ”hyville tyypeille”, jotka käyttäytyvät metsäbileiden arvomaailman mukaisesti. Oletus yhteisestä arvo maailmasta vahvistaa myös yhteisöllisyyttä, ja yhteisö toimiikin eräänlaisena luottamusta tuottavana ja ylläpitävänä portinvartijana. Toisaalta myös tapahtuman sijainti kaukana vaatii yhteisöllisiä toimia, kuten kimppakyytien järjestelyä, ja myös tämän kuvaillaan olevan yhteisöllisyyttä vahvistavaa.

Sulkemalla sisään vain kiinnostuneita tuotetaan tila, jossa osallistujat ovat yhteisöllisesti yhteisen asian äärellä. Sulkemalla ulos esimerkiksi ongelmia aiheuttavat henkilöt vahvistetaan yhteisöllistä ja toisia kunnioittavaa sosiaalista tilaa. Yhteisöllinen luottamus tuottaa luottamusta toisia kohtaan, mutta myös luottoa sen suhteen, että tapahtuma sujuu rauhallisesti. Tapahtumaan osallistuvat kuvailevat tiedostavansa, kuinka häiriöt voivat johtaa tapahtuman loppumiseen esimerkiksi viranomaisen toimesta. Haastatellut korostivat omaa vastuutaan tapahtumaan osallistujina, mutta kuvailivat myös kunnioittavansa tapahtuman järjestäjiä, jotka olivat heille tuttuja henkilöitä. Järjestäjien kunnioittaminen näkyi siinä, kuinka haastatellut tiesivät, millaisen vastuun ja riskin järjestäjät ottavat tapahtuman järjestämisestä, jonka vuoksi heille ei haluttu tuottaa ongelmia.

Metsäbileissä luonnolla on suuri merkitys. Sijaintina metsä tuo turvaa ja suojaa ulkopuolisilta häiriöiltä: metsä vähentää meluhaittoja ja pitää tapahtuman piilossa ulkopuolisilta, kuten kutsumattomilta vierailta. Tilana metsä kytkeytyy oleellisesti metsäbileiden taustalla olevaan tapahtumakulttuuriin: metsä on ideaali tila psytrance-tapahtumille. Psytrance-alakulttuuriin ja siihen kytkeytyviin alagenreihin kuuluu oleellisesti luontoyhteyksien vaaliminen (Tramacchi 2000; Aittoniemi 2012; Vitos 2017). Jyväskylän metsäbileissä soi esimerkiksi psytrancen alagenre nimeltä *forest* ja tapahtuman koristeluille on haettu inspiraatiota luonnosta.

Musiikkiin kytkeytyvän estetiikan lisäksi osallistujat hakevat metsäbileistä luontokokemuksia. Metsäbileisiin lähtemistä kuvaillaan lähtemiseksi yhteisölliselle luontoretelle, joka edellyttää etukäteen tehtävää suunnittelua, järjestelyä ja valmistautumista. Haastatellut kuvailevat metsää mystiseksi, jopa pelottavaksikin paikaksi, josta kuitenkin haetaan turvaa. Kunnioitus näyttää kohdistuvan myös metsään, ja sitä kuvaillaan paikaksi, jota ei haluta vahingoittaa esimerkiksi roskaamalla. Tapahtuman

sanoitetaan olevan *jokamiehenoikeuksiin* perustuva yleinen kokoontuminen. Toisaalta osa osallistujista kuvaili alkaneensa pohtimaan myös kovaäänisen musiikin aiheuttamia haittoja luonnolle. Haastatellut kuvailevat metsäbileistä haettavaa luontokoke-
musta vastaavaksi kuin ”suomalainen metsäsuhde muutenkin on”. Haastatellut kuvailevat metsää ja tapahtumatilaa myös tilana, jonne on sallittua mennä olemaan epä-sosiaalinen.

Foucault on määritellyt heterotopian yhdeksi tunnuspiirteeksi tilallisten merkitysten muuttumisen kulttuurin muuttuessa (Foucault 1986, 5). Tässä mielessä tutkielman tulokset metsän heterotopisista merkityksistä näyttävät ristiriitaisilta: isossa osassa osallistujien henkilökohtaisissa syissä osallistua metsäbileisiin korostui myös oma luontosuhde, jota kuvailtiin (suomalaiseen) kulttuuriin kuuluvaksi perinteiseksi ja muuttumattomaksi asiaksi. Tämä on kiinnostava myös siksi, että metsäsuhteen on nähty olevan yksi tunnistetuimmista suomalaiskansallisen identiteetin osista (Knuutila 2003, 137; Seppä 2020, 260). Tämän huomioiden metsän tilalliset merkitykset metsäbileisiin osallistuville eivät näytä eroavan poikkeavalla tavalla metsäbileiden kohdalla.

Toisaalta metsä näyttää saavan uudenlaisia merkityksiä esimerkiksi siinä, kuinka metsään tuotetaan tapahtumatila, jossa luontoympäristöä täydennetään esimerkiksi suurilla karpässieniä esittävillä dekoraatioilla ja elektronisella musiikilla, jossa musiikillisina elementteinä toimivat esimerkiksi elektronisesti käsitellyt metsän äänet. Australian metsäbileitä on kuvailtu hyvin samankaltaiseksi luontokokemukseksi (Vitos 2017). Haastatellut kuvailevat metsäbileistä haettavien kokemusten olevan ”muuttumattomia”, perinteiseen suomalaiseen luontosuhteeseen kytkeytyviä kokemuksia. Tästä huolimatta tapahtuma on tuotettu tavalla, jossa tilan identiteettiä koskevana metsä näyttäytyy tilana, joka saa uudenlaisia merkityksiä. Metsä ja metsäbileet – haastattelemieni henkilöiden kuvailemana *metsäkulttuuri* – kuvaillaan olevan iso osa Jyväskylän psytrance-skenen identiteettiä. Tilallisilla merkityksillä on todettu olevan iso merkitys skenejen identiteettien määrittäjänä (Glass 2012).

Haastatellut henkilöt kuvailevat yhdeksi tärkeäksi osaksi metsäbileitä, mahdollisuutta irrottautua olemaan yksin ympäröivässä metsässä. Toisaalta tapahtumatilan sisälle on myös muodostettu erilaisia teema-alueita, jotka tuottavat vaihtoehtoisia, luonteeltaan jopa ristiriitaisia tiloja, yhden tapahtumatilan sisälle. Tällainen tilan luonne on hyvin heterotopinen (Foucault 1986, 6). Tilojen erilaista luonnetta korostetaan musiikilla ja koristeluilla, joilla pyritään tuottamaan erilaisia tunnelmia ja aistillisia kokemusympäristöjä. Konkreettisina esimerkkeinä toimivat päälava, jossa soi intensiivinen tanssimaan kosiskeleva musiikki ja erillään oleva olohuonemaiseksi tilaksi koristeltu *chill out*-lava, jossa soi rauhallinen musiikki. Chill out-lava tapahtuman sisällä on kulttuurille perinteikäs, myös genren isommissa tapahtumissa näkyvä tapa tuottaa erilaisia aistiympäristöjä yhden tapahtuman sisään (St John 2009, 36; Charles 2019, 68–69).

Metsäbileiden luonne ulkoilmatapahtumana tuo tapahtumaan myös vaihtelua, ja tapahtuman etenemistä kuvattaan myös vuorokaudenajan vaihtelun tuoman muutoksen kautta: tapahtumaa luonnehditaan draaman kaareksi ja matkaksi läpi yön. Metsäbileiden kuvaillaan tuovan vapautta tuottaa tällaisia kokemuksia juuri vuorokauden vaihtelun ja ulkoilman vuoksi. Tämän kuvaillaan olevan mahdollista myös siksi, että tapahtuma organisoidaan irrallaan yökerhojen ja niin sanottujen virallisten tapahtumatilojen säädöksistä, kuten valomerkeistä. Virallisten tapahtumatilojen säädöksiä ja niiden tuomien rajoitteiden välttely on hyvin samankaltaista, kuin miten tutkimuksissa on kuvailtu psytrance-tapahtumia tuottaneiden kokemuksia myös muualla (esim. Charles 2019).

Tapahtuman tunnelmaa kuvaillaan karnevalistiseksi ja vapauttavaksi kokemukseksi: tilaksi, jossa arjen huolet katoavat yhden yön ajaksi. Vapauttava, transsimainen tila on havainto, joka on tehty myös lukuisissa muissa vastaavia elektronisen musiikin tapahtumia tarkastelleissa tutkimuksissa (mm. Tramacchi 2000; Partridge 2006; Saldanha 2007). Tässä tutkielmassa nämä havainnot paikallistuvat usein metsäbileiden tanssialueelle. Tapahtumassa tanssimista kuvaillaan *transsimaiseksi flow-tilaksi*, jossa ajantaju katoaa. Heterotopian festivaalisuutta Foucault on kuvaillut hyvin vastaavasti. Metsäbileissä omaksi alueeksi rajattu tanssitila – ”tanssilattia” – näyttäytyy paikkana, johon tilan heterotopiset merkitykset paikallistuvat. Foucault on kuvannut heterotopioiden paljastavan heterotopioiden ulkopuolella olevien tilojen luonnetta, ja toisaalta tarjoavan myös kompensatiota heterotopioiden ulkopuolella olevalta kulttuurilta (Foucault 1986, 8). Tutkielmaa varten haastatellut henkilöt kuvaavat yökerhoja ja baareja normaalitilaksi viettää viikonloppua, joille metsäbileet kuitenkin tarjoavat vaihtoehdon.

Tanssilattia näyttäytyy konkreettisimpana esimerkkinä siitä, kuinka metsäbileet poikkeavat yökerhojen kulttuurista. Ensinnäkin metsäbileiden tanssilattiaa kuvailaan tilaksi, jossa normaalia on esimerkiksi epäsosiaalinen transsimainen ja oleellisesti psytrance-kulttuuriin kuuluva yksin tanssiminen. Metsäbileisiin osallistuvien näkökulmasta tällaista toimintaa ei ymmärrettäisi yökerhoissa. Metsäbileissä tanssimista kuvaillaan yksilöllisenä, mutta silti sosiaalisena kokemuksena. Toisaalta tanssilatialla tanssimisessa ei ole kyse vain yksin ”tamppaamisesta” – kuten haastateltavat sanallistivat tätä tanssimuotoa – vaan osa oli tullut tapahtumaan ystäväporukan kanssa sosiaalisen yhdessä tanssimisen vuoksi. Osalle haastatelluista metsäbileissä tanssiminen on yhdessä kavereiden kanssa juhlimista, joka kuitenkin poikkeaa yökerhojen kulttuurista. Esimerkiksi tanssikokemusta metsäbileissä kuvaillaan omaksi rauhalliseksi tilaksi, johon ei liity oletuksia seuranhausta. Haastatellut sanoittivat yökerhojen tanssilatialle kohdistuvan *katseen* puuttuvan metsäbileistä.

Tähän mennessä olen vastannut kysymyksiin: *Millaisia merkityksiä tapahtuman eksklusiivisuudella on? Millainen esteettinen kokemus metsäbileet ovat?* ja *Kuinka tapahtumatila eroaa muista tiloista?* Tässä tutkielmassa heterotopian käsite on auttanut purka-

maan aineistoa analyttisesti ja selittämään metsäbileiden luonnetta yhteiskuntatieteellisesti ymmärrettäväksi. Heterotopian käsitettä kohtaan on kuitenkin esitetty kritiikkiä siitä, kuinka se on sekava ja pinnallinen hahmotelma (Johnson 2006, 81), mutta myös turhauttavan keskeneräinen, ristiriitainen ja epäjohtonmukainen (Soja 1996, 162). Heterotopian ristiriitaisuuden vuoksi on jopa esitetty, että käsitteen ei koskaan tarkoitettu viittaavan todellisiin konkreettisiin tiloihin (Knight 2017). Käsitteen rajoitavuuksien vuoksi Jyväskylän metsäbileiden subjektiiviset heterotopiset merkitykset avautuvat vahvemmin, kun ne kytketään heterotopiaa laajemmin Foucault'n ajatukseen subjektien toiminnan suhteesta hallintaan.

10.3 Metsäbileiden merkitykset tapahtumiin osallistuville

Keskeiseksi tutkielman tulokseksi nostan metsäbileiden luonteen tilana, josta haetaan vapautta. Vapauden kokemus näkyy vapautena arjen ympäristöstä ja vapautena järjestää omaehtoiseksi ja omannäköiseksi luonnehdittu yhteisöllinen tapahtuma, joka nähdään mahdollistavan vapautta muiden tilojen normeista. Normit ovat normalisointitulosta, joissa tietyt yhteiskunnassa nähdyt käyttäytymismallit nähdään normaaleina, ja toiset "poikkeavina" (Foucault 2014; Rose 1999, 76). Metsäbileiden kohdalla vapaus normeista näkyy subjektiivisissa kokemuksissa, joita koskevat kiinnostavimmat tulokset paikallistuvat osallistujien kokemuksiin metsäbileiden tanssilattialla.

Metsäbileiden tanssitilan ja yökerhojen tanssilattian käyttäytymiskoodiston kuvaillaan olevan hyvin erilaisia. Metsäbileiden tanssitilan koetaan olevan erilainen erityisesti yökerhojen seuranhakua ja sosiaalista kanssakäymistä koskevien normien ja oletusten suhteen. Oman ja toisten tilan kunnioituksen kuvaillaan olevan metsäbileiden käyttäytymiskoodistoon kuuluvaa. Vapaus yökerhojen tanssilattian normeista näyttää olevan keskeinen syy, miksi haastatellut kuvailevat metsäbileitä viihtyisäksi tapahtumaksi. Usea vastaaja kuvaili myös yökerhojen arvottavaa *katsetta*, joka puuttuu metsäbileistä.

Foucault on kuvaillut eräänlaista hallinnan valvovaa silmää, joka usein käsitteellään julkisen vallan harjoittamana "katseena", jonka tiedostaminen ohjaa käytötämme (Foucault 2014). Foucault on täsmentänyt tämän katseen tarkoittavan myös yksilötasolla tapahtuvaa yksilöiden toisiinsa suuntaamaa katsetta, joka kohdistuessaan pitää sisällään vallankäyttöä (Foucault 1986b, 71–72). Esimerkkinä tällaisesta vallan kohteena olemisen subjektiivisesta kokemisesta voisi olla tilanne, jossa katseen alla olemisen voimistaa subjektiivista negatiivista "erillisyyden" tunnetta. Kokemuksena tällainen voi olla haavoittava erityisesti, jos aiheeseen liittyy häpeää (Ahmed 2004,

138–139). Foucault'n ajatusten kautta tarkasteltuna metsäbileiden vapauden kokemukset näyttäisivät perustuvan kauttaaltaan hallinnan ja vallan katseelta piiloutumiseen. Yökerhojen katseen ja tanssilattian "normaaliksi" käytökseksi kuvailtujen normien lisäksi tämä ilmeni monella muullakin tavalla.

Erilaiset hallinnalliset yksilöistä ulkoiset ohjailun muodot, kuten normit, vaikuttavat siihen, kuinka ihmiset toimivat tiedostaen tai tiedostamattaan. Tuolloin subjekti tuottaa itsestään subjektia suhteessa ympäristöönsä ja ulkoinen hallinta kääntyy yksilön sisäiseksi hallinnaksi. Foucault sanallistaa tämän *subjektivaatioksi*. (Pyykkönen 2015, 199.) Subjektivaatiota ei tulisi nähdä ainoastaan yksisuuntaisena subjekteja kontrolloivana toimintana, vaan asetelma tarjoaa myös mahdollisuuden tarkastella tilanteita, joissa subjektit pyrkivät välttelemään vallan kohteena olemistaan. Tutkielmani tulokset tarjoavat hyvän esimerkin siitä, kuinka tämä ilmenee Jyväskylän metsäbileiden tapauksessa: metsäbileiden tila pyrkii tarjoamaan mahdollisuuden *subjektivaatioon toisin* ja kulttuurin harjoittamiseen hallinnalta piilossa. Miikka Pyykkönen (2015) on tulkinnut Foucault'n kirjoituksista neljä erilaista vastarinnan muotoa, joissa subjektit toteuttavat subjektivaatiota toisin. Lähtökohtaisesti *subjektivaatio toisin* on tilanne, jossa yksilöt asettuvat vastarintaan suhteessa yksilön ulkoa tulevaa "yksilöä rakentavaa" valtaa, esimerkiksi toimimalla toisin kuin heiltä odotettaisiin tai kieltäytyvät olemasta hallinnan kohteena. (Pyykkönen 2015, 209–210).

Pyykkösen nostamista esimerkeistä yksi on hallinnalta näkymättömiin vetäytyminen. Ensinnäkin *näkymättömiin vetäytyminen* toisin toimimisena ja vastarinnan muotona tarkoittaa sitä, kuinka hallinnan kohteena olevat tietoisesti vetäytyvät syrjään "hallinnalta piiloon" (Pyykkönen 2015, 210). Yksilötasolla metsäbileiden kohdalla tämä näkyy esimerkiksi tilan tuoman anonymiteetin suomena vapautena. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii metsäbileiden merkitys arjen ympäristön välttelynä. Tutkielman aineistossa näkyi esimerkiksi tilanne, jossa metsäbileiden anonyymi luonne sekä sijainti kaupungin ulkopuolella tarjosi tilan, jossa voi juhlia kohtaamatta työympäristön asiakkaita, joita normaalissa "julkisessa yöelämässä" voisi kohdata. Näiden kohtaamisten mahdollisuus näyttäytyi "julkista yöelämää", kuten yökerhoja koskevinä subjektiivisina rajoitteina. Näkymättömissä pysyminen koskee myös tapahtumajärjestämiseen liittyvien säädösten välttelyä, sillä "oikealla tavalla" säädösten mukaan järjestetty tapahtuma virallisessa tilassa ei mahdollistaisi metsäbileiden kaltaisten tapahtumien järjestämistä. Onnistunut ja ideaali metsäbiletapahtuma on sellainen, joka on toteutunut, mutta jonka olemassaolosta ulkopuoliset eivät ole koskaan tulleet tietoiseksi.

Toinen Pyykkösen esille nostama vastarinnan muoto on *transgressio*. Transgressio tarkoittaa toimintaa, joka kohdistuu hallinnan asettamiin rajoihin ja rajoituksiin, jotka pyrkivät kontrolloimaan olemistamme. Transgressio tuo myös esiin näitä näkymättömissä olevia, mutta toimintaamme sääteleviä rajoituksia (Pyykkönen 2015, 210.) Luvattomina reiveinä metsäbileet hylkäävät hallinnan tarjoamat säädellyt vaihtoehdot, joiden pohjalta kulttuuritapahtumia ja yleisötilaisuuksia järjestetään. Toisaalta

yökerhojen tanssilattian kulttuuria ja katsetta koskevien havaintojen tarkastelu transgression näkökulmasta tuo esiin kiintoisia näkymättömiä rajoja. Aineistoni perusteella esimerkiksi yökerhoissa tanssimista rajoitetaan yökerhon tanssilattian epämiellyttävänä koetun kulttuurin vuoksi, kun taas metsäbileiden tanssilattialla nämä rajat murtuvat. Heterotopiana metsäbileet myös peilaavat ja tuovat heterotopian ulkopuolella olevien tilojen luonnetta esiin (Foucault 1986, 8).

Kolmas vastarinnan muoto on *elämän estetisointi*, jonka Pyykkönen on tulkinnut olevan Foucault'n kuvaus subjekteista, jotka pyrkivät luovalla toiminnalla "olemaan itsejään". Tässä tapauksessa elämän estetisointi tarkoittaa pyrkimystä tuottaa itseään ilman ohjaavia ja ennalta määriteltyjä subjektiuden muotoja, joita yhteiskunnalliset kehykset, kuten yhteiskunnan normatiiviset odotukset pyrkivät rajoittamaan (Pyykkönen 2015, 209). Metsäbileiden arvomaailman kuvaillaan pyrkivän tuottamaan tilan, jonne kaikki henkilökohtaiseen taustaan tai arvomaailmaan katsomatta ovat tervetulleita, kunhan he kunnioittavat toisten yksilöllisyyttä. Tapahtumaa sanallistetaan tilaksi, jossa hyvinkin erilaiset ihmiset – jotka eivät arjessa muuten kohtaisi – ovat yhdessä juhlimassa yhden yön ajan, kunnes palaavat jälleen arkisiin ympäristöihinsä toisistaan erilleen. Tapahtumassa olemista havainnollistettiin kuvailemalla muun muassa kuinka "siellä saa olla outo". Joillakin osallistujista kuvaillaan olevan myös omia tapojaan korostaa tätä irtiottoa arjesta esimerkiksi pukeutumalla ja käyttäytymällä korostetusti normaalitilasta poikkeavalla tavalla.

Neljäs vastarinnan muoto on tilanne, jossa toiminta *kyseenalaistaa yhteiskunnan rationaliteetteja tavalla, joka asettaa subjektin marginaaliin*. Tässä asetelmassa yksilön "vapautta harjoittava" toiminta poikkeaa tavalla, joka haastaa perinteisen liberalismien vapauskäsitteiden (Pyykkönen 2015, 209.) Selkein esimerkki tästä on muutama aineistosani näkynyt kuvailu tilan salliman vapauden ja laittomien päihteiden käytön suhteesta. Muutama haastatelluista kuvaili metsäbileissä koettavaa vapautta vapautena käyttää laittomia huumeita, vaikka yhteiskunta pyrkiikin rajoittamaan tällaista toimintaa esimerkiksi lainsäädännön avulla. Käyttöä perustellaan yksilön vapauden kautta. He kuvailivat, kuinka metsäbileissä oman tilan kunnioittaminen koskee myös sitä, kuinka yksilöllä on oikeus harjoittaa olemassa oloaan esimerkiksi laittomien huumeiden avulla. Huumeiden käyttöä perustellaan ristiriitaisesti yksilönvapauksien, mutta toisaalta myös yhteisöllisen turvan kautta. Tilassa huumeita käyttävien kuvaillaan olevan vastuullisia käyttäjiä "jotka tietävät mitä käyttävät", ja lopulta kantavan itse vastuun omasta toiminnastaan. Kuitenkin myös osallistujat, jotka suhtautuvat kielteisemmin huumeisiin, kuvailevat tarkkailevansa, että muilla on "kaikki hyvin".

Tilan esteettistä arjesta pakoa ja eskapistisuutta painottanut tunnelmaa tuetaan musiikilla ja visuaalisuudella, jotka lähtökohtaisesti pyrkivät tuottamaan päihteettömiä psykedeelisiä ja transsimaisia kokemuksia. Aineiston perusteella osa kuitenkin pyrkii syventämään näitä aistillisia kokemuksia erityisesti erilaisilla laittomilla psyke-

deeleillä, joita kuvaillaan jopa alakulttuurin normiksi. Psykedeelit ovat hallusinogeeniksi nimettyjä aistiharhoja ja tajunnan tilaa muuttavia huumausaineita (Nichols 2016). Metsäbileitä kuvaillaan jopa turvalliseksi tilaksi käyttää psykedeelejä.

Tutkimuskirjallisuudessa vastaavien musiikkitapahtumien ja laittomien päihteiden yhteydessä puhutaan myös *psykonauteista*. Tämän ilmiön voi käsittää myös omaksi alakulttuurikseen. Psykonautit ”harrastavat” huumeita vastaavalla tavalla, kuinka tutkielman aineistossa laittomien päihteiden käyttöä kuvaillaan. Esimerkiksi Deirdre Ruane (2018) on esittänyt kuinka psykonauteilla on usein kattavaa ja ajankoh- taista tietoa esimerkiksi jatkuvasti muuttuvista aineista huumausainemarkkinoilla, ja erilaiset elektronisen musiikin festivaalit ovat hyviä väyliä tavoittaa heillä olevaa (hil- jaista) tietoa.

Laittomista päihteistä puhuttaessa osa kuvaili tilan olevan rauhoittava erityisesti aisteja herkistävien psykedeelien vaikutuksille. Käyttäjien kuvaillaan olevan solidaarisessa ja yhteisöllisessä ympäristössä, jossa ”katsotaan toisten perään”. Tapahtuman eksklusiivisuuden myötä tapahtumaan osallistuneiden henkilöiden henkilöllisyydet ovat hyvin tiedossa osallistujien kesken, ja tämän nähdään vahvistavan kykyä rea- goida mahdollisiin riskitilanteisiin verrattuna esimerkiksi yökerhoihin, joissa juhlinta tapahtuu tuntemattomien ihmisten keskellä. Yhteisöllisyys näyttäytyikin keskeisenä hallinnan mekanismina, sillä osallistujat luottivat ympäristön tuomaan turvaan ja ky- kyyn reagoida riskeihin.

Päihteiden kohdalla tilan tuoma ”turvallisuuden tunne” näyttäytyy hyvin sa- mankaltaisena havaintona, kuin millaisia tuloksia vastaaviin tapahtumiin kohdistu- nut Belgiassa tehty tutkimus on tuottanut (Van Havere, Tutenges, De Maeyer, Broekaert & Vanderplasschen 2014). Tutkimusartikkelin mukaan Belgian goatrance - tapahtumissa huumeiden käyttöä perustellaan vedoten yksilön oikeuksiin ja henkilö- kohtaiseen kontrolliin, mutta solidaarinen yhteisöllisyys on osallistujien mukaan kes- keinen ja tehokas tapa huumeiden aiheuttamien haittojen minimointiin. Tapahtumiin osallistuneiden mukaan he, jotka käyttävät huumeita tietävät kuinka huumeita käy- tetään sekä mistä ja keneltä ne on ostettu. Lisäksi yhteisön tuntiessa toisensa, vakaviin tilanteisiin osataan reagoida tehokkaammin. (Van Havere ym. 2014.)

Aineistoni perusteella metsäbileitä ei voi yleistää tilaksi, jossa tapahtuva toi- minta olisi keskittynyt vain päihteiden käyttöön, eikä tilassa kuvailtu tapahtuvan huumeiden myyntiä vastaavasti kuin muualla yöelämässä. Kuitenkin laittomien päih- teiden käyttöön liittyvien haittojen vähentämisen eteen tehtävän työn kannalta ovat nämä kentältä saadut yksittäiset laittomia päihteitä koskevat havainnot huomionar- voisia, erityisesti ”alhaalta ylöspäin tehtävän” huumeiden haittoja vähentävän työn näkökulmasta. Esimerkiksi tiukat viranomaistoimet voivat viedä ongelmaa piiloon, kun taas tavoittamalla tarkastelun kohteeksi sen todellisuuden, jossa huumeita käy- tetään, voidaan saada arvokasta tietoa siitä, mitä ruohonjuuritason päihdekentällä ta- pahtuu. Laittomien päihteiden käyttö toimii havainnollistavana esimerkkinä metsäbi- leissä esiintyvän vastarinnasta suhteessa hallinnan rationaliteetteja kohtaan. Vaikka

osa haastatelluista heittäytyi pohtimaan päihteitä hyvinkin syvällisesti, keskeinen tutkielman tulos on, että metsäbileistä haettava vapaus on ensisijaisesti laajempi.

Päihteiden suhteen aineistossani esiintyi myös täysin päinvastaisia havaintoja. Metsäbileissä näkyy myös päihteetöntä osallistumista, joille transsimainen psykedee-linen kokemus on ensisijaisesti tilan esteettisyydestä ja musiikista kumpuava sosiaalinen kokemus. Metsäbileiden sosiaalista ympäristöä kuvaillaan ymmärtäväiseksi myös päihteettömyyttä kohtaan. Esimerkiksi eräs haastateltu kuvaili, kuinka metsä-bileissä ymmärretään hänen päihteetöntä elämäntapaa paljon myönteisemmin kuin yökerhoissa ja baareissa, joissa alkoholin kuluttaminen on normi. Haastattelussa esiin-tyi tähän päihteettömyyteen viittaava käsite *streittari*. Koska kyseessä on alakulttuuri-ilmiö, on hyvä avata mistä streittari-käsitteessä on kyse. Alakulttuurien parissa on pu-huttu niin sanotusta *straight edge*-kulttuurista. Straight edge eli streittarit, syntyivät 1980-luvulla *punk*-alakulttuurin sisällä ”alakulttuurin alakulttuurina” vastalauseena skenen päihdekeskeisyydelle. Straight edge on alakulttuuri, joka korostaa erilaisten alakulttuurien sisällä samojen kulttuuristen arvojen ja kiinnostuksen kohteiden jaka-mista, mutta samalla myös päihteettömyyttä. (Haenfler 2004.) Näyttäisi siltä, että straight edge-kulttuuria on nähtävillä myös metsäbileitä koskevan alakulttuurin si-sällä. Elektronisen musiikin ilmiöiden parissa esiintyvä streight edge-kulttuuri vai-kuttaa aiheelta, jota tulisi tarkastella enemmän.

10.4 Metsäbileet heterotopisena alakulttuuritilana

Jyväskylän metsäbileiden heterotopiset merkitykset tulevat ymmärrettävämmiksi, kun niitä tarkastellaan Foucault'n subjektiin ja valtaan kytkeytyvinä antiautoritaari-sina kamppailuina (Foucault 1982) – erityisesti vastarintana, jota on kuvailtu *subjekti-vaationa toisin* (Pyykkönen 2015, 209). Metsäbileet ovat transgressiivista toimintaa, joka hallinnalta piiloon vetäytymällä tuottaa marginaalitalan yhteiskunnan normatii-visten odotusten ulkopuolelle. Kulttuuriselta taustaltaan metsäbileet pohjautuvat ala-kulttuuritoiminnalle. Alakulttuuri kuvaa sitä, mikä käsitetään niin sanotusti *under-groundiksi* (Thornton 1996), ja joka kulttuurintutkimuksen ja strukturalismin kautta on perinteisesti nähty kollektiivisena luovana vastarintatoimintana (Blackman 2005). Jy-väskylän metsäbileitä voi yhteenvetona kuvata omaehtoiseksi alakulttuuritilaksi.

Metsäbileissä on kyse marginaalisen musiikkityylin ympärille tuotetusta kult-tuuritapahtumasta. Metsäbileissä soivalle psytrance-painotteiselle musiikille ja sen alagenreille metsä on esteettisesti ideaali tila, ja musiikki on marginaalistatuksensa vuoksi kaupallisiin yökerhoihin soveltumatonta. Tapahtumatila vaalii autenttista rave-tapahtumien henkeä, jota ei voi taivuttaa kaupalliseen ympäristöön, kuten yö-kerhoihin, menettämättä sitä, minkä tapahtumaan osallistuvat näkevät autenttisena

metsäbile-kulttuurina. Esimerkiksi Tammy L Anderson (2009) on tehnyt havaintoja siitä, kuinka vastaavien tapahtumien siirtyessä virallisiin kaupallisiin tiloihin niiden luonne muuttuu (Anderson 2009).

Metsäbileiden tarjoama vapaus on arjen pakoa ja omaehtoista yhteisöllisyyttä. Tässä tutkielmassa normaalitilana näyttäytyy arki ja arjesta normaalina vapautumisen tiloina nähdyt tilat kuten yökerhot ja baarit. Toisaalta metsäbileet toimivat myös vaihtoehtona virallisissa tiloissa järjestetyille julkisille alakulttuuritapahtumille, kuten esimerkiksi anniskeluravintoloissa järjestetyille elektroniseen tanssimusiikkiin painottuneille klubeille.

Yhteiskunnan hallitsevien normien välttely ja eräänlaisen utopistisen antiautoritaarisen tilan tuottaminen – edes yhden yön ajaksi – on keskeinen osa Jyväskylän metsäbileiden identiteettiä. Heterotopiana metsäbileet on erottautumista normaalitilasta, mutta ei sen antiteesi. Metsäbileet eivät astu vastakulttuurimaisesti ja julistaen suoraan yhteiskuntaa vastaan, kuten esimerkiksi vallatut talot, joita on tarkasteltu antiautoritaarisina tiloina, ja joilla pyritään vaikuttamaan esimerkiksi asuntopoliittikkaan (esim. Lopez 2012). Metsäbileiden taustalla ei myöskään ole vastaava poliittista aktivismia, kuten esimerkiksi pyrkimyksissä vaikuttaa energiapolitiikkaan metsätilaa valtaamalla (esim. Kaufer & Lein 2020). Tutkielman perusteella metsäbileet näyttävät heterotopisena tilana, jonne mennään poikkeamaan arjen vallasta, päästämään arjen paineita ja kompensoimaan arjen kokemuksia – olemaan hetkellisesti vapaita, piilossa yhteiskunnalta.

Toisaalta heterotopia ei ole vallasta vapaa tila, eikä tilan näkeminen heterotopiana kerro, millainen olisi utopistinen ja ideaali vallaton tila (Johnson 2006, 87). Metsäbileiden kohdalla tämä herättää kysymyksen siitä, kuka metsäbileissä käyttää valtaa. Keskeisenä tuloksena tutkielma esittää *yhteisön* metsäbileiden huomattavana vallan ilmentymänä.

Yhteisöä voi kuvailla tilaksi, jossa tunnesiteet ja yksilöiden identiteetit yhdistyvät eräänlaiseksi arvojen ja merkitysten mikrokulttuuriksi (Rose 1999, 172). Tutkielman tulokset tuovat esille kiinnostavalla tavalla sitä, millaisia arvoja ja merkityksiä metsäbileiden tilassa jaetaan. Reivien yhteisöllisyys luo myös omat sisäiset valtasuhteensa ja norminsa (Ott & Herman 2003, 264). Tapahtuman eksklusiivisyys pitää sisällään jo merkittävästi valtaa, kuten Sarah Thornton muotoili ”vapaiden” reivien ja eksklusiivisuuden ristiriidan: reivien eetos ja arvomaailma rakentuvat tasa-arvolle tilan ollessa kuitenkin vain pienen etuoikeutetun ryhmän saavutettavissa. Reiveihin toivotaan tervetulleiksi kaikki erilaisista taustoista huolimatta, mutta esimerkiksi vain pieni joukko on tietoinen tapahtuman sijainnista (Thornton 1996, 56.)

Myös Jyväskylän metsäbileitä kuvaillaan tilaksi, jonne kaikki asiasta tietävät ovat tervetulleita. Tieto tapahtuman sijainnista ja siitä, kuinka saavuttaa tämä tieto ovat kuitenkin rajoitettua. Toisaalta lähtökohtaisesti tiedon kuvaillaan olevan kulttuurista kiinnostuneiden saatavilla, joilla on jo jonkinlainen esikäsitys tiedonvälityskanavista.

Yhteisö vallan käyttäjänä nousi keskeiseksi tutkielman tulokseksi, mutta yhteisön rakenne rajautui tarkastelun ulkopuolelle. Sarah Thornton on puhunut *alakulttuurisesta pääomasta*. Hän viittaa Pierre Bourdieun teoretisointeihin kulttuurisesta pääomasta (Bourdieu 1984). Thorntonin käsite kuvaa sitä, kuinka alakulttuurien sisällä on omat hierarkiansa, jotka määrittyvät esimerkiksi autenttisuuden, aitouden ja kulttuurisen tiedon kautta, ja asettavat yksilöitä erilaisiin valta-asemiin (Thornton 1996). Alakulttuurisen pääoman kautta ylemmässä asemassa olevat yksilöt tai ryhmät näkyvät usein ulospäin esimerkiksi median välityksellä ja sanelevat sen, mitä alakulttuurit pitävät sisällään. He toimivat myös portinvartijoina ja oppaina paikallisen skenen eli alakulttuuriin kytkeytyvän yhteisön pariin. (Williams 2011, 41.)

Tarkastelemani yhteisö koostuu aktiivisista metsäbileissä käyvistä henkilöistä ja heidän voi nähdä olevan skenen ”ytimessä”. Yhteisön tarkempi tarkastelu voisi tuoda alakulttuurin hierarkioita näkyviin tavalla, joka toisi vahvemmin esille sitä, kuinka kulttuurin tunnuspiirteitä ja metsäbileitä sosiaalisena tilana tuotetaan. Se, ketkä sanelevat kuinka alakulttuuria tuotetaan, tulisi myös asettaa kriittisen tarkastelun kohteeksi (Thornton 1996, 163). Tarkastelemani ilmiön kohdalla on havaittavissa sosiaalista hierarkista rakentuneisuutta, ja aineistoni antaa viitteitä tästä myös järjestystä ylläpitävänä tekijänä: suhteellisen pienenä kulttuuritapahtumana osallistujat tietävät henkilökohtaisesti, ketkä näkevät paljon vaivaa tapahtuman – yhteisen asian – eteen. Osallistujat myös tietävät, ketkä järjestäjinä kantavat taloudelliset riskit ja vastuun, jos jotain sattuu, tai seuraamukset, joita luvattomuus voi aiheuttaa. Aineistossa näkyi arvostus näitä tahoja kohtaan tavalla, jolla esimerkiksi omakohtaisesta käytöksestä aiheutunut harmi yhteiselle tapahtumalle ja viime kädessä järjestäjille nähtiin asiana, jota osallistujat eivät halunneet tavoitella.

Tutkielma maalaa kuvaa, jossa metsäbileiden kirjoittamattomiksi säännöiksi kuvailtua yhteistä arvomaailmaa kunnioitetaan, koska tila on yhteisöllisesti tuotettu ja siellä ollaan yhteisen asian äärellä. Myös tiettyjä auktoriteetteja yhteisön sisällä ja toisaalta koko yhteisöä arvostettiin tavalla, joka saa pohtimaan Foucault’ n kuvausta valvovasta silmästä uudelleen. Tulokset herättävät pohtimaan yhteisön hallinnallista merkitystä ”valvovana silmänä”, sillä metsäbileissä subjektien huono käytös kantautuu yhteisöllisen sosiaalisen piirin tietoon, ja voi johtaa pahimmillaan ulossulkemiseen etuoikeutetusta sisäpiiristä. Havainnollisena esimerkkinä voidaan pohtia häiriökäyttäytymistä yökerhossa verrattuna metsäbileisiin: yökerhossa häiriökäyttäytymisen johtaa (todennäköisesti tuntemattoman) järjestyksenvalvojan suorittamaan poistoon tilasta, kun taas metsäbileissä poisto voi tarkoittaa etuoikeutetusta yhteisöllisestä ryhmästä ulosrajaamista. Sitä, millaista itsekontrollia tällainen ympäristö tuottaa, olisi kiinnostava tarkastella Foucault’ n ajatusten kautta. Häntä kiinnostikin tutkimustyössä se, kuinka subjektit tuottavat itseään heidän ulkoa tulevan vallan, kuten kulttuurin tai sosiaalisen ryhmän, kautta (Foucault 2000, 291; Pyykkönen 2015, 197). Yhteisö ja sen säännöt tuottavat näitä näkymättömiä mekanismeja, ”tilan käsikirjoitusta” eli

normaalitilaa, jota aineistossa kuvattiin kaikkien tilassa olevien oletettavasti ymmärtämiksi ”kirjoittamattomiksi säännöiksi”. Tämän voi sanallistaa yhteisön tuottamaksi *hallinnallisuudeksi*³², johon Foucault’laisessa hallinnallisuuden tarkastelussa kytkeytyy myös etiikka, ja joiden limittyminen tässä tapauksessa tarkoittaa hallinnan tuottamia yksilöiden itseensä kohdistamia vallan tekniikoita (Foucault 2000; Pyykkönen 2015, 194). Esimerkiksi Michelle Kempson (2015) on kuvaillut alakulttuureja koskevien ilmiöiden parissa todetun muun muassa riittämättömyyden tunnetta niiden vaaliman oletetun arvomaailman vuoksi.

Tutkielman perusteella Jyväskylän metsäbileet näyttäytyvät hetkellisenä heterotopiana. Tämän hetken voi nähdä yhden yön aikaisena kokemuksena *vapaudesta*, tai sinä lyhyenä aikana, joka päättyy siihen, kun huomio kiinnittyy niihin itsekontrollimekanismeihin, joita yhteisöllisyys tuottaa.

³² Gouvernamentalité (ransk.); governmentality (engl.)

11 POHDINTA

Metsäbileet ovat elektroniseen musiikkiin painottuneita eksklusiivisia reivejä, jotka tapahtuvat kaupunkialueen ulkopuolella. Ne eivät ole julkisia tapahtumia, vaan suuremmalta yleisöltä piilossa olevia alakulttuuritapahtumia. Olen soveltanut tutkielmassa alakulttuurin käsitteen ympärillä tehtyä tutkimusta, jonka olen kytkenyt yhteen Michel Foucault'n teoreettisiin ajatuksiin subjektista, vallasta ja tilasta. Olen hyödyntänyt tutkielmassa erityisesti Foucault'n tilaa koskevaa heterotopian käsitettä (Foucault 1986). Tutkimusasetelmassa heterotopia toimii teoriaohjaavana työkaluna, jonka avulla olen tuonut metsäbileitä tieteellisesti ymmärrettäväksi.

Viime aikoina vastaavia tapahtumia on järjestetty aktiivisesti myös muualla, ja ne ovat näkyneet julkisuudessa jopa Jyväskylän tapahtumia enemmän (Räty & Timonen 2020; Eromäki 2021; Salomaa 2021). Tätä tutkielmaa viimeistellessäni vastaani tuli myös Ylen toimittajan Jaakko Keson tuottama dokumenttiraportti otsikolla *"Helsingissä nousee ug-bileiden uusi aalto"* (Keso 2021). Dokumentti on julkaistu syksyllä 2021, ja se tarkastelee Helsingissä lähiaikoina järjestettyjä reivejä. Dokumentti nostaa esille hyvin samanlaisia huomioita tapahtumista haettavien kokemusten ja urbaanin tilankäytön suhteen, kuin mitä tutkielmani on havainnut. Keskeisinä eroina dokumentti keskittyy aiheeseen korona-ajan ilmiönä ja tarkastelee pääsääntöisesti kaupunkialueella järjestettyjä reivejä, vaikka dokumentissa sivutaan hieman myös metsäbileitä. Dokumentti esittää tapahtumat Jyväskylän vastaavia suurempina yleisötapahtumina, joihin kaupunkialueella tapahtuessa tulee myös "ulkopuolisten" aiheuttamia häiriöitä. Jyväskylän metsäbileiden sijainti kaupungin ulkopuolella ja eksklusiivinen luonne mahdollisesti rajoittavat metsäbileiden kasvamista dokumentin kaltaisten tapahtumien kokoluokkaan.

Tutkielman tulokset on johdettu aineistosta, joka on tuotettu haastattelemalla Jyväskylän metsäbileisiin aktiivisesti osallistuneita henkilöitä. Metsäbileekulttuurin keskeisinä toimijoina he edustavat ilmiön sisäpiiriä ja tuntevat, mistä ilmiössä on paikallisesti kyse. Tutkielman tulokset toimivat näin näytteenä metsäbileiden ytimeen sosi-

aalisena tilana, ja kuvaavat vain Jyväskylän metsäbileitä. Ilmiön eksklusiivisen luonteen vuoksi yksilöhaastatteluiden pohjalta tuotettu aineisto toimii hyvänä ensiaskeleena ilmiön pariin.

Aineistoa olen analysoinut laadullisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi on menetelmä, joka perustuu tarkkaan aineiston rajaamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Näin analyysistä on jäänyt monia kiinnostavia aineistossa esiintyviä teemoja huomioimatta, kuten esimerkiksi *paikallisuus*, *tilan juridinen käyttö*, *yhteisöllisyys laajemmin* ja *osallisuus* sekä *osallistuminen*. Sivuan niitä, mutta nämä aiheet vaatisivat tarkempaa omaa tutkimusta. Sisällönanalyysin keinoin tutuksi tullutta aineistoa voisi lähestyä myös esimerkiksi diskurssianalyysin avulla. Tuolloin tarkastelu kohdistuisi tarkkanäköisemmin niihin tapoihin, joilla toimijat kuvaavat ilmiötä, ja vasta tämän jälkeen pyrittäisiin selittämään kuinka he rakentavat sosiaalista todellisuutta (Suoninen 2016, 232). Valitsemani sisällönanalyysi on kuitenkin riittävä keino, kun tarkoituksena on tuoda tutkittavasta ilmiöstä tiivis ja ymmärrettävä kuvaus (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103).

Johtopäätöksinä tutkielma esittää kuinka metsäbileiden kutsuille perustuvan saavutettavuuden merkitys on ensisijaisesti ennaltaehkäistä mahdollisia järjestyshäiriöitä. Metsäbileiden löytäminen ja kutsujen saaminen tapahtuu sosiaalisessa mediassa ja virallisiksi klubitapahtumiksi luonnehdituissa tapahtumissa. Kutsut menevät henkilöille, joiden luotetaan tietävän, kuinka tapahtumassa toimitaan ja käyttäydytään. Kiinnostus tiettyjä alakulttuuritapahtumia ja musiikkityylejä kohtaan tuottaa tätä luottamusta. Toiseksi tapahtumatilana toimivalla metsällä kuvaillaan olevan suuri merkitys. Metsän merkitys korostuu myös tapahtumatilan estetiikassa, kuten visuaalisuudessa ja musiikissa. Tapahtumatilasta kuvaillaan haettavan myös luontokokemuksia ”joita metsästä muutenkin haetaan”. Virallisista tapahtumaympäristöistä metsäbileet eroavat osallistujien mukaan erityisesti siten, kuinka tilaan kykenee tuottamaan vapaasti omannäköisen ja omaehtoiseksi luonnehditun tapahtuman vailla kontrollia. Kolmanneksi metsäbileet tarjoavat vaihtoehtoisen tilan yökerhokulttuuriksi kuvaillulle ympäristölle. Vaihtoehtoisuus paikallistuu erityisesti metsäbileiden tanssilattialle, jota kuvaillaan rauhallisemmaksi ja omaa tilaa kunnioittavammaksi kuin yökerhojen tanssilattiaa. Metsäbileistä haetaan yökerhoille, baareille ja virallisissa ja julkisissa tiloissa järjestetyille elektronisen musiikin tapahtumille vaihtoehtoa. Vaihtoehtona metsäbileet mahdollistavat yhteisöllisiä normeista ja arjesta irtaannuttavia, eskapistisia vapauden kokemuksia.

Metsäbileissä kontrolli perustuu luottamukselle osallistujien kesken ja oletukselle siitä, että paikalle päätyneet osaavat toimia vastuullisesti. Metsäbileissä yhteisö näyttää toimivan keskeisenä vallan mekanismina. Yhteisön rakenne ja alakulttuurien yhteisöllisyyteen kytkeytyvä hallinnallisuus ja itsekontrolli näkyvät johtopäätöksissä jatkotutkimusta kaipaavina aiheina.

Tutkielma keskittyy suhteellisen pieneen joukkoon aktiivisesti metsäbileisiin osallistuvia henkilöitä, jotka näkivät Jyväskylän metsäbileet positiivisessa valossa.

Musiikkialalla ja tapahtumajärjestäjien keskuudessa on puhuttu viime aikoina hyvin aktiivisesti turvallisemman tilan periaatteista. Suomessa tämä keskustelu kiihtyi keuhkokuumeen kanssa 2021 samaan aikaan kun toteutin aineistohaastatteluja. Julkisen keskustelun laukaisijana toimi #MeToo -liikkeestä inspiroitunut #punkstoo -ilmiö. Punk-alakulttuurista laajemmalle levinneen keskustelun pohjalta esimerkiksi useat tapahtumapaikat tekivät julkisia kannanottoja aiheeseen liittyen. (Salo & Lippu 2021; Alapirtti 2021.) Suomen metsäbileet näkyivät ilmiön kohdalla *hippiestoo* -nimisen Instagram tilin esiintuomissa tapauksissa. Ajankohtaisena ilmiönä päätin lisätä aihetta koskevia kysymyksiä haastattelurunkooni. Haastatteluissa kuvailtiin, kuinka Jyväskylän metsäbileissä pyritään puuttumaan häirintään, mutta niiden ei silti oletettu olevan häirinnästä vapaita.

Häirinnästä vapaat tapahtumat ja turvallinen tila ovat tärkeä keskustelun aihe, joka toivottavasti johtaa keskustelusta myös konkreettisiin muutoksiin. Toisaalta tämä muutos tarvitsee tuekseen myös tutkittua tietoa siitä, mitä nämä turvallisen tilan periaatteet ovat, ja kuinka ne tulisi siirtää käytäntöön. *Turvallisen tilan* käsitteen tarkempi määrittely on osoittautunut tarpeelliseksi, mutta aihetta voisi lähtökohtaisesti tarkastella pyrkimällä tunnistamaan *miltä* ja *miksi* erilaisten tilojen tulisi tarjota suojaa (The Roestone Collective 2014).

Tuottamani tutkimusasetelma toi esiin metsäbileiden arvomaailmaa ja niissä sallittua ja ei-sallittua käytöstä. Tarkastelu valotti, mitä tarkoitetaan, kun tapahtuman osallistujat puhuvat esimerkiksi ”yhteisistä pelisäännöistä”, ”kirjoittamattomista säännöistä” ja ”tapahtuman protokollasta”. Tutkimusasetelmaani voisi soveltaa tuottamaan tietoa siitä mitä, turvallisen tilan periaatteet ovat tai mitä niiden oletetaan olevan erilaisissa tiloissa. Toisaalta asetelmaa voisi soveltaa myös tarkastelemaan millaiseksi yhteisöt sanallistavat oman tilansa arvomaailman. Onkin kiehtovaa pohtia, millainen heterotopia jonkin täysin erilaisen arvomaailman omaava yhteisöllinen tila voisi olla.

Toisaalta myös metsäbileisiin osallistuneiden kuvailu metsästä tilana, ”jossa on sallittua olla epäsosiaalinen”, sai minut pohtimaan suomalaisen kulttuurin suhdetta metsään ja metsää heterotopisena tilana. Tämä olisi ehdottomasti jatkotutkimusta vaahtava aihe: esimerkiksi perinteentutkija Kirsi Laurén (2010) on todennut, kuinka metsää on kuvailtu myös muissa yhteyksissä henkiseksi pakopaikaksi, tilaksi, josta haetaan vapautta sosiaalisista velvoitteista, ja jonne mennään irrottautumaan arjen huolista.

Metsäbileiden kaltaisten juhlien historia voisi olla mielenkiintoinen aihe kartoittaa. Tutkimusaiheeseen perehtyessäni ja haastatteluista tehdessäni vastaan tuli erittäin kiehtovia tarinoita³³ varhaisista metsäbileistä ja reiveistä Suomessa. Toisaalta taas Suomessa luvattomat juhlat, joita on järjestetty syrjäisissä paikoissa ei ole uusi ilmiö. Esimerkiksi 1940-luvulla järjestettiin nurkkatansseja, jotka olivat tanssikiellon aikaisia luvattomia juhlia. Niitä järjestettiin sisätilojen, kuten yksityisten tilojen tai luvatta

³³ ks. myös Aittoniemi 2012; Kinnunen 2017

käyttöön otettujen latojen, lisäksi syrjäisissä ulkotiloissa. Vaikka ilmiö kytkeytyi jatkosodan vuoksi määrättyyn tanssikieltoon, on nurkkatansseja kuvailtu hyvin samoin kuin metsäbileitä. Ne olivat tapahtumia, joista tieto kulki pienen piirin sisällä, jotta ulkopuoliset, kuten virkavalta, ei saisi niistä vihiä. Niistä myös haettiin arjesta irtaantumisen kokemuksia, ja valvonnan puute mahdollisti juhlien jatkumisen läpi yön. Toisaalta nurkkatansseja kohtaan kohdistui myös kriittistä ääntä, joka ei suoraan liittynyt sota-aikaan, vaan esimerkiksi nuorison päihdekäyttäytymiseen ja tanssien jälkeisiin ”sukupuolihurjasteluihin”. (Suikkanen 2012.)

Punkstoo -liikkeeseen liittyen Helsingin Sanomat julkaisi Iida Sofia Hirvosen artikkelin ”Utopiassakin joku käyttää valtaa – #Metoo-keskustelut ravistelevat nyt alakulttuurireja. Jo 1960-luvun hippikommuuneista nähtiin, etteivät vaihtoehtopiiritkään ole turvassa valtakulttuurin ongelmilta ” (Hirvonen 2021). Artikkelin otsikko ja ingressi tiivistävät jotain oleellista siitä, kuinka alakulttuurin käsite nähdään populaarikulttuurin kytkeytyvänä ilmiönä; alakulttuurien tulkitaan usein edustavan jonkinlaisia utopioita, jotka tarjoavat vaihtoehtoa valtakulttuurille.

Foucault kuvaili heterotopiaa todelliseksi versioksi utopiasta (Foucault 1986). Vaikka metsäbileiden tila on transgressiivinen sekä hallintaa välttelevä ja pyrkii näin ”kumoamaan valtaa”, ei se silti ole suoraan vallankumouksellinen tila tai anti-teesi yhteiskunnan tilasta. Tilana metsäbileet eivät astu vastakulttuurimaisesti julistaen suoraan yhteiskuntaa vastaan, kuten esimerkiksi antiautoritaariset vallatut tilat toisinaan pyrkivät (esim. Lopez 2012; Kaufer & Lein 2020). Metsäbileet näyttäytyvät heterotopisena tilana, jonne mennään poikkeamaan arjen vallasta, ”päästämään arjen paineita” ja kompensoimaan arjen kokemuksia.

Tutkielman työstämisen aikana minulle valkeni heterotopian käsitteellinen keskenäisyys. Näen käsitteessä potentiaalia vastaavanlaisten ilmiöiden tutkimiseksi, mutta käsitteen työstäminen käyttökelpoiseksi voisi tarvita sen kytkemistä vahvemmin myös muihin teorioihin. Esimerkiksi ilmiön kytkeminen *biovallan* käsitteeseen, voisi tuoda yökerhojen ja metsäbileiden päihdekulttuurien eroista kiintoisia tuloksia esiin. Biovalta on yksi modernin ajan valtajärjestelmän osa (Foucault 2003; Foucault 2010), ja se kohdistuu ihmisiin elävänä olentona esimerkiksi terveyttä koskevan hallinnan kautta (Jakonen 2015, 233). Toisaalta taas metsäbileiden eskapistiset vapauden kokemukset voisivat avautua ymmärrettävämmäksi Gilles Deleuzen kontrolliyhteiskunnan käsitteen kautta. Kontrolliyhteiskunnassa olemme jatkuvan toimintaamme rajoittavan kontrollin alla esimerkiksi siten, kuinka arjen instituutiot kuten työura ja koulutus hallitsevat arkeamme (Deleuze 1992). Myös heterotopian käsitettä avaamaan pyrkinyt Peter Johnson (2006, 86) on pohtinut, että heterotopia Foucault’laisena vallan välttelynä voisi avautua Gilles Deleuzen koskevien ajatusten kautta. Myös kulttuuri-antropologi Victor Turnerin ajatuksiin kytkeytyvä *liminaalitila* voisi olla kiinnostava tapa lähestyä metsäbileitä (Turner 1995; Ruane 2015; St John 2015).

Osana yhteiskuntaa asetumme jatkuvasti epänormatiivisuuden ja normatiivisuuden, vapauden ja vapauden rajoittamisen sekä sääntöjen ja niiden rikkomisen paineiden keskelle. Heterotopia näyttäytyy tilana, jossa näitä paineita voi purkaa. Heterotopian on muotoiltu tarjoavan keinot kokea jotain erilaista astumatta kuitenkaan liian kauaksi julkisen elämän rajoista (Wood 2003, 66). Foucault vertasi heterotopiaa laivaan. Hänen mukaansa yhteiskunnissa, joissa ei ole tällaisia laivoja, ei ole myöskään unelmia (Foucault 1986, 9). Metsäbileet voidaan nähdä tällaisena laivana: menemme sinne, koemme olevamme yhdessä, mutta yksilöinä vapaita (kontrolli)yhteiskunnasta, kunnes palaamme tästä poikkeamasta takaisin arkisiin ympäristöihimme.

Metsäbileissä tilan sallivuus poikkeamalle – oli se sitten metsäbileisiin osallistuneiden kuvailemaa positiivista ”outoilua”, ”hulluttelua”, ”hassuttelua”, marginaalimusiikista nauttimista, tai omaehtoisen tilan tuottamista ”omilla säännöillä”, tai ihan vain ”omana itsenään olemista”, ilman suorittamista tai paineita – ovat tarpeita, mitä varmasti jokainen meistä tarvitsee jossain muodossa. Toisille tällainen arjesta poikkeamisen mahdollistava heterotopia voi olla mökki, jossa arjen työasu vaihtuu vanhoihin verkkareihin ja toisille heterotopia voi olla kirkko, jossa hiljentyä hakemaan kompensatiota arjen hälinään. Monille suomalaisille se voi olla metsä, joka toisille näyttäytyy ideaalina tilana reiveille. Arjessa voimme unelmoida näistä eräänlaisina utopioina, mutta konkretisoituessaan ne ovat meille heterotopioita.

Tutkielman tavoitteena on ollut tuoda metsäbile-ilmötä ymmärrettävämmäksi. Johtopäätösten lisäksi tutkielma herättää pohtimaan, kuinka kaupungin kulttuuripoliittisten toimijoiden voi olla vaikea *tunnistaa* tällaista piilossa olevaa kulttuuritoimintaa. Ilmiötä on myös haastava *tunnustaa*, sillä se asettuu harmaalle alueelle esimerkiksi julkisen tilan käytön suhteen. Ilmiön heterotopinen luonne näkyy myös siinä, kuinka sitä on vaikea luokitella kulttuuripoliittisesti tunnistettavaksi, ja siksi tällaiseen ”vapauden harjoittamiseen” voi olla vaikea reagoida. Tämä asetelma korostaa metsäbileiden kulttuuripoliittisesti poikkeavaa luonnetta: ilmiötä on haastava luokitella osaksi kaupungin virallista kulttuurikenttää, sillä se asettuu niin vahvasti harmaalle alueelle. Esimerkiksi Jyväskylän kaupungin taide- ja kulttuurilaitoksien kehittämistä varten tuotetussa kulttuuripoliitiikan tutkimuskeskus *Cuporen* tarkastelussa on todettu, että vapaan kentän sekä ruohonjuuritason toimijat tulisi osallistaa ja ottaa mielekkäällä tavalla huomioon laitosten toiminnassa (Ruokolainen ym. 2019, 82).

Toisaalta kun kysyin metsäbileisiin osallistuneilta, miten he sijoittavat metsäbileet Jyväskylän kulttuurikentälle, ilmeni, että metsäbileet nähtiin perinteisenä osana Jyväskylän kulttuurikenttää, mutta tapahtuman toivottiin pysyvän undergroundissa. Metsäbileisiin osallistuneet kuitenkin toivoivat ymmärrystä toiminnalleen ja korostivat myös sitä, kuinka heillä olisi näkemystä myös alakulttuurikentän ulkopuolella tapahtuvaa kulttuurituotantoa kohtaan. Tässä korostuu erityisesti se, miksi kulttuuripoliittisten toimijoiden olisi hyvä tunnistaa metsäbileet ilmiönä. Tällainen alakulttuuritoiminta voi toimia myös kaupungin kulttuurisisältöä uudistavana tekijänä (Ruokolainen ym. 2019, 26).

Aktiiviset ruohonjuuritason alakulttuuritoimintaa tuottavat henkilöt ja yhteisöt vaikuttavat olevan intohimoisia ja ammattitaitoisia toimijoita, joiden lähtökohdat kulttuurintuottamiselle on tuottaa omatoimisesti ja yhteisöllisesti tapahtumia, joille on yleisöä, mutta joita ei heidän kotikaupungeissaan järjestetä. On myös osoitettu, että tällainen toiminta aktivoi ja osallistaa ihmisiä, vaikka he eivät lähtökohtaisesti olisikaan tapahtuman pääjärjestäjiä. (Charles 2019.) Tämä näkyy myös Jyväskylän metsäbileiden kohdalla: vaikka tapahtumat tuotetaan irrallaan Jyväskylän virallisesta tapahtumatuotantokentästä, vaikuttaa intohimoisesti tuotettu tapahtuma laadukkaasti mietityltä ja toteutetulta kokonaisuudelta. Lisäksi tapahtuman järjestäjät tavoittavat paikalle vierailevia artisteja ja vieraita muualta Suomesta, mutta myös kansainvälisesti. Metsäbileisiin osallistuminen vaikuttaa olevan itsessään hyvin osallistavaa. Tämä näkyy tutkielman tuloksissa esimerkiksi siinä kuinka yhteisöllinen kyytien järjestäminen, talkootyö ja erilaisten osaajien mahdollisuudet toteuttaa itseään osoittautuivat merkittäviksi syiksi osallistua tapahtumaan. Tapahtumiin osallistumista voi luonnehtia kuulumiseksi osaksi yhteisöä, joka vaalii perinteisenä ja kaupunkiin identifioituvana nähtyä kulttuuria.

Viime vuosina kolmannen sektorin rinnalle on noussut myös neljännen sektorin käsite, joka kuvaa omaehtoista yhteisöllistä toimintaa, jota ei voida määritellä perinteisen sektoriajattelun piiriin. Neljänneksi sektoriksi on pyritty tunnistamaan kansalaislähtöistä osallistumista, joka organisoituu metsäbileiden tavoin esimerkiksi suljetuissa Facebook-ryhmissä. Toiminta voidaan nähdä myös kansalaisaktivismina ja se perustuu usein tee-se-itse-hengelle. (Mäenpää & Faehnle 2021.) Tarkasteluni nostaa viitteitä siitä, kuinka metsäbileet ovat hyvin tyypillinen esimerkki neljännen sektorin toiminnasta. Yhteisöllinen osallistava kulttuuritoiminta näkyy aineistossani kauttaaltaan: tapahtuma on syntynyt aktiivisten kansalaisten omasta halusta tuottaa yhteisöllisesti kulttuuria, jonka he näkevät tärkeänä ja jolle on kysyntää. Tämä on konkretisoitunut talkootyöllä tuotettuun tapahtumaan, jossa eri alojen osaajat pääsevät toteuttamaan itseään. Tapahtuma tuo esille matalalla kynnyksellä musiikki- ja valotaidetta tekeviä taiteilijoita sekä promoottoreita, jotka vaalivat yhteyksiä moniin eri suuntiin. Näiden osaajien tunnistaminen, tavoittaminen ja tukeminen voisi olla huomattava kulttuurinen voimavara, jolla olisi merkittävää annettavaa myös alakulttuurien ulkopuolella.

Aineistossani näkyy kiehtovia jatkotutkimusta vaativia havaintoja myös paikallisuudesta. Haastatellut puhuivat Jyväskylän metsäbileiden olevan tunnettu elektronisen musiikin undergroundissa ”hyvästä meiningistä”. Aineistoa kerätessä olikin kiinnostava huomata, kuinka osa haastatelluista kutsui tätä Jyväskylän Meiningiksi. Käsitteenä *Jyväskylän meininki* on peräisin kaupungin aktiivisesta punk-alakulttuurista, ja siellä aiemmin vaikuttaneen *Delta Force 2* -nimisen bändin kappaleesta. Hie-man laajemmalle yleisölle se saattaa olla tuttu kaupungin punk-alakulttuuria kuvaavan Mikko Järvisen (2016) ohjaaman *Jyväskylän Meininki* -dokumentin nimestä. Ta-

vassa, kuinka paikallisuudesta puhutaan tutkielman aineistossa vaikuttaa olevan jostain samanlaista ylpeyttä kuin puheissa Jyväskylästä ”Suomen rap-pääkaupunkina” (Gullichsen 2019). Jyväskylän kaupungin kulttuurisuunnitelmassa onkin painotettu visiota kulttuurikaupungista, jossa kulttuuriympäristö on tärkeää kaupungin imagon ja kehittämisen kannalta (Jyväskylän kaupunki 2017).

Jyväskylässä kytee selkeästi kiinnostavaa, paikallisuudesta ylpeää kulttuuritoimintaa, jota yksilöt ja yhteisöt tuottavat usein ruohonjuuritasolta ylöspäin. Nämä toimijat tuottavat jatkuvasti myös kuvaa Jyväskylästä, joka näkyy positiivisesti Suomen kulttuurikentällä. Kulttuuripoliittisesti voisi olla tärkeää löytää keinot tukea ja ylläpitää tällaista toimintaa, mutta myös dokumentoida sitä mitä juuri nyt kaupungissa tapahtuu. Dokumentointi voisikin olla yksi keino ylläpitää tällaisia kulttuuri-ilmiöitä, sillä se myös inspiroi uusia tulevia tekijöitä. Tämä vaatisi kuitenkin, että ensinnäkin nämä ruohonjuuritasolla kytevät ilmiöt tunnistetaan ja tunnustettaisiin. Näillä kulttuuri-osaajilla voisi olla paljon osaamista ja annettavaa osaksi kaupungin kulttuurivisioita. Ruohonjuuritason näkökulmalla ja osaamisella on tärkeä osa myös esimerkiksi nykyaikaisessa kulttuurisuunnittelussa, joka pyrkii tunnistamaan erilaisia yhteisöjä ja kaupunkilaisista itsestään lähteviä kulttuuritoimia, jotka ovat merkityksellisiä identiteettiperustaisessa kaupunkikehittämisessä (Häyrynen & Wallin 2017). Positiivisen kaupunkikuvan rakentamisen lisäksi ruohonjuuritason kulttuuritoiminnan osallistavat ja yhteisölliset puolet tulisi ottaa tarkemman tarkastelun alle.

Alakulttuurien rooli herättää pohtimaan kuinka alakulttuurit edustavat eräänlaista tunnistamatonta kulttuurista varjomaailmaa kaupunkikuvassa – kulttuuria, joka elää kaupungin varjoissa ja perustavanlaatuisesti myös määrittää kaupungin kulttuuria. Ne inspiroivat tekijöitä ja luovat omanlaista osallistavaa ja aktiivista yhteisöllistä kulttuuritoimintaa, joka kuitenkin jää helposti valtakulttuurin varjoon. Tiettyyn kaupunkiin identifioituvana kulttuurina alakulttuureja ja niin sanotusti valtavirtaisia kulttuureja ei pitäisi nähdä toisiaan poissulkevinä, vaan toisiaan tukevinä.

LÄHTEET

- Ahmed, S. (2018). *Tunteiden kulttuuripolitiikka* (suom. E. Halttunen-Riikonen). Tampere: niin & näin.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. uudistettu painos). Tampere: Vastapaino. (1. painos 1993).
- Alwakeel, R. (2010). The aesthetics of protest in UK rave. *Dancecult*, 1(2), 50-62.
- Anderson, T. L. & Kavanaugh, P. R. (2007). A 'Rave' review: Conceptual interests and analytical shifts in research on rave culture. *Sociology Compass*, 1(2), 499-519.
- Anderson, T.L. (2009). Understanding the alteration and decline of a music scene: Observations from rave culture. *Sociological Forum*, 24(2), 307-336.
- Becker, H. (1991). *Outsiders: Studies in the sociology of deviance*. New York: The Free Press. (Alkuperäisteos julkaistu 1963).
- Bennett, A. (1999). Subcultures or neotribes: Rethinking the relationship between youth, style and musical taste. *Sociology*, 33(3), 599-617.
- Bennett, A. (2006). Introduction to part three. Teoksessa. A. Bennett, B. Shank, & J. Toynbee (toim.), *The popular music studies reader* (s. 95-97). London: Routledge.
- Bennett, A. (2011). The post-subcultural turn: Some reflections 10 years on. *Journal of youth studies*, 14(5), 493-506.
- Blackman, S. (2005). Youth subcultural theory: a Critical engagement with the concept, its origins and politics, from the chicago school to postmodernism. *Journal of Youth Studies*, 8(1), 1-20.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction : a social critique of the judgement of taste* (käänt. R. Nice). USA: Harvard University Press. (Alkuperäisteos julkaistu 1979).
- Certeau, M. d. (2013). *Arkipäivän kekseliäisyys 1: Tekemisen tavat* (suom. T. Kilpeläinen). Tampere: niin & näin. (Alkuperäisteos julkaistu 1980).

- Charles, C. (2019). Part of the tribe: Event crews, residence, and affiliation in underground dance music scenes. *Journal of the International Association for the Study of Popular Music* 9(2), 55–75.
- Cohen, A. (1955). *Delinquent boys: the culture of the gang*. Glencoe, IL: The Free Press.
- Conner, C. T. & Katz, N. (2020). Electronic dance music: from spectacular subculture to culture industry. *Young*, 28(5), 445–464.
- D'Andrea, A. (2007). *Global nomads: techno and new ge as transnational euntercultures in Ibiza and Goa*. London: Routledge.
- Deleuze, G. (1992). Postscript on the Societies of Control. *The MIT Press* 59, 3–7.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (10. painos). Tampere: Vastapaino. (1. painos julkaistu 1998).
- Fine, G.A. (1979). Small groups and culture creation: the Idioculture of little league baseball teams. *American Sociological Review* 44(5), 733–745.
- Fintoni, A. & McLauchlan, A. (2018). Assembling the dance: Reggae sound system practices in the United Kingdom and France. *The senses & society*, 13(2), 163–178.
- Foucault, M. (1982). The subject and power. *Critical Inquiry*, 8(4), 777–795.
- Foucault, M. (1984). Des espaces autres. *Architecture, Mouvement, Continuité*, 5, 46–49.
- Foucault, M. (1986). Of other spaces: utopias and heterotopias (käönt. J. Miskowiec). *Diacritics*, 16, 22–27.
- Foucault, M. (1986b). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings 1972-1977* (Uusintapainos) (toim. C. Gordon). UK: The Harvester Press. (1. painos julkaistu 1980).
- Foucault, M (1997). Of other spaces. Teoksessa N, Leach (toim.), *Rethinking architecture: a Reader in cultural theory* (s. 330–336). London: Routledge.
- Foucault, M. (1998). Different Spaces. Teoksessa J. D. Faubion (toim.), *Aesthetics, method, and epistemology: Essential works of Foucault volume 2* (s. 175–185). London: Penguin.
- Foucault, M. (2000). *Ethics: Essential works of Foucault 1954–1984 Volume 2*. (Toim. P. Rabinow). London: Penguin.
- Foucault, M. (2002). *The order of things: An archaeology of the human sciences*. London: Routledge.

- Foucault, M. (2003). "*Society must be defended* ": Lectures at the Collège de France 1975–1976 (toim. M. Bertani, A. Fontana, F. Ewald & D. Macey). New York: Picador.
- Foucault, M. (2008). Of other spaces (1967). Teoksessa M, Dehaene & L, De Cauter (toim.) *Heterotopia and the City: Public Space in a postcivil society* (s. 13–30). London: Routledge.
- Foucault, M. (2010). *Turvallisuus, alue, väestö: hallinnallisuuden historia : Collège de Francen luennot 1977-1978* (suom. A. Paakkari). Helsinki: Tutkijaliitto.
- Foucault, M. (2014). *Tarkkailla ja rangaista* (suom. E. Nivanka). Helsinki: Otava. (Alkuperäinen teos julkaistu 1975).
- Gelder, K. (2005). *The Subcultures Reader*. London: Routledge.
- Gibson, C. (1999). Subversive sites: Rave culture, spatial politics and the internet in Sydney, Australia. *Area* 31(1), 19–33.
- Glass, P. G. (2012). Doing Scene: Identity, space, and the interactional accomplishment of youth culture. *Journal of Contemporary Ethnography*, 41(6), 695–716.
- Glover, T. D. (2003). Regulating the rave scene: Exploring the policy alternatives of government. *Leisure Sciences*, 25(4), 307–325.
- Gordon, M. (1947). The Concept of the sub-culture and its application. *Social Forces* 26(1), 40–42.
- Grönfors, M. (2011). *Laadullisen tutkimuksen kenttätutkimusmenetelmät* (toim. H. Vilkkä). Hämeenlinna: SoFia-Sosiologi-Filosofiapu.
- Haenfler, R. (2004). Rethinking Subcultural Resistance: Core Values of the Straight Edge Movement. *Journal of Contemporary Ethnography*, 33(4), 406–436.
- Hall, S. & Jefferson, T. (1976). *Resistance through Rituals: Youth subcultures in post-war Britain*. London: Hutchinson.
- Hall, S. (1996). *Questions of Cultural identity*. (toim. S. Hall. & P. du Gay) London: SAGE.
- Henriques, J. (2011). *Sonic bodies: reggae sound systems, performance techniques, and ways of knowing*. London: Continuum.
- Hetherington, K. (1997). *The Badlands of modernity: Heterotopia and social ordering*. London: Routledge.

- Hill, A. (2002). Acid house and thatcherism: Noise, the mob, and the English countryside. *British Journal of Sociology*, 53(1), 89–105.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2001). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. (15. uudistettu painos). Helsinki: Tammi. (1. painos julkaistu 1997).
- Huq, R. (2006). *Beyond subculture: pop, Youth and identity in a postcolonial world*. USA: Routledge.
- Häyrynen, M. & Wallin, A. (toim.). (2017). *Kulttuurisuunnittelu. Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Jakonen, M. (2015). Gilles Deleuze ja Félix Guattari. Yhteiskuntateorian remonttimiehet. Teoksessa M. Pyykkönen & I. Kauppinen (toim.), *1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria* (s. 215–236). Helsinki: Gaudeamus.
- Jenks, C. (2005). *Subculture: The fragmentation of the social*. London: SAGE.
- Johnson, P. (2006). Unravelling Foucault's 'different spaces'. *History of the Human Sciences*, 19(4), 75–90.
- Johnson, P. (2013). The geographies of heterotopia. *Geography Compass*, 7(11), 790–803.
- Jyväskylän kaupunki. (2017). *Jyväskylän kulttuurisuunnitelma*.
<https://www.jyvaskyla.fi/kulttuuri/kulttuurisuunnitelma>
- Kaufer, R. & Lein, P. (2020). Anarchist resistance in the German Hambach forest: Localising climate justice. *Anarchist Studies*, 28(1), 60–83.
- Kavanaugh, P.R. & Anderson, T.L. (2008). Solidarity and drug use in the electronic dance music scene. *The Sociological Quarterly*, 49(1), 181–208.
- Kempson, M. (2015). 'I sometimes wonder whether I'm an outsider': Negotiating belonging in zine subculture. *Sociology*, 49(6), 1081–1095.
- Kinnunen, K. (toim.). (2017). *Kone-Suomi*. Helsinki: Khaos Publishing.
- Knight, K. T. (2017). Placeless places: Resolving the paradox of Foucault's heterotopia. *Textual Practice*, 31(1), 141–158.
- Knuuttila, S. (2003). Eksyminen. Teoksessa Y. Sepänmaa, L. Heikkilä-Palo & V. Kaukio (toim.), *Metsään mieleni*. Helsinki: Maahenki.

- Kuljuntausta, P. (2008). *First wave. a Microhistory of early finnish electronic Music*. Helsinki: Like.
- Kupiainen, R. (2014). Nuorten luovat mediakäytännöt kaupunkitilan heterotopioina. *Media & viestintä*, 37(1), 34–47.
- Laurén, K. (2010). Metsän tyttö tahdon olla. Metsät toiminnan ja olemisen paikkoina naisten kertomuksissa. *Naistutkimus*, 23(1), 5–19.
- Lopez, M. A. M. (2012). The squatters movement in Europe: A durable struggle for social autonomy in urban politics. *Antipode*, 45(4), 866–887.
- McCaughan, J.A., Carlson R.G., Falck, R.S. & H.R. Siegal. (2005). From “candy kids” to “chemi-kids”: A typology of young adults who attend raves in the midwestern United States. *Substance Use & Misuse*, 40(9–10), 1503–1523.
- Ma, E. K. (2002). Translocal spatiality. *International Journal of Cultural Studies*, 5(2), 131–152.
- Maffesoli, M. (1996). *The time of the tribes: The decline of individualism in mass society* (käänt. D. Smith). London: SAGE. (Alkuperäisteos julkaistu 1988).
- Mäenpää, P. & Faehnle, M. (2021). 4. Sektori. *Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa*. Tampere: Vastapaino.
- Mäkelä, K. (1990). Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa. K. Mäkelä (toim.). *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta* (s. 42–61). Helsinki: Gaudeamus.
- Nichols, D. E. (2016). Psychedelics. *Pharmacological Reviews*, 68(2), 264–355.
- Niiniluoto, I. (1980). *Johdatus tieteenfilosofiaan*. Helsinki: Otava.
- Ntounis, N. & Kanellopoulou, E. (2017). Normalising jurisdictional heterotopias through place branding: The cases of Christiania and Metelkova. *Environment and Planning*, 49(10), 2223–2240.
- Ott, B.L. & Herman, B.D. (2003). Mixed messages: Resistance and reappropriation in rave culture. *Western Journal of Communication*. 67(2), 249–270.
- Partridge, C. (2006). The Spiritual and the revolutionary: Alternative spirituality, British free festivals, and the emergence of rave culture. *Culture and Religion*, 7(1), 41–60.
- Pyykkönen, M. (2015). Michel Foucault. Vallan, tiedon ja subjektiuden tutkija. Teoksessa M. Pyykkönen & I. Kauppinen (toim.), *1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria* (s. 193–214). Helsinki: Gaudeamus.

- Roberts, K. A. (1978). Toward a Generic Concept of Counter-Culture. *Sociological Focus*, 11(2), 111–126.
- Roestone Collective, the (2014). Safe Space: Towards a Reconceptualization. *Antipode*, 46(5), 1346–1365.
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. (2011). *Tutkimuksen voimasanat*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Rose, N. (1999) *Powers of freedom: Reframing political thought*. UK: Cambridge University Press.
- Ruane, D. (2015). Harm reduction or psychedelic support? Caring for drug-related crises at transformational festivals. *Dancecult*, 7(1), 55–75.
- Ruane, D. (2018). Field experiments: Psychonauts' efforts to reduce the harm of old and new drugs at music festivals. *Drugs education, prevention & policy*, 25(4), 337–344.
- Ruokolainen, O., Sokka, S., Kurlin, A. & Tohmo, T. (2019). *Taide ja kulttuurilaitokset osana Jyväskylän kehitystä ja hyvinvointia*. Cuporen verkkojulkaisuja 56. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2019/cupore_taide_ja_kulttuurilaitokset_osana_jyvaskylan_kehitysta_ja_hyvinvointia_valmis.pdf
- Saldanha, A. (2007). *Psychedelic white: Goa trance and the viscosity of race*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Schreier, M. (2014). Qualitative Content Analysis. Teoksessa U. Flick. (toim.), *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis* (s. 170–183). London: SAGE.
- Seppä, T. (2020). Ihmisen ja metsän kommunikaatiosta kalevalanmittaisissa runoissa. Teoksessa U. Piela & P. Kauppi (toim.). *Tuolla puolen, siellä jossakin. Käsityksiä kuvitelluista maailmoista* (s. 260–278). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Silvasti, T. (2014). Sisällönanalyysi. Teoksessa Massa, I. (toim.). *Polkuja yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen* [Vedos pdf-tiedosto] (s. 33–48). Helsinki: Gaudeamus.
- Soja, E.W. (1996). *Thirdspace: Journeys to Los Angeles and other real and imagined places*. UK: Blackwell Publishing.
- St John, G. (2009). Neotrance and the psychedelic festival. *Dancecult* 1(1), 35–64.
- St John, G. (2010). *The Local Scenes and Global Culture of Psytrance*. London: Routledge.

- St John, G. (2012). *Global Tribe: Technology, Spirituality and Psytrance*. UK: Equinox.
- St John, G. (2015). Liminal being: Electronic dance music cultures, ritualization and the case of psytrance (s. 243–260). Teoksessa A. Bennett & S. Waksman. (toim.), *The SAGE handbook of popular music*. London: SAGE.
- Straw, W. (1991). Systems of articulation, logics of change: Communities and scenes in popular music. *Cultural Studies*, 5(3), 368–388.
- Suikkanen, M. (2012). Kiellettyjen tanssien hurmaa. Jatkosodan tanssikielto ja nurkkatanssikulttuuri. Teoksessa J. Keskinen, S. Seppälä & K. Teräs (toim.). *Häkäpöntöistä nurkkatansseihin. Arjen ilmiöitä sota-aikana* (s. 58–111). Turku: Turun yliopisto.
- Suoninen, E. (2016). Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.). *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 227–248). Tampere: Vastapaino.
- Takashi, M. & Olaveson, T. (2003). Music, dance and raving bodies: Raving as spirituality in the central Canadian rave scene. *Journal of Ritual Studies* 17(2), 72–96.
- TENK. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019.
- Thornton, S. (1996). *Club cultures: Music, media and subcultural capital*. Middletown, CT: Wesleyan University Press.
- Tramacchi, D. (2000). Field tripping: Psychedelic communitas and ritual in the Australian Bush. *Journal of Contemporary Religion*, 15(2), 201–213.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (9. uudistettu painos). Helsinki: Tammi.
- Turner, V. W. (1995). *The ritual process: Structure and anti-structure*. New York: Aldine de Gruyter.
- Van Havere, T., Tutenges, S., De Maeyer, J., Broekaert, E. & Vanderplasschen, W. (2015). 'Keep an eye on your friends, even when you don't know them': Drug use and harm reduction in the Goa trance scene in Belgium. *Drugs: education, prevention & policy*, 22(3), 239–247.
- Virolainen, V. (2018). Naisvankien tarinoita väkivallasta. Uhidiskurssia moninaistavat pienet kertomukset ja vivahteikas toimijuus. *Yhteiskuntapolitiikka*, 83(5), 495–505.

- Vitos, B. (2017). "Go out on the weekends to the forest, get trashed and dance": Residual behaviors and reconfigured environments at psychedelic trance festivals. *Leisure Sciences* 39(6), 543–560.
- Weir, E. (2000). Raves: A review of the culture, the drugs and the prevention of harm. *Canadian Medical Association Journal*, 162(13), 1843–1848.
- Williams, J.P. (2011). *Subcultural theory: traditions and concepts*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Williams, R. (1995). *The sociology of culture*. USA: University of Chicago Press. (Alkuperäinen teos julkaistu 1981).
- Wood, A. (2003). The middletons, futurama, and progressland: disciplinary technology and temporal heterotopia in two New York world's fairs. *Atlantic Journal of Communication*, 11(1), 63–75.
- Yacoubian, G. S., JR., Deutsch, J. K. & Schumacher, E. J. (2004). Estimating the prevalence of ecstasy use among club rave attendees. *Contemporary Drug Problems*, 31(1), 163–177.

Opinnäytetyöt

- Aittoniemi, T. (2012). *Cultural and musical dimensions of Goa trance and early psychedelic trance in Finland: The history, translation and localization of an internationally mobile electronic dance-music scene* [Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto]. HELDA: Helsingin yliopiston julkaisuarkisto.
- Brandelin, J. (2018). *Jyväskylän Kesän musiikillinen historia sekä vaihtoehtoisen ja kokeellisen sisällön jalansija tulevaisuudessa*. [Kulttuurituotannon opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu]. Theseus: Ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto.
- Lång, P. (1990). *Den tidigaste elektronmusikens i Finland* [Pro gradu -tutkielma, Åbo Akademi].
- Seppälä, P. (2000). *Ravekulttuuri ja laittomat päihteet: yhteisöllisyyttä, etiikkaa ja identiteettiä. Kansainvälistä taustaa ja suomalainen tapaustutkimus* [Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto]. HELDA: Helsingin yliopiston julkaisuarkisto.
- Tunderberg, O. (2021). *Undergroundin spehtaakkeli: suomalainen underground 2010-luvulla* [Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX: Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto.

Uutiset ja dokumentit

- Alapirtti, S. (28.7.2021). Punkstoo paisui musiikkialalla jopa koronaan suuremmaksi keskusteluksi. Kysyimme, miten keikkapaikat aikovat kitkeä häirintää ja ahdistelua. *YLE*. Verkkouutinen. Luettu 28.10.2021.
- Eromäki, V. (19.7.2021). Luvattomat teknobileet valvottavat helsinkiläisiä kesäyössä. Nyt ulkoilmajuhlien järjestäjät kertovat intohimostaan ja siitä, miksi kemut jatkuvat. *YLE*. Verkkouutinen. Luettu 27.10.2021.
- Gullichsen, A. (26.4.2019). Suomirap nousi alakulttuurista populaariin, mutta sen kotiseutuylpeys ei ole hävinnyt. "Sydänverellä ja verenmaku suussa ollaan edustettu mistä tullaan". *YLE*. Uutisartikkeli. Luettu 27.10.2021.
- Hirvonen, I.S. (25.7.2021). Utopiassakin joku käyttää valtaa. #Metoo-keskustelut ravistelevat nyt alakulttuureja. Jo 1960-luvun hippikommuuneista nähtiin, etteivät vaihtoehtopiiritkään ole turvassa valtakulttuurin ongelmilta. *Helsingin Sanomat*. Verkkouutinen. Luettu 13.10.2021.
- Järvinen, M. (ohjaaja). (2016). *Jyväskylän Meininki: A Punk Documentary* [elokuva]. Suomi: Kulttuuriyhdistys Tuff!
- Keso, J. [Yle Kioski] (8.9.2021). *Helsingissä nousee ug-bileiden uusi aalto* [video]. YouTube. <https://youtu.be/rHd6cfjdvCM>
- Räty, H. & Timonen, V. (16.8.2020). Teknobileiden yöllinen melu työllistää poliisia, valitukset lisääntyneet. Satamasaarella kesämajaa pitävän Pirkko Höltän mitta on täynnä "laittomista reiveistä". *Helsingin Sanomat*. Verkkouutinen. Luettu 1.11.2020.
- Salo, S & Lippu, A-M. (22.7.2021). Ahdistelukohu paisuu. Nyt puhuvat punk-yhteisön naiset: "Jokainen kokemus tarvitaan kuultavaksi". *Iltalehti*. Verkkouutinen. Luettu 13.10.2021.
- Salomaa, M. (21.6.2021). Juhliloita virtasi viikonloppuna sadoittain muista kaupungeista Helsinkiin. Pahimmillaan ulkobileet valvottivat asukkaita aamuun. *Helsingin Sanomat*. Verkkouutinen. Luettu 27.10.2021.

LIITE 1

Puolistrukturoitu haastattelurunko

Boldatut ovat kysymyksiä. Alla olevat ovat apukysymyksiä.

YLEISET

Sukupuoli?

Ikä?

Miksi kutsut tapahtumaa?

Onko metsäbileet oikea termi tms.?

Mistä tässä tapahtumassa on kyse?

Kuinka pitkään olet käynyt näissä tapahtumissa?

Miten löysit tapahtuman alun perin?

Mistä kiinnostus tapahtumaa kohtaan syntyi?

Mikä sinua motivoi osallistumaan näihin tapahtumiin?

Miksi kutsut ja kuinka kuvailet tätä kulttuuria?

Koetko olevasi osa tätä kulttuuria?

Miltä osin et? Miltä osin kyllä?

Onko tässä kyse alakulttuurista?

Miltä alakulttuurista puhuminen kuulostaa?

Millaisille ihmisille tapahtuma on tarkoitettu?

Millaista porukkaa tapahtumissa käy?

Koulutukselta?

Iältä?

Toimeentulolta?

Työ?

Kuinka paljon ihmisiä näissä tapahtumissa arviolta käy?

Onko tapahtumissa yhteisöllisyyttä?

Mikä on jäänyt tapahtumasta mieleen?

Joku hauska muisto?

Sattumus?

Tapahtuma?

Jos tulee joskus myöhemminkin mieleen, joku niin anna vaan tulla?

Oletko kohdannut tapahtumassa mitään ongelmia?

Voisitko kertoa esimerkin tilanteesta, jossa näin on käynyt?

Teema: Tilan poikkeavuus

Onko tapahtuma vaihtoehto jollekin?

Miksi metsä?

Miten se vertautuu (esim. Ilokivessä, freetimestä tms. esille tulleessa paikassa) järjestetyistä tapahtumista?

Miten tapahtuman luonne muuttuisi, jos se tapahtuisi jossain muualla?

Millaisia asioita tulisi muuttaa tai ottaa huomioon, jos tapahtuma olisi jossain muualla?

Onko tapahtuma luvaton?

Onko luvattomuudella merkitystä?

Kuinka virkavalta on reagoinut tähän, näkyykö virkavaltaa paikalla?

Koetko että tämä on rikollista?

Pitäisikö siihen puuttua?

Aiheuttaako luvattomuus haittoja tai hyötyjä?

Käytetäänkö tilassa päihteitä?

Huumeita?

Mitä ajattelet tästä?

Miten päihteiden käyttö vertautuu esimerkiksi yökerhoihin?

Näetkö tässä erottumisessa jotain positiivista/negatiivista?

Teema: Tila ja kokemukset

Onko tapahtumalla jotain esikuvia?

Muita vastaavia tapahtumia ym?

Mistä tämä tapahtuma juontaa juurensa?

Millainen käytös tapahtumassa sallitaan ja millainen ei?

Kuvaile tapahtuman arvomaailmaa?

Mitä tapahtuman aikana teet?

ts. Mistä ilta koostuu?

Koetko että sinulla on joku rooli tapahtumassa?

Millainen?

Kuvaile aluetta, jossa bileet ovat?

Miltä näyttää?

Miltä tuntuu?

Millaisia tunteita tapahtumassa oleminen herättää?

- Miten tämä vertautuu muihin tapahtumiin
- Koetko että luonnolla ja metsällä on merkitystä tapahtumatilana?**
Millaista?
- Millaista musiikkia DJ:t soittavat?**
Kuvaile tapahtumassa soivaa musiikkia?
Miten tämä vertautuu esimerkiksi muista tapahtumista?
- Tanssiiko ihmiset tapahtumassa?**
Millainen "tanssilattia" on?
Mitä siellä tapahtuu?
- Tanssitko bileissä?**
Miksi kyllä? / miksi ei?
- Millainen kokemus tämä tanssiminen on?**
Kuvaile omin sanoin, millaisia tuntemuksia ja ajatuksia sinulla herää,
kun tanssit tapahtumassa?
- Miten kertoisit tapahtumasta ihmiselle, joka tulee ensimmäistä kertaa sinne?**
- (LISÄYS HEINÄKUU 2021, 3 haastattelua):**
- Onko metoo-liikkeen vanavedessä syntynyt #Hippiestoo näkynyt metsäbilei
siin osallistuneiden keskuudessa?**
Millaisia ajatuksia tämä on herättänyt?
Onko tällaista toimintaa näkynyt Jyväskylän metsäbileissä?

Teema: Tilan saavutettavuus

- Kuinka varsinainen tapahtumailta etenee sinulla tai ystävillä?**
Kuinka päädytte metsään ja mihin tapahtumailta loppuu?
- Kuinka yhteisö kommunikoi keskenään?**
Kuinka tapahtumasta tiedotetaan?
Kuinka tapahtumaillan aikana kommunikoidaan muiden kanssa?
Kuuluuko tapahtumaan ja siellä olevien välille oleellisesti jonkinlainen
tapa kommunikoida?
- Miten päästään osaksi tätä tapahtumissa käyvää porukkaa?**
Mikä rajaa ulkopuolelle? mikä taas sisään?
Kuinka luottamus saavutetaan?
- Jos joku olisi kiinnostunut tapahtumasta, kuinka hän löytäisi tämän?**

LOPPU

Millaiseen tarpeeseen koet tapahtuman asettuvan?

Haluaisitko muuttaa tapahtumassa jotain?

Entä mitä et?

Haluaisitko että tapahtuma kehittyisi johonkin suuntaan?

Millaiseen suuntaan / miksi et?

Kuinka usein näitä tapahtumia on Jyväskylässä?

Entä muualla?

Millainen paikka tapahtumalla on Jyväskylän kulttuurikentällä?

Miksi?

Mitä tapahtuma merkitsee sinulle?

Haluatko vielä kertoa jotain, mitä tulee mieleen?